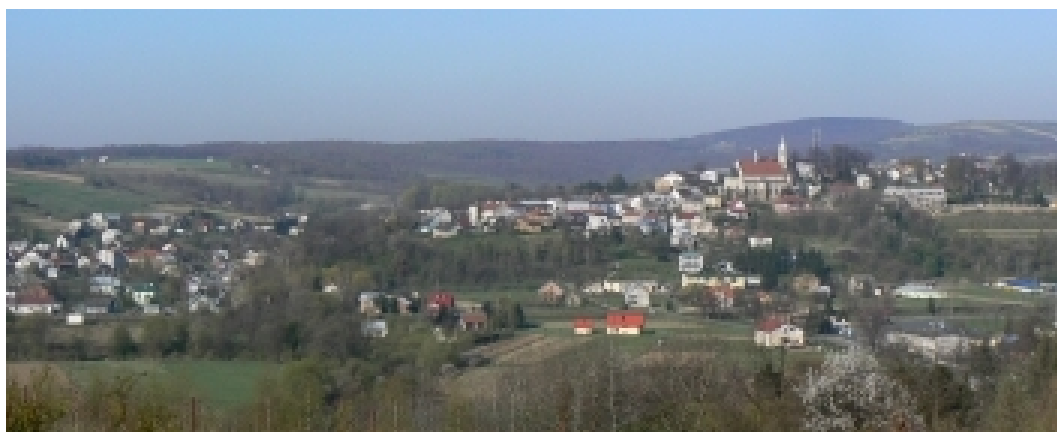

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
DLA GMINY FRYSZTAK
NA LATA 2007-2015**

GRUDZIEŃ 2008

SPIS TREŚCI

Spis treści

1. WSTĘP.....	3
2. METODYKA I PRZEBIEG PROCESU PLANOWANIA STRATEGICZNEGO W GMINIE FRYSZTAK.....	10
3. ANALIZA SPOŁECZNA GMINY FRYSZTAK.....	14
4. ANALIZA ANKIETY.....	54
5. ANALIZA SWOT.....	75
6. ANALIZA POTENCJAŁU DIALOGU I PARTNERSTWA W PRZEZWYCIĘŻANIU LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE FRYSZTAK.....	81
7. PROGNOZA ROZWOJU USŁUG POMOCY SPOŁECZNEJ.....	84
8. WIZJA WSI POLSKIEJ.....	86
9. PODSUMOWANIE I WNIOSKI Z ANALIZ.....	92
10. MISJA POLITYKI SPOŁECZNEJ W GMINIE FRYSZTAK.....	96
11. PRIORYTETY, CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I ICH REALIZACJA.....	97
12. PROCES AKTUALIZACJI STRATEGII.....	149
13. ZAŁĄCZNIKI.....	151

1. WSTĘP

Metodą ograniczania państwa opiekuńczego jest decentralizacja, czyli proces za pomocą którego świadczenia i usługi socjalne są przenoszone z rządu centralnego do mniejszych, lokalnych jednostek czy władz i agencji, które są bliżej obywateli i użytkowników. Decentralizacji przypisuje się kilka zalet min. sprawniejsze rządzenie przez przybliżenie władzy społecznościom lokalnym. Ten główny kierunek przemian, wprowadzany pod hasłami potrzeby samorządności, odbiurokratyzowania, deregulacji, budowy społeczeństwa obywatelskiego itp., oznacza stopniowe zdejmowanie z państwa troski o sprawy społeczne. Lokalna polityka społeczna odnosi się do szczebla gminnego, w którym występuje bezpośrednie, naturalne połączenie istniejących potrzeb i środków. Zaletami takiej polityki są min. szybkość reakcji podmiotów na ujawniające się problemy społeczne, trafne rozpoznanie sytuacji pojedynczych środowisk, lepsze możliwości wykorzystania lokalnego potencjału społecznego, uwzględnianie lokalnej specyfiki przy formułowaniu diagnozy społecznej, kontrola społeczna sprzyjająca racjonalnej gospodarce środkami materialnymi i zasobami ludzkimi. Dlatego jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest przygotowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia, termin używany od dawna w naukach o wojsku, wszedł do języka pomocy społecznej jako narzędzie rozwiązywania problemów społecznych.

„Strategia to zaplanowany i często realizowany w praktyce sposób osiągania jakiegoś wyznaczonego celu” ale również *„teoria, a także metody i techniki rozwiązywania określonych problemów badawczych”*¹.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w zasadach określających budowę strategii podaje: *„Nie każdy plan jest strategią. Strategia powinna określać cel, jakim jest rozwiązywanie określonych problemów społecznych (czyli np. poprawa sytuacji ludzi starych, niepełnosprawnych lub zmiana na lepsze wybranych obszarów życia społecznego /.../ oraz sposób, w jaki można go osiągnąć...)*”²

Strategia niniejsza uwzględnia rozwój instytucji pomocy społecznej, jej przejście od realizacji funkcji ratowniczej do prewencyjno-usługowej oraz malejącą opiekuńczą rolę państwa na rzecz pomocy samorządowej i organizacji pozarządowych. W nowej roli pomoc społeczna

¹ Olechnicki K., Załęski P.(red) *Słownik socjologiczny*, Toruń 1997, s.205

² *Informacje o strategii*, MPiPS, Warszawa, 2006, www.mpips.gov.pl 006mpips.gov.pl tegii, MPiPS osiągnąć...ybranych egią. ecznej7, s.205celu"

będzie instytucją opartą na kapitale społecznym lokalnej społeczności, uwzględniając tym samym nową rolę świadczeniobiorców – od biernego klientyzmu do aktywnej partycypacji w procesie pomocy³.

W głównych założeniach metodycznych Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Frysztak składa się:

- z diagnozy aktualnego stanu pomocy społecznej w gminie,
- prognozy potrzeb społecznych społeczności lokalnej,
- celu strategicznego ogólnego i celów szczegółowych (operacyjnych),
- metod realizacji celów,
- harmonogramu,
- oraz z przedstawienia całościowej wizji polityki społecznej w perspektywie czasowej do 2015 roku.

Projekt związany z opracowaniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Frysztak rozpoczęto we wrześniu 2007 roku, zgodnie z umową podpisaną pomiędzy gminą Frysztak, reprezentowaną przez Jana Ziarnika – Wójta Gminy Frysztak, a Fundacją Rozwoju Demokracji Lokalnej w Kielcach, reprezentowaną przez Dyrektora Agnieszkę Migoń-Barczyk.

Opracowanie niniejszej strategii było wymogiem *ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2004 Nr 64, poz. 593)*, która w art. 17 ust.1. pkt.1 mówi:

„Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, której celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Znowelizowana ustawa o pomocy społecznej stanowi kolejny etap budowy nowego systemu aktywnej polityki społecznej w Polsce mając na celu stworzenie solidnego fundamentu polityki opartej na trzech działaniach:

- systematyczne i kompleksowe budowanie sieci bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, oparte na realnych podstawach utrzymania gospodarstw domowych,

³ Krzyszkowski J. *Lokalna polityka wobec biedy* (red) Warzywoda Kruszyńska W. Instytut Socjologii UŁ, Łódź, 2003 s. 167-8

- tworzenie spójnego systemu wspierającego aktywizację osób bezrobotnych na rynku pracy i na polu pomocy społecznej, tak aby każdemu zagwarantować szansę aktywizacji i godnego życia,
- tworzenia skoordynowanego systemu instytucjonalnego, jasno prezentującego odpowiedzialność instytucji rządowych i samorządowych, otwierający jednocześnie przestrzeń dla aktywności obywatelskiej organizacji sektora pozarządowego.

Niniejsza Strategia jest także istotną potrzebą i wymogiem nowej sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Frysztak, regionu podkarpackiego i Polski, związanej głównie z wstąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej (maj 2004 r.) oraz zupełnie nowymi możliwościami związanymi z pozyskiwaniem funduszy strukturalnych na rozwój lokalny, w tym politykę społeczną. Oparcie funkcjonowania polityki społecznej w gminie na długofalowym planowaniu, na przejrzystych celach o różnym horyzoncie czasowym, pomaga zarządzać sferą polityki społecznej i ułatwia pozyskiwanie funduszy zewnętrznych na realizację zadań tejże polityki. Strategia pomaga także skoordynować działania różnych instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie wokół głównego kierunku działań i głównych problemów w tej sferze.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Frysztak nie ogranicza się w swych zapisach tylko do zadań realizowanych bezpośrednio przez instytucje gminy: Urząd Gminy i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Strategia proponuje przede wszystkim zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających na polu polityki społecznej w gminie Frysztak. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej.

Okres realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Frysztak przyjęto na osiem lat (2007-2015), co ułatwi władzom gminy formułowanie zadań do realizacji w ramach funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Strategia posiada ścisłą korelację z kluczowymi dokumentami planistycznymi na szczeblu lokalnym:

- Strategią Rozwoju Powiatu Strzyżowskiego na lata 2002 -2010,
- Strategią Rozwoju Gminy Frysztak,
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii,

-
- Programem Wychowanie Dzieci i Młodzieży przez sport,
 - Planem Operacyjnym Funkcjonowania Gminy Frysztak,
 - Planem Przygotowań Publicznej i Niepublicznej Służby Zdrowia Gminy Frysztak na Potrzeby Obronne Państwa,
 - Planem Obrony Cywilnej Gminy Frysztak,
 - Planem reagowania kryzysowego Gminy Frysztak,
 - Sprawozdaniem MPiPS -03 (sprawozdawczość z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach),
 - Programem gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy,
 - Planem odnowy miejscowości Frysztak,
 - Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Frysztak,
 - Programem Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,
 - Programem ochrony środowiska dla Gminy Frysztak,

Ponadto Strategia jest zgodna:

- z tezami Sektorowego Programu Operacyjnego "Rozwój Zasobów Ludzkich", którego finansowanie odbywa się ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w zakresie przeciwdziałania zjawisku wykluczenia społecznego, promowania aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka, aktywnej polityki rynku pracy i wyrównywania szans kobiet na rynku pracy,
- z działaniami przewidzianymi do realizacji w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego finansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w zakresie rozwoju umiejętności powiązanych z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwościami kształcenia ustawicznego w regionie,
- na płaszczyźnie ogólnokrajowej i wojewódzkiej Strategia pozostaje w zgodności ze Strategią Polityki Społecznej na lata 2007-2013 przyjętą przez Radę Ministrów 13 września 2005 r.,
- ze Strategią Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego na lata 2007 – 2013,
- ze Strategią rozwoju edukacji na lata 2007 – 2013,
- ze Strategią Państwa dla Młodzieży na lata 2003 – 2012,

- z Narodową Strategią Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013,
- z Narodowym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2006-2015 zgodnie z projektem z końca stycznia 2006 r.,
- z Ustawą o Przeciwdziałaniu Narkomanii z 29 lipca 2005r. (Dz.U. 2005 Nr 179, poz. 1485),
- z Krajowym Planem Działań na Rzecz Integracji Społecznej na lata 2004-2006, przyjętym przez Radę Ministrów 21 września 2004 r.,
- ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego,
- ze Strategią Lizbońską,
- z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia 2007 – 2013.,
- z Poakcesyjnym Programem Wsparcia Obszarów Wiejskich,
- ze Strategią rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007 – 2013 (z elementami prognozy do roku 2020), - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, czerwiec 2005r.,
- z Załoženiami do reformy systemu integracji społecznej oraz służb społecznych(projekt), - Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa, czerwiec 2006r.
- ze Strategią Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego 2009 – 2015.

Przed rozpoczęciem procesu planowania strategicznego w gminie Frysztak powołano Grupę Roboczą, w skład której weszli przedstawiciele Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, sołtysi, reprezentanci lokalnych organizacji i instytucji zajmujących się polityką społeczną. Ostateczny kształt strategii został wypracowany z uwzględnieniem wyników badań ankietowych społeczności lokalnej. Wyniki te stały się podstawą do opracowania lokalnej polityki społecznej.

**Lista członków Grupy Roboczej
pracującej nad Strategią Rozwiązywania
Problemów Społecznych Gminy Frysztak**

Lp.	Imię i nazwisko	Instytucja
1.	Jan Ziarnik	Wójt gminy Frysztak
2.	Tomasz Garncarski	Sekretarz
3.	Janina Wiśniowska	Kierownik GOPS
4.	Stanisław Armata	Przewodniczący Rady Gminy
5.	Agnieszka Migoń-Barczyk	Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej w Kielcach
6.	Dagmara Rutkowska	Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej w Kielcach
7.	Zdzisław Skuza	Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej w Kielcach

W związku: z pojawiającymi się nowymi problemami społecznymi, potrzebą uaktualnienia danych, zgłaszanymi sugestiami wnioskodawców oraz pozyskiwaniem środków pomocowych min. z Poakcesyjnego Programu Wsparcia Obszarów Wiejskich – Programu Integracji Społecznej, Programu Operacyjnego – Kapitał Ludzki dokonano aktualizacji Strategii Rozwiązywania Programów Społecznych dla Gminy Frysztak na lata 2007-2015.

**Lista członków Grupy Roboczej
pracującej nad aktualizacją Strategii Rozwiązywania
Problemów Społecznych Gminy Frysztak**

ZESPÓŁ KOORDYNUJĄCY		
1.	Janina Wiśniowska	Kierownik GOPS – Koordynator Strategii
2.	Jan Ziarnik	Wójt Gminy Frysztak
3.	Adam Filip	Zastępca Wójta Gminy Frysztak
4.	Tomasz Garncarski	Sekretarz Gminy Frysztak
5.	Stanisław Armata	Przewodniczący Rady Gminy
6.	Gabriela Włodyka	Specjalista ds. funduszy pomocowych
GRUPA REDAKCYJNA		
7.	Halina Kolanko	Dyrektor Zespołu Obsługi Ekonomiczno-Administracyjnej Szkół – Koordynator grupy
8.	Agnieszka Wiśniowska	Socjolog
9.	Ilona Pałys	Pracownik Urzędu Gminy Frysztak
10.	Krzysztof Niekowal	Dyrektor Zespołu Szkół w Gogołowie
ZESPÓŁ ZADANIOWY DS. ZDROWIA I SPRAWNOŚCI		
11.	Magdalena Stefanik	Pracownik Urzędu Gminy Frysztak – Koordynator grupy
12.	Zofia Menguś	Prezes Koła Emerytów, Rencistów i Inwalidów we Frysztaku
13.	Irena Zielińska	Przewodnicząca Koła Gospodyń Wiejskich w Gogołowie

ZESPÓŁ ZADANIOWY DS. EDUKACJI PUBLICZNEJ I WYCHOWANIA		
14.	Małgorzata Gliwska -Jędrzyk	Pedagog Szkoły Podstawowej nr 1 we Frysztaku – Koordynator grupy
15.	Leszek Jędrzyk	Nauczyciel Szkoły Podstawowej nr 1 we Frysztaku
16.	Renata Mosey-Bys	Nauczyciel Szkoły Podstawowej w Cieszynie
17.	Joanna Koś	Nauczyciel Szkoły Podstawowej w Gliniku Górnym
18.	Dorota Wojtanowska	Nauczyciel Szkoły Podstawowej nr 1 we Frysztaku
19.	Jolanta Zarszyńska	Dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej we Frysztaku
ZESPÓŁ ZADANIOWY DS. ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH		
20.	Lesław Mocek	Radny Gminy Frysztak
21.	Janusz Zarszyński	Dyrektor Zespołu Szkół w Stępinie
22.	Edward Górgacz	prywatny przedsiębiorca
23.	Janusz Kowalski	Radny Gminy Frysztak
ZESPÓŁ ZADANIOWY DS. POMOCY SPOŁECZNEJ		
24.	Tomasz Cholewik	Pracownik socjalny GOPS
25.	Łukasz Fąfara	Pracownik ds obsługi Rady Gminy we Frysztaku
ZESPÓŁ ZADANIOWY DS. ROLNICTWA		
26.	Genowefa Tęcza	Kierownik Referatu Gospodarki Przestrzennej i Rolnictwa
27.	Kazimierz Drygaś	Radny Gminy Frysztak
28.	Zdzisław Krupka	Specjalista doradztwa rolniczego

2. METODYKA I PRZEBIEG PROCESU PLANOWANIA STRATEGICZNEGO W GMINIE FRYSZTAK

Przyjęta metodyka opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Frysztak oparta została na partnersko-eksperckim modelu budowy planów strategicznych, w pełni oddającym oczekiwania krajowych oraz unijnych instytucji wspomagających rozwój lokalny w Polsce. Metodyka FRDL uwzględniała szersze, ponadlokalne i długoletnie doświadczenia konsultantów w tworzeniu długofalowych planów rozwoju, zarówno strategii ogólnych, jak również branżowych (polityki społecznej, rozwoju przedsiębiorczości, rynku pracy, oświaty).

Organizacja procesu

Władze gminy Frysztak uznały, że proces planowania rozwiązywania problemów społecznych w gminie powinien być wspierany zarówno przez lokalne instytucje i grupy społeczne, jak również przez konsultantów zewnętrznych. Do prac nad Strategią zaproszeni zostali przedstawiciele instytucji publicznych i organizacji społecznych z terenu gminy, tworząc Grupę Roboczą. W jej skład, z uwagi na pełnioną rolę współtworzenia Strategii, weszli przedstawiciele Rady Gminy, Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, a także reprezentanci lokalnych organizacji i instytucji zajmujących się polityką społeczną

Organizacja procesu planowania strategicznego i diagnoza sytuacji – wrzesień, październik, listopad 2007 r.

Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania, co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie powiatów i gmin,

- **subsidiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej,
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne,

W poniższej strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

Ponadto strategia zgodna jest z zasadami polityki społecznej do których należą:

1. zasada pomocniczości – *najpierw pomagasz sobie sam, potem liczysz na pomoc rodziny, następnie społeczności lokalnej (organizacje pozarządowe, samorząd), a na końcu państwa. Państwo pojawia się dopiero wtedy, gdy działania na „niższych szczeblach” okazały się niewystarczające.*

2. zasada efektów odłożonych w czasie - *np. zmiana nauczania przynosi efekty, kiedy nowe pokolenie, inaczej wykształcone, zastępuje poprzedników. Zapowiedź zmian organizacyjnych czy prawnych z reguły powoduje wzrost oczekiwań. „Odkładany w czasie” efekt zmian często wywołuje rozgoryczenie, niepokój, pretensje, odruchy protestu, buntu, nawet rozruchy.*

3. zasada szerokiego zasięgu skutków, inaczej zasada promieniowania efektów. *Oto przykład: w pierwszej połowie lat 90-tych w Niemczech wprowadzono ubezpieczenia pielęgnacyjne, obowiązkowe i powszechne. Spowodowało to wzrost zatrudnienia niskokwalifikowanych kobiet w średnim wieku, odciążenie rodziny od bezpośredniej opieki nad niepełnosprawnymi członkami rodziny, zwiększyło poczucie bezpieczeństwa socjalnego.*

4. zasada akceptacji społecznej - *jeżeli działania władz budzą pozytywne emocje społeczne (np. organizowanie wakacji dla dzieci czy rozgrywek sportowych), efekt jest szybki. Jeśli natomiast władza lokalna musi zabiegać o akceptację swoich zamiarów, wówczas należy przygotować plan, który powinien zawierać:*

- *wyjaśnienie celu podjętego działania,*
- *jawność wszelkich poczynań,*
- *poparcie uznanych w środowisku autorytetów,*

- *akcję informacyjną poprzedzającą decyzje,*
- *zaangażowanie do realizacji celu jak największej liczby osób i instytucji,*
- *obserwowanie, wskazywanie i podkreślanie pierwszych sukcesów i wspólne ich świętowanie,*
- *ujawnianie trudności i ewentualnych niepowodzeń.*

5. zasada kontroli społecznej - *każda zbiorowość lokalna rozwija własny system „miar”, ocen, nakazów i zakazów, sankcji, a także uznania.*

6. zasada aktywności, zaangażowania społecznego, polega na włączaniu w lokalne życie społeczne jak największej grupy mieszkańców. *Przykładem są np. organizacje pozarządowe, skupiające rodziców dzieci niepełnosprawnych, ale także towarzystwa regionalne (np. Stowarzyszenie Fundusz Rozwoju i Promocji Ziemi Fryszackiej) i wspólnoty mieszkaniowe.*

7. zasada kompleksowości i sprzężenia zwrotnego – *zmiany dokonane w jednym obszarze życia zawsze powodują zmiany w innych jego dziedzinach. Np. taki ciąg skutków: brak wykształcenia – brak pracy – brak dochodu – zasiłek – utrata poczucia wartości – niechęć do otoczenia – obniżenie poziomu życia, konflikty z rodziną – przestępczość, alkoholizm. Takie „ciągi” zdarzeń to częste schematy biografii podopiecznych pomocy społecznej.*

8. zasada pozornego altruizmu (*pomoc tzw. osobom wykluczonym w interesie osób niewykluczonych*) – *wprowadzając jakieś działania społeczne, argumentujemy dobrem powszechnym: musimy pomóc ludziom starym i niepełnosprawnym, bezradnym (dzieciom), bezdomnym. Trzeba mieć na uwadze, że jest także inna strona wyrażająca się w pytaniu: „Co ja z tego będę mieć?”. Obie są ważne. Żadnej nie można ani lekceważyć, ani oceniać jako gorszej⁴.*

Cele działań:

- *Prezentacja zakresu planowanych prac warsztatowych w gminie Frysztak oraz przedstawienie zakresu odpowiedzialności poszczególnych podmiotów biorących udział w projekcie;*
- *Przedstawienie klucza doboru członków Grupy Roboczej;*

⁴ *Informacje o strategii...*(op.cit.s.2-4)

- Zebranie danych statystycznych i informacji niezbędnych do opracowania analizy społecznej gminy Frysztak oraz opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych;
- Opracowanie analizy społecznej gminy Frysztak;
- Omówienie metodologii procesu budowania Strategii metodą partnerską oraz omówienie znaczenia partycypacji społecznej w planowaniu strategicznym;
- Określenie **Misji polityki społecznej w gminie Frysztak**;
- Identyfikacja **obszarów priorytetowych polityki społecznej** w gminie Frysztak i określenie głównych zagadnień strategicznych w poszczególnych obszarach;
- Weryfikacja obszarów priorytetowych polityki społecznej w gminie i weryfikacja zagadnień strategicznych w poszczególnych obszarach;
- Przeprowadzenie analizy silnych i słabych stron polityki społecznej w gminie Frysztak oraz identyfikacja szans i zagrożeń – **analiza SWOT**;
- Przeprowadzenie analizy potencjału wsparcia instytucjonalnego;
- Formułowanie celów strategicznych i celów operacyjnych w poszczególnych obszarach priorytetowych polityki społecznej w gminie;
- Formułowanie **zadań** w poszczególnych obszarach priorytetowych polityki społecznej w gminie;
- Określenie **założeń organizacyjnych** dla poszczególnych zadań.

Ostateczna redakcja strategii – listopad 2007

- Konsultacje zespołu roboczego z samorządem terytorialnym;
- Konsultacje z Radą Gminy.

Aktualizacja strategii – listopad, grudzień 2008

- Analiza Strategii pod kątem jej funkcjonalności;
- Weryfikacja uwag zgłaszanych w trakcie realizacji Strategii;
- Ponowna analiza silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń – analiza SWOT;
- Redagowanie i nanoszenie poprawek.

3. ANALIZA SPOŁECZNA GMINY FRYSZTAK

Wprowadzenie

W rezultacie zmian ustrojowych wystąpił bardzo wyraźny spadek dochodów gospodarstw domowych powiązanych z rolnictwem i szerzej - mieszkańców wsi. Niekorzystna sytuacja jest konsekwencją kilku nakładających się zjawisk. W latach transformacji zmniejszyła się opłacalność produkcji rolnej wskutek likwidacji dotacji budżetowych do żywności i usług rolniczych. Uwolnienie cen środków niezbędnych do produkcji rolnej: nasion, sadzonek, nawozów, maszyn i usług rolniczych wystąpiło w okresie konkurencji ze strony importerów żywności z innych krajów.

Nastąpiły zmiany na lokalnych wiejskich rynkach pracy zarówno na początku, jak i przez cały okres lat 90. Wskutek restrukturyzacji i prywatyzacji państwowych zakładów przemysłowych zlokalizowanych w bliskim i dalszym sąsiedztwie obszarów wiejskich. Redukcji uległo zatrudnienie w pozarolniczych zakładach działających w gminie i w sąsiadujących z nią miastach ze względu na niską konkurencyjność produkowanych w nich towarów w porównaniu do produktów zachodnich i wytwarzanych w dużych zakładach w mieście.

Ograniczona została na początku lat 90-tych troska państwa o dziedzictwo kulturowe.

Nastąpiła redukcja zatrudnienia w organizacji transportu na potrzeby mieszkańców wsi spowodowana ograniczeniem liczby kursów PKS na lokalnych liniach ze względu na ograniczenie dojazdów mieszkańców wsi do pracy – w związku z rosnącym bezrobociem w okolicznych miejscowościach. W przeszłości miasta: Rzeszów, Jasło, Krosno były głównym miejscem zatrudnienia dla znacznej części mieszkańców gminy Frysztak.

Stracili zatrudnienie właściciele małych gospodarstw rolnych - dwuzawodowcy: chłoporobotnicy i chłopourzędnicy. Ich zwalniano z pracy w pierwszej kolejności uznając, że mają alternatywne źródło utrzymania. W rezultacie zmian na rynku pracy na wsi powstała kategoria jawnych i ukrytych bezrobotnych. Zarejestrowani bezrobotni rekrutowali się spośród ludności bezrolnej, zatrudnionej w zakładach sektora pozarolniczego i obsługi rolnictwa. Natomiast indywidualne rolnictwo stawało się „przechowalnią” dla osób nie znajdujących pracy poza rolnictwem, a jednocześnie nie uzyskujących statusu bezrobotnych.

Na wsi, podobnie jak w innych rejonach kraju, w związku z wycofaniem się państwa z subsydiowania szeregu dóbr i usług, zasadniczym dla bieżących wydatków rodziny: opału i energii elektrycznej, leków i artykułów szkolnych, nastąpił wzrost kosztów utrzymania.

Nie przestały także oddziaływać historyczne uwarunkowania biedy wiejskiej⁵, do których należy zaliczyć utrzymujące się praktycznie przez cały okres powojenny z wyjątkiem procesów zapoczątkowanych w ostatniej dekadzie rozdrobnienie wsi i duży udział małych gospodarstw rolnych oraz niski poziom mechanizacji⁶

Dla potrzeb analizy istotny jest fakt nowej strukturyzacji rolnictwa w aspekcie ekonomicznym i społecznym. W Gminie Frysztak ukształtowały się obecnie dwa (z trzech) segmenty, które określają i różnicują poziom życia związanej z nimi ludności:

1. segment rolnictwa „socjalnego”, obejmujący gospodarstwa domowe, których podstawę utrzymania stanowią dochody ze świadczeń socjalnych, a ich działalność rolnicza (jeśli jest prowadzona) zorientowana jest wyłącznie na potrzeby żywieniowe,
2. segment rolnictwa drobnego, tradycyjnego, obejmujący gospodarstwa o niskiej produkcji towarowej przeznaczonej głównie na lokalny rynek.

Z tych sektorów rekrutują się obecnie, ale i będą w przyszłości, ludzie wymagający wsparcia ze strony instytucji pomocy społecznej. O trzecim sektorze rolnictwa wysokotowarowego rozwiniętego pod względem technicznym i ekonomicznym napiszemy w prognozie rozwoju rolnictwa.

W analizie przyjęliśmy, stosując ogólnie przyjętą metodologię badań społecznych oraz wzorując się na metodologii Instytutu Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego, że:

1. **Ludność biedną** stanowi ogół członków gospodarstw domowych wspieranych przez pomoc społeczną. Przedmiotem zainteresowania są zatem „zarejestrowani biedni” (klienci pomocy społecznej) wraz z członkami ich rodzin/gospodarstw domowych.
2. **Enklawą biedy** jest obszar, na którym zamieszkująca ludność w co najmniej 30% składa się z członków rodzin/gospodarstw domowych wspieranych przez pomoc społeczną, a więc gdzie stopa biedy jest równa lub większa od 30%⁷. Podstawową

⁵ Przed transformacją 1989 roku socjalistyczne zasady organizacji życia społecznego poprzez gwarancje zatrudnienia i socjalne funkcje realizowane przez zakłady pracy zabezpieczały choć na niskim poziomie, podstawowe potrzeby chłoporobotników. Sytuacja uległa zmianie w ostatnich dwóch dekadach, ale duża część pokolenia zstępującego korzysta z wypracowanych wcześniej dochodów, obecnie w postaci rent i emerytur.

Jeszcze wcześniej, sięgając do czasów zaborów, podkarpackie poddane wtedy Rosji cechowało się relatywnie najniższym poziomem rozwoju cywilizacyjnego. Spuścizna porozbiorowa nie została usunięta przez miniony system komunistyczny, a zdaniem wielu socjologów została wręcz utrwalona.

⁶ Warzywoda Kruszyńska W. *Bieda poza granicami wielkiego miasta* (w:) *Lokalna polityka wobec biedy* (red) Warzywoda Kruszyńska W. Instytut Socjologii UŁ, Łódź, 2003 s. 13-14.

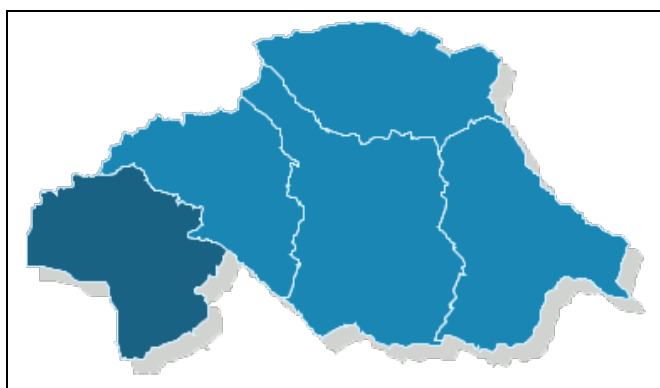
⁷ Udział biednych wśród mieszkańców terenu na poziomie co najmniej 30% jako kryterium określające enklawę biedy jest zgodny z metodologią badań zachodnich. W Polsce taka wartość wskaźnika znajduje dodatkowe wzmocnienie w fakcie, że stanowi ona dwukrotność średniej stopy biedy w kraju (15%) ustalonej na podstawie

jednostką analizy przestrzennej uczyniono sołectwo. Do obszarów szczególnie zagrożonych biedą przyjęliśmy 16% udział klientów pomocy społecznej w badanej populacji sołectw.

3. **Stopą biedy** jest procentowy udział ludności biednej wśród ogółu mieszkańców badanego sołectwa.

Ponadto, zgodnie z metodologią stosowaną przez Główny Urząd Statystyczny, przyjęliśmy kryterium **ubóstwa subiektywnego** ustalone na podstawie określenia przez respondenta własnej sytuacji materialnej jako raczej złej lub bardzo złej.

3.1. Gmina Frysztak w układzie powiatowym

Gmina Frysztak położona jest w południowo- zachodniej części województwa podkarpackiego, w Powiecie Strzyżowskim, w paśmie Pogórza Strzyżowsko- Dynowskiego. Frysztak leży nad rzeką Wisłok, pomiędzy miastami Jasłem i Strzyżowem. Jest to najdalej na zachód wysunięta gmina całego powiatu, położona u zbiegu dróg łączących Jasło, Krosno i Strzyżów. Jej terytorium przylega do doliny Wisłoka w miejscu malowniczego przełomu rzeki przez pas najwyższych wzniesień Pogórza Strzyżowskiego i Dynowskiego. W skład Gminy wchodzi 14 sołectw zajmujących powierzchnię 9052 ha. Gminami, które z nią graniczą są Wiśniowa, Wojaszówka, Jasło, Kołaczyce, Wielopole Skrzyńskie i Brzostek.

Ukształtowanie powierzchni w gminie jest bardzo zróżnicowane. Występują tu typowe pogórza o płaskich garbach, płaskodenne doliny, a także większe wzniesienia o stromych stokach. Gleby Gminy Frysztak cechuje natomiast mała różnorodność, gdyż występują tu głównie gleby pseudobielicowe i mady brunatne. Lasy zajmują ok. 30% całego obszaru gminy.

oficjalnej linii biedy, obliczonej przez GUS (op. cit. s. 19)

Ludność**Tabela 1. Ludność w 2005 roku**

Gmina Frysztak Płeć / 10-letnia grupa wiekowa (2005r.)														
Ogółem	Mężczyzna							Kobieta						
	0 - 14	15 - 19	20 - 29	30 - 39	40 - 59	60 - 64	65 i więcej	0 - 14	15 - 19	20 - 29	30 - 39	40 - 59	60 - 64	65 i więcej
10633	1084	535	917	736	1345	178	546	1065	461	815	634	1207	189	921

Źródło: www.stat.gov.pl

Gmina Frysztak liczy ogółem 10 789 mieszkańców (dane: GUS za 2007r.) przy gęstości zaludnienia 119 osób/km². Przyrost naturalny w 2007 r. był dodatni i wyniósł +5.

Niepokojącym zjawiskiem jest dużo niższa niż w województwie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, co potwierdza wcześniejsze spostrzeżenia dotyczące odpływu ludzi młodych do miasta w poszukiwaniu lepszej perspektywy życiowej. Natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Frysztak wyraźnie przewyższa średnią wojewódzką, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa na terenie tej gminy.

Tabela 2. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w powiecie strzyżowskim 2002r

Powiat	Ogółem	W wieku						Ludność w wieku nieprodukcyjnym (na 100 osób w wieku produkcyjnym)
		przedprodukcyjnym (do 17 lat)		produkcyjnym (kobiety: 18-59 lat, mężczyźni: 18-64 lata)		Poprodukcyjnym (kobiety: 60 lat i więcej, mężczyźni: 65 lat i więcej)		
		razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	
w tys.								
Strzyżowski	61,9	16,5	8,1	35,5	16,6	10,0	6,7	74,7

*Dane Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań.

Źródło: http://www.strzyzow.com.pl/moduly/o_powiecie/images/tabele.doc

Obserwowanym, ale nierejestrowanym zjawiskiem na obszarze powiatu są liczne wyjazdy zagraniczne, przede wszystkim w poszukiwaniu pracy, tradycyjnie ze względu na kontakty rodzinne do USA, ale także w ostatnich latach do Niemiec, Włoch, Francji, Austrii, Hiszpanii, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Grecji i innych krajów europejskich oraz coraz częściej wyjazdy turystyczne do krajów zachodniej Europy a także Czech, Słowacji, Węgier. Ze względu na bliskość granicy słowackiej i ukraińskiej coraz bardziej dynamicznie rozwija się ruch przygraniczny ze Słowacją i Ukrainą.

Tabela 3. Charakterystyka demograficzna gminy Frysztak (2002 – 2007).

L.p.	Wyszczególnienie	rok			
		2002	2004	2006	2007
1	Urodzenia	108	141	112	120
2	Zgony	105	107	99	115
3	Przyrost naturalny	+3	+34	+13	+5

Źródło: opracowanie własne

Z powyższej tabeli wynika, iż liczba urodzeń dzieci w analizowanych latach jest na podobnym poziomie i ma średnią niewielką tendencję wzrostową.

Zasoby mieszkaniowe

Sytuacja mieszkaniowa w gminie Frysztak nie odbiega od zasadniczo od zasobów mieszkaniowych powiatu i jest ogólnie dobra, brakuje jednak mieszkań o charakterze socjalnym.

Tabela 4. zasoby mieszkaniowe w powiecie strzyżowskim 2002 r

Powiat	Mieszkania zamieszkane		Izby w tys.	Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	Przeciętna			
	razem	w tym zamieszkałe stale ^a			liczba osób		powierzchnia użytkowa w m ²	
					w mieszkaniu	na 1 izbę ^b	1 mieszkania	na 1 osobę ^c
	w tys.				w mieszkaniach zamieszkałych stale			
Strzyżowski	15,2	15,1	61,7	1283,0	4,08	1,00	85,2	20,8

^a Stanowiące w czasie spisu miejsce faktycznego zamieszkania co najmniej 1 osoby.

^b Bez izb wykorzystywanych wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej.

^c Bez powierzchni wykorzystywanej wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej i bez mieszkań o nieustalonej powierzchni użytkowej.

Źródło: na podstawie danych z Spisu Powszechnego w 2002r.

Ogółem w gminie Frysztak w 2006r. było 2 516 mieszkań zamieszkałych z 10 373 izbami, w tym 21 mieszkań komunalnych i 3 zakładów pracy. Mieszkających stale jest 10 456 osób, co przy 10 373 izbach daje średnią 1,008 osoby na izbę. Niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że dla 1737 osób przypada częściej niż 2 osoby na izbę. Innym niekorzystnym faktem jest brak sieci kanalizacyjnej w Gminie, jedynie 486 mieszkańców odprowadza wodę z ustępu do sieci. Nadal bez bieżącej wody z wodociągu pozostaje 701 mieszkańców.

Tabela 5. Mieszkania w gminie Frysztak 2006r.

Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań		
wodociąg	%	89,2
łazienka	%	77,6
centralne ogrzewanie	%	61,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania		
1 mieszkania	m2	87,7
na 1 osobę	m2	22,9

Mieszkania zamieszkane wg liczby izb	
1 izba	41 mieszkań
2 izby	332 mieszkań
3 izby	627 mieszkań
4 izby	621 mieszkań
5 izb i więcej	895 mieszkań
Razem	2516mieszka

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDR <http://www.stat.gov.pl/bdr/dane>

3.2 Infrastruktura społeczna

Oświata i wychowanie

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym do jego obowiązków należy zapewnienie edukacji na szczeblu przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym. Samorząd powiatowy jest organem prowadzącym dla szkół ponadgimnazjalnych oraz szkół specjalnych stopnia podstawowego i gimnazjalnego.

Na terenie gminy funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy we Frysztaku. W roku szkolnym 1999/2000 w SOSW we Frysztaku w ramach szkoły podstawowej uczyło się 106 uczniów, natomiast w gimnazjum 17 uczniów. Rok później w szkole podstawowej było 79 uczniów a w gimnazjum 21 uczniów, natomiast w nowo utworzonej zasadniczej szkole zawodowej o profilu kucharz – cukiernik 11 uczniów. Ogółem w szkole było 139 uczniów, z czego 80 (57,55 %) stanowili uczniowie pochodzący spoza powiatu strzyżowskiego.

Placówki dydaktyczne prowadzone przez gminę to: 4 przedszkola (w tym 3 w Zespołach Szkół), 6 szkół podstawowych (w tym 3 w ZS) z czego dwie posiadają swoje filie oraz 4 gimnazja (w tym 3 w ZS).

Tabela 6. Współczynniki skolaryzacji (szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne) Gm. Frysztak 2006r.

współczynnik skolaryzacji brutto		
szkoły podstawowe	%	97,95
gimnazja	%	103,28
współczynnik skolaryzacji netto		
szkoły podstawowe	%	96,56
gimnazja	%	97,11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Regionalnych (BDR)

Tabela 7. Placówki oświatowe w gminie Frysztak – liczba nauczycieli

Szkoła	Liczba nauczycieli (etaty)						
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
SP Frysztak	36,5	33,88	34,05	33,22	34,77	34,44	35,29
ZS Lubla	18,21	20,21	18,93	19,39	18,69	19,41	19,23
ZS Gogołów	16,43	16,13	15,24	15,22	14,94	14,97	16,06
ZS Stępina	17	17,05	16,28	15,72	17,45	17,91	20,70
ZS Glinik Górny	10,23	9,72	9,68	10,12	10,35	9,71	10,91
SP Huta Gogołów.	5,9	4,22	5,82	6,9	6,25	5,38	0
SP Cieszyna	10,67	9,66	10,39	10,39	10,73	9,61	10,19
GP Frysztak	24,38	23,22	25,45	25,27	23,11	23,27	23,57
PP Frysztak	6	6,09	5	6,09	5	6	6
Razem	145,32	140,18	140,84	142,32	141,29	140,7	135,95

Źródło: opracowanie na podstawie informacji UG Frysztak

W stosunku do 2001r. zmniejszyła się nieznacznie (3,18%) liczba etatów nauczycieli i w pewnym stopniu liczba uczniów o 12,9%, co związane jest ze systematycznym spadkiem

liczby urodzeń w gminie we wcześniejszych latach. Proporcja etatów nauczycielskich do liczby uczniów jest obecnie korzystniejsza.

Szkoły są dobrze wyposażone w komputery - 212 sztuk, w tym w szkołach podstawowych jest 97 komputerów w 12 pracowniach komputerowych, a w gimnazjach 75 w 4 pracowniach. Do sieci internetowej podłączonych jest 170 komputerów, w tym szkołach podstawowych – 70, a w gimnazjach 62.

Tabela 8. Placówki oświatowe w gminie Frysztak – liczba uczniów

Szkoła	Liczba uczniów													
	2001		2002		2003		2004		2005		2006		2007	
SP Frysztak	459	26,09	450	29,41	424	25,60	425	26,20	434	27,45	413	26,96	403	27,18
SP Glinik G.	98	5,57	94	6,14	92	5,56	91	5,61	91	5,76	91	5,94	86	5,80
SP Huta G.	40	2,57	36	2,35	31	1,87	30	1,85	30	1,90	30	1,96	0	0
SP Cieszyna	109	6,20	111	7,25	106	6,40	107	6,60	100	6,33	97	6,33	88	5,93
GP Frysztak	343	19,50	339	22,16	341	20,59	326	20,10	308	19,48	280	18,28	271	18,27
PP Frysztak	79	4,49	74	4,84	71	4,29	73	4,50	63	3,98	81	5,29	97	6,54
ZS Lubla	251	14,27	237	15,49	236	14,25	223	13,75	211	13,35	204	13,32	188	12,68
ZS Gogołów	194	11,03	189	12,35	190	11,47	184	11,34	181	11,45	157	10,25	178	12,00
ZS Stępnina	186	10,57	0	0,00	165	9,96	163	10,05	163	10,31	179	11,68	172	11,60
Razem	1759	100,0	1530	100	1656	100,0	1622	100,0	1581	100,0	1532	100	1483	100

Źródło: opracowanie na podstawie informacji UG Frysztak

Zdrowie

W gminie Frysztak prowadzi działalność 5 niepublicznych ośrodków zdrowia i funkcjonuje jedna prywatna praktyka lekarska. Za 2005 rok udzielonych zostało 26 796 porad. Są trzy apteki i jeden punkt apteczny, na jedną aptekę ogólnodostępną przypadają w 2005r. - 3544 mieszkańców Gminy. W gminie funkcjonuje Dom Pomocy Społecznej z 46 miejscami.

Kultura

Gminny Ośrodek Kultury we Frysztaku jest komunalną instytucją kultury, prowadzącą działalność merytoryczną, rozumianą jako tworzenie warunków do realizacji zainteresowań, aspiracji i potrzeb kulturalnych środowiska. GOK jest obiektem samodzielnym o powierzchni użytkowej 435m². Zatrudnia: instruktora kulturalno - oświatowego, instruktora plastyki, instruktora chóru, instruktora zespołu śpiewającego, instruktora zespołów wokalmuzycznych i kabaretu, instruktora, orkiestry dętej, personel administracyjny. Dysponuje salą widowiskową ze sceną, salą baletową, pracownią plastyczną i fotograficzną, klubem dla dzieci i młodzieży. Posiada kostiumnię ze strojami rewiowymi dla dzieci.

Amatorski ruch artystyczny skupiony jest głównie w Gminnym Ośrodku Kultury we Frysztaku. Pracuje tu 8 zespołów artystycznych, 3 koła zainteresowań, 3 kluby. Oprócz nich

jeszcze 2 zespoły w Lubli. Baza lokalowa i wyposażenie Ośrodka umożliwia wynajmowanie pomieszczeń na zebrania, kursy, obozy taneczne (sala baletowa, świetlica środowiskowa, sala widowiskowa)⁸.

Gmina prowadzi 5 placówek bibliotecznych, gdzie w 2006r. 2 040 osób miało dostęp do 51 839 woluminów i biblioteki odnotowały 48 405 wypożyczeń. W bibliotekach zatrudnionych jest 6 osób.

Administracja i łączność

W zakresie szczebla ponadpodstawowego gminę Frysztak obsługują instytucje powiatowe w Strzyżowie i wojewódzkie w Rzeszowie.

Obsługę administracyjną gminy w zakresie podstawowym zapewnia Urząd Gminy we Frysztaku. Obsługę finansową podmiotów gospodarczych oraz ludności zapewniają zlokalizowane w powiecie banki, tj. Bank Spółdzielczy w Strzyżowie, działający na terenie gminy Frysztak, Bank Spółdzielczy w Wiśniowej oraz PKO BP S.A., PEKAO S.A. i PBS S.A. w Strzyżowie działające bądź jako samodzielne oddziały banków, bądź też jako placówki terenowe rzeszowskich oddziałów tych banków. Niepełna oferta bankowa na obszarze powiatu a w szczególności utrudniony dostęp do preferencyjnych źródeł finansowania stanowi pewną barierę w rozwoju przedsiębiorstw w powiecie. W zakresie ubezpieczeń na obszarze gminy działają agenci różnych firm ubezpieczeniowych, zlokalizowane są też inspektoraty kilku firm ubezpieczeniowych.

We Frysztaku funkcjonuje Urząd Pocztowy z automatyczną centralą telefoniczną, która powiązana jest z okręgową magistralą ziemną (kabel światłowodowy). Wyposażenie gminy w środki łączności telefonicznej jest wystarczające, ok. 85% gospodarstw posiada dostęp do telefonu. Należy także wspomnieć o telefonii komórkowej, we Frysztaku znajdują się anteny przekaźnikowe wszystkich operatorów komórkowych.

Pomoc społeczna

W języku potocznym - katalog dóbr (zasiłki finansowe, rzeczowe) i usług świadczonych przez odpowiednie organizacje potrzebującym pomocy

W sensie ustawowym - pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

⁸ Gazeta Frysztacka, www.frysztak.pl

Pomoc społeczna pełni funkcję domykającą w systemie zabezpieczenia społecznego w naszym kraju. Jednocześnie działalność pomocy społecznej obejmuje wstępne rozeznanie potrzeb i inicjowanie sposobów ich zaspokajania, co w konsekwencji sprowadza się do przygotowywania podstawy do nowych, doskonalszych rozwiązań organizacyjno – prawnych w tym zakresie. Przedmiotem pomocy społecznej w ostatnich latach są działania ukierunkowane na łagodzenie skutków głębokich przemian w innych obszarach życia społecznego. Wychodząc naprzeciw nowym potrzebom, 1 maja 2004 r. weszła w życie nowa *ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. zastępując ustawę o pomocy społecznej z 29 listopada 1990 r.* Obszernym aktem prawnym (161 artykułów) na nowo określono system wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących. Ustawodawca pozostawił w nim trzy podstawowe formy zasiłków: zasiłek stały, zasiłek okresowy i zasiłek celowy.

Ośrodek jest jednostką organizacyjną gminy, realizującą zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej, jak również zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej. Zatrudnienie OPS we Frysztaku obejmuje:

- pracowników etatowych:

- kierownik OPS (specjalista organizacji i zarządzania w pomocy społecznej) 1 etat,
- pracownik socjalny - 5,5 etatu,
- administrator - obsługa świadczeń rodzinnych - 1,5 etatu,
- główny księgowy – 1 etat.

- pracowników zatrudnionych na umowę –zlecenie:

- radca prawny,
- administrator sieci informatycznej i baz danych,
- kasjerka - wypłat świadczeń.

Celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej pomoc udzielana jest osobom i rodzinom, w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,
- bezdomności,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezrobocia,

- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy w rodzinie,
- bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo- wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które uzyskały status uchodźcy,
- alkoholizmu lub narkomanii,
- trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza:

- osobie samotnie gospodarującej - 477 zł,
- na osobę w rodzinie – 351 zł.

Kwoty te podlegają waloryzacji i ogłaszane są w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Do zadań własnych gminy należy min. (zgodnie z art. 17 ustawy o pomocy społecznej):

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i celowych specjalnych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- udzielanie schronienia, posiłku osobom tego potrzebującym,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach wsparcia dziennego i mieszkaniach chronionych,
- dożywianie dzieci,
- sprawienie pogrzebu,
- kierowanie do domów pomocy społecznej i ponoszenie kosztów utrzymania mieszkańca gminy.

Do zadań zleconych gminie należy min. (zgodnie z art. 18 ustawy o pomocy społecznej):

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym,
- świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- udzielanie zasiłku celowego na pokrycie wydatków powstałych w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej, inne zadania z pomocy społecznej wynikające z rozpoznanych potrzeb gminy.

Zasiłki

Wszystkie wypłacone zasiłki poprzedzone są wywiadem środowiskowym przeprowadzonym przez pracownika socjalnego, na podstawie którego wydawane są decyzje administracyjne. Pomimo, że w ostatnich latach ilość wypłacanych świadczeń systematycznie wzrastała jeszcze do ubiegłego roku, to i tak w ocenie mieszkańców wysokość środków na ten cel jest stanowczo za mała.

Różny jest okres korzystania z pomocy GOPS i wynosi (wg stanu na 31 grudnia 2007r.):

- do jednego roku – 20 rodzin, 4,87% środowisk GOPS Frysztak
- powyżej 1 roku - 161 rodzin (bieda długotrwała) 39,17% środowisk GOPS Frysztak
- powyżej 5 lat - 230 rodzin (bieda chroniczna) 55,96% środowisk GOPS Frysztak

Tabela 9. Sołectwa wg. wskaźnika pauperyzacji (WP)

l.p.	Sołectwa	Ilość środowisk	Ilość osób w środowiskach			
			Ilość osób w środowiskach ogółem	w tym do 17 lat	Liczba mieszk. (2007 r)	% osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców
1	CIESZYNA	45	221	121	1055	20,9
2	FRYSZTAK	17	55	26	1154	4,8
3	GLINIK DOLNY	25	81	29	645	12,6
4	GLINIK GÓRNY	52	251	116	893	28,1
5	GLINIK ŚREDNI	32	124	50	655	18,9
6	GOGOŁÓW	66	282	130	1184	23,8
7	HUTA GOGOŁOWSKA	12	45	13	252	17,9
8	KOBYLE	28	78	35	907	8,6
9	LUBLA	51	215	104	1457	14,8

10	PULANKI	16	72	33	811	8,9
11	STĘPINA + CHYTRÓWKA	50	195	82	869	20,9
12	TWIERDZA	9	20	9	645	3,1
13	WIDACZ	8	32	14	262	12,2
Razem		411	1671	762	10789	WP 15,49

sołectwa zagrożone pauperyzacją (16 – 29,99%)

Źródło: opracowanie na podstawie informacji GOPS Frysztak

Budżet GOPS Frysztak

Środki na realizację zadań pomocy społecznej pochodzą ze środków Gminy i dotacji rządowych, a zadania dzieli się odpowiednio na zadania własne i zadania zlecone. Ośrodek Pomocy Społecznej we Frysztaku udzielił w 2007r. świadczeń społecznych na łączną kwotę 524 763 zł, w tym w ramach zadań zleconych gminie 119 606 zł oraz 405 157 zł w ramach zadań własnych gminy. Wśród wszystkich działań OPS we Frysztaku wspierających osoby potrzebujące, dominowały posiłki stanowiąc 35,77 % wydatków z zadań własnych gminy. W dalszej kolejności zasiłki celowe, na które przeznaczono 106 695 zł tj. 26,33 % ogółu wydatków OPS w 2007 r.

W ramach zadań zleconych wypłacono:

- zasiłki stałe dla 28 rodzin w wartości udzielonych świadczeń 111 106,00 zł,
- składki zdrowotne dla 20 rodzin w wartości udzielonych świadczeń 8 500,00 zł.

W ramach zadań własnych wypłacono:

- zasiłki celowe dla 218 rodzin 106 695,00 zł,
- zasiłki okresowe dla 130 rodzin 78 050,00 zł,
- za posiłki 437 uczniów 144 943,00 zł.

W stosunku do 2001 r. wysokość wydatków gminnego OPS zmniejszyła się i wiąże się to w głównej mierze ze wspomnianym wyżej przeniesieniem wypłat rent socjalnych z OPS-ów do ZUS-ów, co w latach wcześniejszych było znaczącym wydatkiem gminnego OPS. Tym samym sporemu zmniejszeniu uległy wydatki OPS we Frysztaku na zadania zlecone – w stosunku do 2001 r. Z drugiej strony, wyraźnie wzrasta wartość wydatków OPS na zadania własne gminy.

Tabela 10. Szczegółowe zestawienie wydatków Ośrodka Pomocy Społecznej w gminie Frysztak w 2007 r.

Formy pomocy	Liczba rodzin objętych pomocą	Wartość udzielonych świadczeń w zł	% ogółu udzielonych świadczeń
I. ZADANIA ZLECONE			
w tym:			
•zasiłki stałe	28	111 106	92,89
•specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	-	-	-
•składki zdrowotne	20	8 500	7,11
•składki emerytalno-rentowe	-	-	-
Razem:		119 606	100,00
II. ZADANIA WŁASNE GMINY			
w tym:			
-zasiłki celowe	218	106 695	26,33
-zasiłki okresowe	130	78 050	19,27
-zasiłki okresowe	209	144 943	35,77
-posiłki	12	59 869	14,78
-usługi opiekuńcze			
-pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym i bez dochodu i tytułu ubezpieczenia	-	-	-
	-	-	-
	7	15 600	3,85
-schronienie			
-zasiłek celowy (zdarzenie losowe)			
Razem:		405 157	100,00
Ogółem:		524 763	

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Frysztak

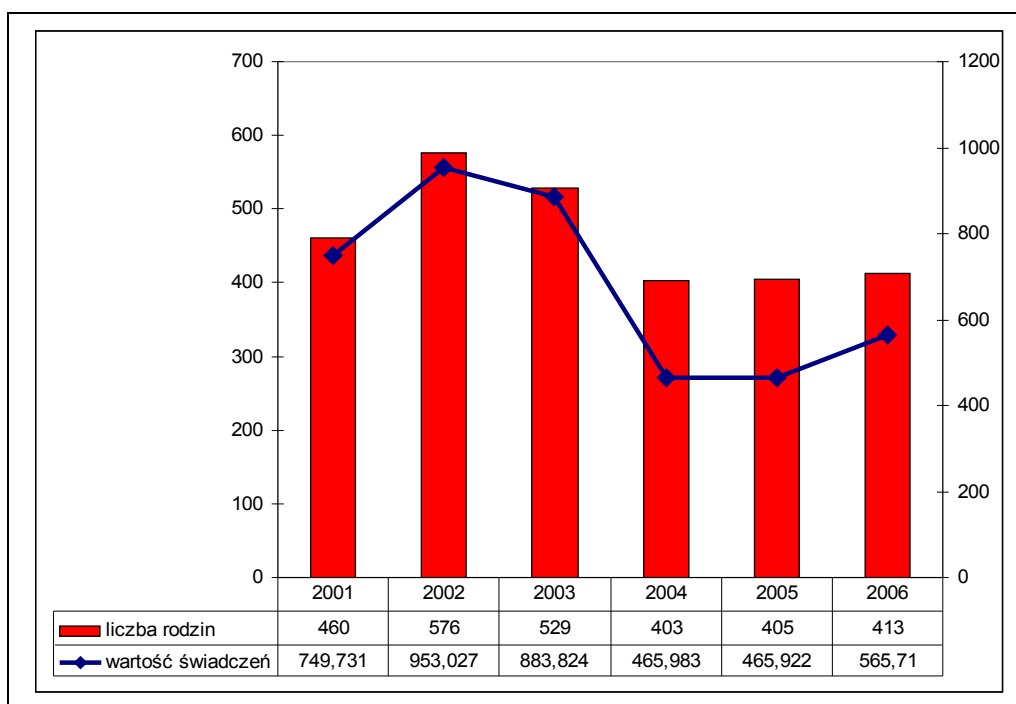
Tabela 11. Zestawienie wydatków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w gminie Frysztak w latach 2001-2007.

Formy pomocy	Liczba rodzin objętych pomocą	Wartość udzielonych świadczeń w zł	% ogółu udzielonych świadczeń
2001			
Zadania zleczone	245	575 021	76,70
Zadania własne gminy	299	174 710	23,30
OGÓŁEM 2001 r.	460	749 731	100,00
2002			
Zadania zleczone	315	708 961	74,39
Zadania własne gminy	395	244 066	25,61
OGÓŁEM 2002 r.	576	953 027	100,00
2003			
Zadania zleczone	219	641 717	72,61
Zadania własne gminy	386	242 107	27,39
OGÓŁEM 2003 r.	529	883 824	100,00
2004			
Zadania zleczone	86	183 987	39,48
Zadania własne gminy	360	281 996	60,52
OGÓŁEM 2004 r.	403	465 983	100,00
2005			
Zadania zleczone	34	111 123	23,85
Zadania własne gminy	385	354 799	76,15
OGÓŁEM 2005 r.	405	465 922	100,00
2006			

Zadania zlecone	33	117 945	20,85
Zadania własne gminy	410	447 765	79,15
OGÓLEM 2006 r.	443	565 710	100,00
	2007		
Zadania zlecone	28	119 606	22,79
Zadania własne gminy	398	405 157	77,21
OGÓLEM 2007r.	426	524 763	100,00

Źródło: GOPS Frysztak

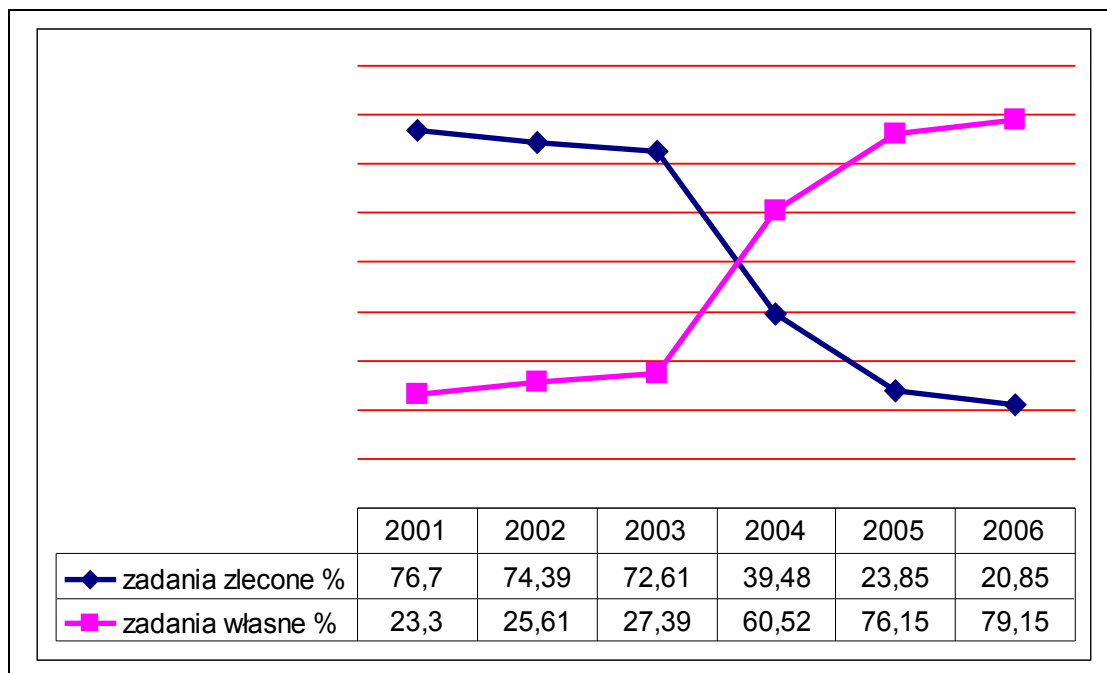
Wykres 1. Liczba rodzin a wartość świadczeń w latach 2001 – 2006 w gm. Frysztak

Źródło: opracowanie własne

W roku 2007 zarówno liczba rodzin objęta pomocą (411 rodzin), jak też wartość świadczeń (524,76 tys. zł) uległa nieznacznemu obniżeniu w porównaniu z rokiem poprzednim. Trudno jednak mówić tu o jakimkolwiek trendzie spadkowym.

Wykres 2 . Zadania zlecone i własne gminy w latach 2001 – 2006.

Źródło: opracowanie własne

W roku 2007 wydatki na realizację zadań zleconych gminy z zakresu pomocy społecznej stanowiły 22,79 % całkowitej wartości udzielonych świadczeń przez tut. OPS, a wydatki na realizację zadań własnych odpowiednio 77,21 %.

Prowadzone przez OPS we Frysztaku działania służą także zmianie wizerunku pomocy społecznej jako wypłaty różnego rodzaju świadczeń. W ramach świadczeń niepieniężnych prowadzonych przez gminny OPS dominują: pomoc w załatwianiu spraw urzędowych (59 rodzin w 2007) i praca socjalna, z której w 2007 r. skorzystało 41 rodzin.

Tabela 12. Świadczenia niepieniężne udzielane rodzinom w gminie Frysztak w latach 2001-2007

Powody udzielenia pomocy	Liczba rodzin korzystających z pomocy					
	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Pomoc w załatwianiu spraw urzędowych	47	52	57	63	71	59
Praca socjalna	26	32	42	46	50	41
Razem	73	84	99	109	121	100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS Frysztak

Dodatki mieszkaniowe

Dodatki mieszkaniowe są formą pomocy na podstawie Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001r Nr 71, poz. 734 z późn. zmianami) oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2001 roku w sprawie dodatków mieszkaniowych (Dz. U. z 2001r Nr 156, poz. 1817).

Dodatek mieszkaniowy nie ma charakteru uznaniowego, lecz przyznawany jest według zasad ściśle określonych przepisami prawa i przysługuje osobom posiadającym tytuł prawny do lokalu mieszkalnego, tzn.:

- najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych,
- członkom spółdzielni mieszkaniowych zamieszkującym na podstawie spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego,
- osobom zajmującym lokale mieszkalne w budynkach stanowiących ich własność właścicielom lokali mieszkalnych,
- innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem - osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny lub socjalny.

Tabela 13. Wyplacone dodatki mieszkaniowe w gm. Frysztak (2006r.)

Liczba i kwoty wyplaconych dodatków mieszkaniowych za 2006r w gm. Frysztak		
ogółem (liczba)	szt.	266
kwota	zł	24.049
w zasobie gminnym		
ogółem (liczba)	szt.	10
kwota	zł	398
w zasobie wspólnot mieszkaniowych		
ogółem (liczba)	szt.	109
kwota	zł	12.551
w zasobie prywatnym		
ogółem (liczba)	szt.	135
kwota	zł	10.824
w zasobie innym		
ogółem (liczba)	szt.	12
kwota	zł	276

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDR

Bezpieczeństwo publiczne

Komenda Powiatowa Policji w Strzyżowie obejmuje zasięgiem swojego działania 5 gmin, przyporządkowanych do 4 Komisariatów Policji. W gminie Frysztak odnotowano w 2007 r. ogółem 120 przestępstw. Wśród stwierdzonych w gminie Frysztak zdarzeń dominują kolizje drogowe – 80 stwierdzonych przypadków w 2007 r.

Tabela 14. Wybrane przestępstwa i wykroczenia w gminie Frysztak w latach 2005-2007

Wyszczególnienie	2005	2006	2007
Kradzież cudzej rzeczy	13	10	19
Kradzież z włamaniem	19	9	15
Przestępstwa rozbójnicze	1	0	0

Kradzieże pojazdów	0	0	0
Bójki i pobicia	3	4	3
Przestępstwa gospodarcze	0	0	1
Nietrzeźwi kierujący	27	26	25
Kolizje drogowe	80	68	80
Wypadki drogowe	17	8	10
Przemoc w rodzinie	6	7	5
Posiadanie narkotyków, uprawa konopi i maku	1	12	0

Źródło: Komisariat Policji we Frysztaku.

Priorytetowe obszary działania KPP w powiecie strzyżowskim na lata następne:

- doskonalenie działań zmierzających do zapewnienia mieszkańcom powiatu strzyżowskiego pełnego poczucia bezpieczeństwa,
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych wszystkich policjantów, a także kultury obsługi interesantów,
- podniesienie zaufania do działań Policji jako formacji otwartej dla potrzeb obywateli,
- wzrost wykrywalności czynów popełnianych przez nieletnich,
- poprawa wykrywalności w kategorii przestępstw rozbójniczych,
- organizacja służby patrolowej i obchodowej w celu zwiększenia ilości policjantów na ulicach,
- poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, w tym ograniczenie wypadków drogowych oraz ofiar śmiertelnych.

Organizacje pozarządowe w gminie Frysztak

Przedmiotem współpracy władz gminy Frysztak z organizacjami pozarządowymi jest:

1. Realizacja zadań własnych gminy, określonych w art.7 ust.1 ustawy z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, a w szczególności zadań własnych gminy obejmujących następujące obszary:

- a) kultury fizycznej i turystyki,
- b) kultury,
- c) pomocy społecznej,
- d) rozwijanie współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

2. Określenie potrzeb społecznych i najlepszego sposobu ich zaspakajania,

3. Podwyższenie efektywności działań podejmujących na rzecz mieszkańców Gminy,

4. Tworzenie systemowych rozwiązań ważnych problemów społecznych.

Tabela 15. Organizacje pozarządowe w gminie Frysztak

Lp.	Nazwa organizacji	Zakres działania
1.	Klub Sportowy „Orzeł” Lubla	Działalność sportowa na rzecz dzieci i młodzieży, działania na rzecz środowiska
2.	Gminny Międzyszkolny Klub Sportowy „Strzelec”	Promocja kultury fizycznej
3.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Frysztańskiej	Popularyzacja regionu
4.	Stowarzyszenie Pomocy Społecznej we Frysztaku	Pomoc biednym
5.	Stowarzyszenie Miłośników Tradycji „Mazurka Dąbrowskiego” Oddział Podkarpacki we Frysztaku	Upowszechnianie wartości patriotycznych
6.	Fundusz Rozwoju i Promocji Ziemi Frysztańskiej we Frysztaku	Popularyzacja regionu, wydawanie gazety samorządowej
7.	Międzyszkolny Klub Sportowy „Skarbek” Gogołów	Działalność sportowa na rzecz dzieci i młodzieży, działania na rzecz środowiska
8.	Stowarzyszenie Rozwoju i Promocji Wsi Twierdza Twierdza	Kafejka internetowa dla dzieci i młodzieży, działania na rzecz środowiska

Źródło: opracowanie na podstawie informacji z UG Frysztak

Lokalna współpraca organizacji pozarządowych powinna mieć na celu umożliwienie mieszkańcom gminy objętych lokalną strategią rozwiązywania problemów społecznych realizacji projektów w ramach tej strategii. Realizacja strategii powinna się przyczynić do poprawy jakości życia na obszarach naszej gminy min. poprzez wzrost aktywności lokalnych społeczności oraz stymulowania powstawania nowych miejsc pracy. Współpraca organizacji pozarządowych, lokalne podejście powiązane z określonym problemem wpływa na lepsze zdefiniowanie problemów i określenie naturalne: kulturowe, historyczne itp. których realizacja powinna przyczynić się do osiągnięcia celów wspólnie opracowanej lokalnej strategii rozwoju.

Formy współpracy:

1. Współpraca Gminy z organizacjami może odbywać się w szczególnych formach:
 - Powierzania i wspierania zadań publicznych przez Podmioty na zasadach określonych w ustawach poszerzonych o strategię,
 - Współdziałania w pozyskiwaniu środków finansowych z innych źródeł,
 - Udziału, w miarę możliwości, organizacji w działaniach programowych Gminy,
 - Użyczenia bądź wynajmowania na preferencyjnych warunkach lokali i budynków komunalnych na działalność statutową oraz udostępnienie lokali na spotkania organizacji,
2. Wspieranie oraz powierzanie realizacji zadań publicznych, odbywa się po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert. Konkurs ofert przeprowadza i ogłasza Wójt na zasadach określonych w Ustawie.

Rolę stowarzyszeń przedsiębiorców próbuje wypełniać powołane w 1999 r. Powiatowe Forum Gospodarcze zrzeszające przedsiębiorców z terenu powiatu, natomiast główny ciężar związany ze zwalczaniem bezrobocia spoczywa na jednostkach administracyjnych – brak jest na terenie powiatu organizacji pozarządowych działających w tym obszarze. Podmioty działające w otoczeniu biznesu uzupełniają jeszcze firmy prawnicze, podmioty prowadzące księgowość i doradztwo podatkowe oraz w ostatnim czasie rozpoczynające działalność firmy reklamowe – ogólnie rzecz biorąc różnorodne podmioty działające w sektorze pośrednictwa finansowego oraz obsługi nieruchomości i firm.

Powody udzielania pomocy społecznej

W roku 2007 z różnych form pomocy w gminie Frysztak skorzystało łącznie 411 rodzin, przy czym jedna rodzina mogła korzystać z pomocy z kilku różnych powodów. W 2007r. najważniejszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Frysztak, było ubóstwo – 267 rodziny tj. 72,2 % ogółu korzystających. Należy podkreślić, że ubóstwo jest z reguły efektem długotrwałego utrzymywania się w strefie niskich dochodów i nie może być traktowane równoważnie z innymi „typowymi” powodami przyznawania pomocy, lecz jako powód współwystępujący. Drugim powodem udzielania pomocy było bezrobocie - 226 rodzin (61,1 %), trzecim zaś długotrwała lub ciężka choroba - z tego powodu pomoc w 2007 r. uzyskały 162 rodziny (43,8 %), a miejsce czwarte dotyczy problemów związanych z niepełnosprawnością (139 rodzin – 37,6%).

Kolejne miejsca na liście dysfunkcji zajmują: bezradność w sprawowaniu opieki nad dziećmi (36), alkoholizm (20), potrzeba ochrony macierzyństwa (19 rodzin) oraz problem bezdomności – 2 przypadki.

W stosunku do 2000 r. liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Frysztak w zasadzie nie uległa zmianie, z wyjątkiem lat 2002 - 2004, co wiąże się z głównej mierze z przeniesieniem w 2003r. wypłat rent socjalnych z Ośrodków Pomocy Społecznej do Zakładów Ubezpieczeń Społecznych.

Tabela 16. Powody udzielania pomocy społecznej rodzinom w gminie Frysztak w latach 2000 -2007*

POWÓD TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY								
	Lata	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
UBÓSTWO		323	304	437	423	372	344	334	267
BEZROBOCIE		220	233	289	277	273	258	256	226
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ		95	79	102	150	116	118	123	139
RODZINA NIEPEŁNA		36	34	37	37	27	20	26	36

DŁUGOTRWAŁA CHOROBA	162	173	219	206	188	120	119	162
RODZINA WIELODZIETNA	79	64	44	46	48	16	21	16
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYNSTWA	67	72	50	68	45	27	25	19
BEZRADNOŚĆ W SPR. OPIEK. WYCH.	115	97	81	83	84	36	47	36
BEZDOMNOŚĆ	1	2	2	1	-	1	2	2
ALKOHOLIZM	36	27	23	27	30	37	39	20
TRUD. W PRZYST. DO ŻYCIA PO OPUSZCZ. ZAKŁADU KARNEGO	-	-	-	-	-	-	-	-

***jedna rodzina mogła korzystać z pomocy z kilku różnych powodów**

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej we Frysztaku

Bezrobocie

Ostatnie lata okazały się okresem utrwalania wielu niekorzystnych zmian w strukturze demograficznej województwa podkarpackiego. Dominująca grupa według płci zarówno w skali województwa jak i gminy to kobiety.

Według stanu na koniec września 2007 r. na terenie województwa podkarpackiego zarejestrowanych było **121 503** bezrobotnych, w tym **72 243** kobiet (59,5%). W porównaniu z miesiącem poprzednim liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 1 523 osoby.

We wrześniu 2007 r. w powiatowych urzędach pracy zarejestrowało się **13 105** bezrobotnych, w tym **3 198** po raz pierwszy (w sierpniu 12 535 w tym 2 790 po raz pierwszy).

Stopa bezrobocia wg stanu na koniec września 2007 r. w Polsce wynosiła – 11,6%, w woj. podkarpackim wynosiła **13,9%** i dla porównania w woj. ościennych wynosiła:

- lubelskie – 12,8%
- świętokrzyskie – 14,9%
- małopolskie – 9,0%

Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: **strzyżowskim (21,7%)**, brzozowskim (21,4%) i leskim (20,05%), najniższą natomiast w Krośnie (5,1%) oraz Rzeszowie (7,8%).

Na terenie gminy Frysztak jednym z głównych problemów społecznych jest bezrobocie. W roku 2007 pomimo ożywienia gospodarczego, o czym świadczy wzrost liczby podmiotów gospodarczych, maleje liczba osób pracujących, przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku produkcyjnym. Te czynniki powodują, że stopa bezrobocia utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie. W 2007 r. wynosiła ona 14,3%.

Na terenie gminy Frysztak zarejestrowanych było na koniec 2007 roku były 933 osoby bezrobotne. Główną przyczyną zaprzestania pracy dla większości bezrobotnych była

likwidacja stanowiska lub zakładu pracy, ponieważ osoby te przed zarejestrowaniem pozostawały w zatrudnieniu a najliczniejszą grupę wśród nich stanowiły osoby pracujące od 1 roku do 5 lat. Jednocześnie bez prawa do zasiłku w 2007 r. pozostawało 801 osób, tj. aż 85,9% ogółu zarejestrowanych.

Spośród bezrobotnych w najtrudniejszej sytuacji są osoby długotrwale bezrobotne, które w 2007 r. stanowiły ponad 70% ogółu zarejestrowanych. Grupy narażone na bezrobocie w większej skali niż przeciętne to osoby o niskich kwalifikacjach, kobiety (59,5% ogółu bezrobotnych), osoby niepełnosprawne oraz osoby w wieku niemobilnym czyli powyżej 45 roku życia.

Ze względu na charakter bezrobocia powstaje konieczność podejmowania coraz intensywniejszych działań zwiększających możliwość zatrudnienia grup, które mają trudności ze znalezieniem pracy. Poprzez podwyższenie kwalifikacji oraz motywacji do pracy pracowników, możliwe będzie przywracanie na rynek pracy osób zdezaktywizowanych nawet od kilku lat. Należy podejmować działania zapobiegające wypadaniu z rynku pracy kobiet oraz osób niepełnosprawnych i przeciwdziałać ich wykluczeniu społecznemu. Najważniejszym wyzwaniem będzie aktywizacja osób o niskich kwalifikacjach oraz młodych wchodzących na rynek pracy.

Niemniej ważnym zadaniem jest przeciwdziałanie „sieroctwu migracyjnemu” poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, które pozwolą na zatrudnienie rodziców na rodzimym rynku pracy, wzmocnią więzi rodzinne oraz pozwolą na wychowywanie dzieci w rodzinach pełnych przez obydwójga rodziców.

Tabela 17. Bezrobotni zarejestrowani wg. gmin

Wyszczególnienie	Bezrobotni zarejestrowani wg gmin stan na 30-09-2007				
	Ogółem		W tym z prawem do zasiłku		
	Razem	W tym kobiety	Razem	W tym kobiety	
Miasto Strzyżów	682	35	123	51	
gmina	Czudec	1044	606	138	57
	Frysztak	933	555	132	48
	Niebylec	930	543	167	62
	Strzyżów	1084	602	155	61
	Wiśniowa	851	474	105	28

<http://www.pup-strzyzow.e-zet.pl/>

Charakterystyka lokalnego rynku pracy

Gmina Frysztak ma charakter rolniczy. Znajduje się tu 1756 gospodarstw rolnych, przy czym dominują gospodarstwa o pow. 1,01 – 5 (ha) (92,7% gospodarstw), co nadaje im właściwie charakter socjalny – zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych. Większość gruntów zaliczono do IVa i Vb klasy bonitacyjnej (ok. 70% pow. użytków rolnych). Położenie gminy w strefie klimatu kontynentalnego stwarza w miarę korzystne warunki dla potrzeb rolnictwa. Obsługą rolnictwa w zakresie: usług, doradztwa, skupu płodów rolnych, przetwórstwa oraz sprzedaży środków do produkcji rolnej zajmuje się łącznie na obszarze gminy 26 jednostek.

Na terenie gminy zarejestrowano ponad 530 podmiotów gospodarczych, Są to najczęściej małe zakłady zatrudniające poniżej 5 osób, prowadzące działalność usługową lub handlową. W związku z dużą ilością lasów, na terenie gminy istnieje kilka zakładów zajmujących się przeróbką oraz sprzedażą drewna. Natomiast w zakresie przemysłu wydobywczego prowadzona jest na terenie gminy eksploatacja surowców mineralnych, takich jak złoża piaskowo-żwirowe.

Istnieje grupa mieszkańców gminy, która adaptuje się do wymogów gospodarki rynkowej i stopniowo „farmeryzuje się” i grupa, która trwale zwiąże się z pozarolniczą aktywnością zawodową stopniowo od rolnictwa odchodząc. Ponadto grupa, szczególnie młodych dobrze wykształconych ludzi, która wyemigruje. Jednakże zbyt liczni są ci, którzy nie potrafią wejść ani na pierwszą, ani na drugą i trzecią drogę i obierają strategię przeczekiwania. W coraz większym stopniu opierają oni swą egzystencję na źródłach socjalnych, tworząc niebezpiecznie rozległy margines biedy i braku perspektyw. Pilne staje się zatem podjęcie realizacji strategii, która prowadzi do przebudowy struktury społecznej gminy, ułatwiając rodzinom podjęcie bądź pierwszej, bądź drugiej opcji, ograniczając natomiast opcję trzecią do nieuniknionego minimum.

Ponieważ postać struktury agrarnej, a także udział każdej z wyżej wymienionych grup gospodarstw wykazują znaczne zróżnicowanie, kierunek zmian, jak też rodzaj działań powinny być do tego dostosowane. Polityka przebudowy wsi i rolnictwa przyniesie zamierzone skutki, jeśli będzie miała charakter regionalny. Jest to potrzebne również dlatego, że nieuniknione są znaczne zmiany gałęziowej alokacji wiejskich zasobów pracy, rzecz więc dotyczy całej gospodarki regionu.

Wpływ na poziom i strukturę podkarpackiego, w tym strzyżowskiego, bezrobocia ma:

- duże zróżnicowanie przestrzenne o znacznej rozpiętości stopy bezrobocia pomiędzy powiatami;

- wysoki udział bezrobotnych mieszkających na wsi wśród ogółu bezrobotnych wynoszący ponad 63%;
- stosunkowo wysoki odsetek bezrobotnych kobiet – stanowią one ponad połowę ogółu bezrobotnych, a tempo spadku bezrobocia wśród kobiet jest zdecydowanie niższe niż mężczyzn;
- duża skala bezrobocia ludzi młodych. Od kilku lat poziom bezrobocia wśród ludzi młodych (18-34 lata) utrzymywał się w pobliżu 60%, choć ostatnio można zauważyć pewien spadek do poziomu blisko 54%;
- znaczny udział wśród ogółu bezrobotnych osób o niskim poziomie kwalifikacji (osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i poniżej stanowią od kilku lat prawie 2/3);
- utrzymujące się na wysokim poziomie bezrobocie długotrwałe – osoby pozostające w rejestrach urzędów pracy ponad 12 miesięcy stanowią ponad połowę bezrobotnych, (w tym 38% oczekuje na pracę powyżej 24 miesiące). Z tej grupy ludzie przechodzą w sferę dezaktywacji;
- bardzo niski obecnie odsetek osób zarejestrowanych jako bezrobotni uprawnieni do zasiłku dla bezrobotnych (prawie 11%), co podkreśla tylko fakt bliskości pomiędzy stanem bezrobocia, a sytuacją ubóstwa⁹.

Skutki ekonomiczne i społeczne bezrobocia (zwłaszcza długotrwałego) to:

- pogorszenie sytuacji materialnej aż do ubóstwa włącznie,
- pogorszenie stanu zdrowia,
- pogorszenie relacji między członkami rodziny aż do rozkładu rodziny włącznie,
- wzrost zachowań patologicznych (przestępczość, agresja, przemoc, alkoholizm).

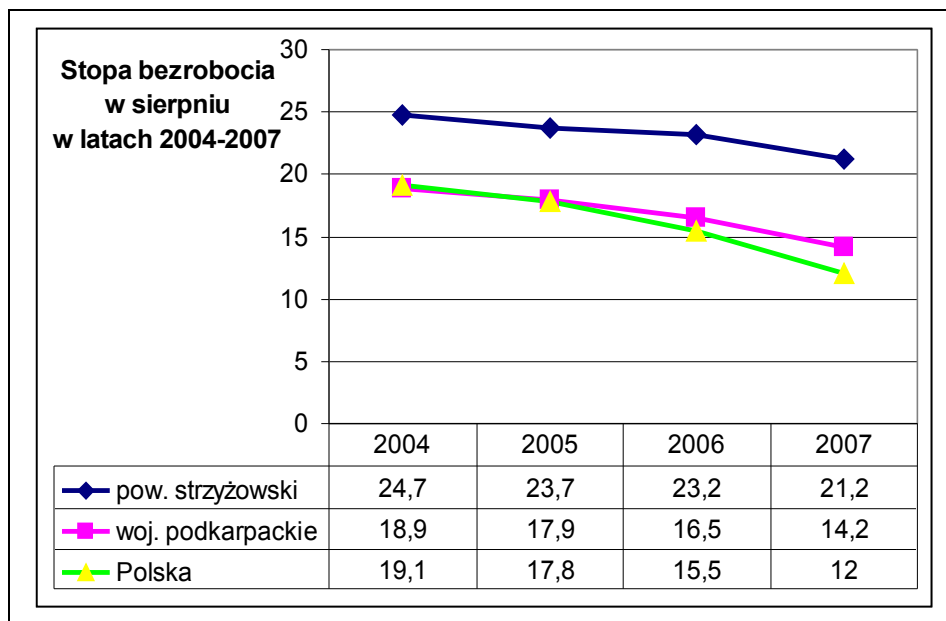
Wśród rodzin objętych pomocą społeczną rodziny, w których występuje bezrobocie, stanowią najliczniejszą grupę. Poniższe zestawienie obrazuje sytuację ubiegłych czterech lat:

- rok 2004 – 273 środowiska,
- rok 2005 – 258 środowisk,
- rok 2006 – 256 środowisk,
- rok 2007 – 226 środowisk.

⁹ Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia na 2007 rok, Projekt, Rzeszów - kwiecień 2007 rok, Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie.

Bardzo niepokojące jest zjawisko utrwalania się ubóstwa, głównie z powodu bezrobocia. W dużej mierze, z tego powodu 230 (55,96%) środowisk jest trwale uzależnionych od systemu pomocy społecznej, pozostając w nim powyżej 5 lat, a 161 środowisk (39,17%) powyżej jednego roku. W powiecie strzyżowskim, w porównaniu do województwa podkarpackiego i kraju ogółem, stopa bezrobocia spada zdecydowanie wolniej.

Wykres 3. Stopa bezrobocia w sierpniu w latach 2004 - 2007

Źródło: opracowanie na podstawie danych PUP w Strzyżowie.

Ubóstwo

Istnieją dwa podejścia do zagadnienia ubóstwa. Jedno, stare, związane z doktrynalnym liberalizmem, mówiące, że człowiek ubogi jest sam sobie winien własnego losu. Każda pomoc państwa w tym zakresie jest szkodliwa, gdyż zwalnia beneficjenta potencjalnych korzyści socjalnych od własnej samozaradności i przezorności.

Drugie podejście wiąże się ze świadomością, że ubóstwo i bieda stanowią zagrożenie dla społecznego bytu (zwłaszcza bogatych) zbiorowości i wymagają przeciwdziałania. Bieda rodzi procesy dezintegracji i marginalizacji społecznej, a te bezpośrednio rzutują na efektywność ekonomiczną gospodarki. Ludzie ubodzy, najbardziej upraszczając, są to osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej.

Ubóstwo w Polsce to w przeważającej mierze stan nabyty w ciągu ostatnich lat. Przez dziesięciolecie okresu przed transformacją skupiska biedy obejmowały tylko znaczną część klasycznego marginesu społecznego oraz w niewielkiej liczbie ludzi starych. Teraz bieda wtargnęła szeroko do gospodarstw domowych utrzymujących się dotychczas na poziomie

umiarkowanym, ale wystarczającym do godnego życia o własnych siłach. Większość przypadków degradacji materialnej dokonała się szybko i niespodziewanie.

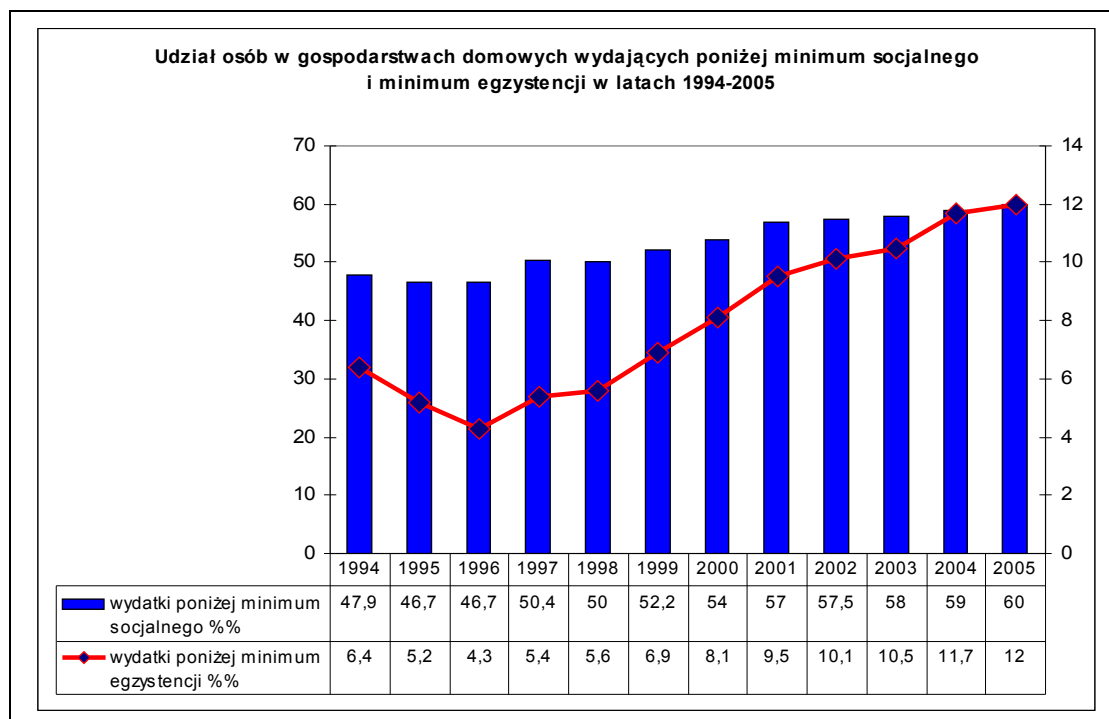
Ubóstwo to coś o wiele więcej niż niski dochód, nie występuje wyłącznie w wymiarze materialnym i majątkowym, a tym samym tylko w kategoriach minimów np. socjalnego czy egzystencji. Bieda odzwierciedla również niedostateczne zdrowie i edukację, deprywację pod względem wiedzy i komunikacji społecznej, niezdolność do cieszenia się ludzkimi i politycznymi prawami i niski poziom zaufania i szacunku do samego siebie.

Profesor Wielisława Warzywoda-Kruszyńska, autorytet naukowy w europejskich i polskich badaniach ubóstwa, mówi: „To, że wzrost gospodarczy zmniejszy problem biedy jest oczywistym mitem. Od 1992 r. w Polsce mamy do czynienia ze stałym wzrostem gospodarczym, a jednocześnie wzrasta procent ludzi ubogich (wykres poniżej) dlatego, jest to problem przede wszystkim polityczny. To politycy decydują o tworzeniu polityki edukacyjnej, zatrudnienia, mieszkaniowej itd. Kolejny mit to ten, że powstawanie nowoczesnych zakładów pracy na terenie powiatu czy gminy przyczyni się do zmniejszenia biedy. Nowoczesne firmy zatrudniają lepiej wykształconych, a biedni nie mają odpowiednich kwalifikacji i cech poszukiwanych przez pracodawców”¹⁰.

W roku 2005 około 60% mieszkańców Polski (a więc **ponad połowa ludności**) żyło w gospodarstwach domowych, w których **poziom wydatków był niższy od minimum socjalnego**. W miastach było to ok. 51% osób, a **na wsi - ponad 70%**.

¹⁰ Wywiad dla Gazety Wyborczej z dn. 14. 11. 2005

Wykres 4. Udział osób w gospodarstwach domowych wydających poniżej poziomu minimum socjalnego i minimum egzystencji w latach 1994 – 2005

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań IPiSS-GUS /www.ipiss.com.pl/

Wydatki rodzin żyjących w sferze niedostatku były średnio o 34% niższe od poziomu minimum socjalnego. **Zasięg ubóstwa skrajnego** oszacowano w 2002 roku na około 11% (około 7% w miastach, **17% - na wsi**), a co druga z osób w takiej sytuacji pozostawała w sferze ubóstwa skrajnego przynajmniej od roku 2001. Wskaźnik średniej luki wydatkowej, obliczony dla gospodarstw pozostających w latach 2001-2002 poniżej granicy ubóstwa skrajnego, wynosił 24%, co oznacza, że ubóstwo trwałe jest głębsze niż przeciętne w danym roku. Poziom wydatków gospodarstw domowych ze sfery ubóstwa skrajnego był w 2002 roku niższy średnio o 20% od minimum egzystencji¹¹.

Według W. Toczyskiego i A. Zielińskiej⁶ ubóstwo to:

- brak dostatecznych środków materialnych do życia, bieda i niedostatek,
- stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki rodzinnej lub grupy społecznej.

Definicje te wyraźnie wskazują na funkcjonowanie w społeczeństwie uznawanego poziomu potrzeb, do których odnosi się osiągniany przez jednostkę, rodzinę dochód. Rozróżniamy dwa ujęcia rozumienia ubóstwa. Ubóstwo absolutne dotyczy stanu

¹¹ Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski z dn.14.04.2003 [www.ipiss.com.pl.](http://www.ipiss.com.pl/), s.33

⁶ Toczyski W.: *Natura i kwestia ubóstwa*, Warszawa-Gdańsk 1999, s. 12

niezaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, uznanych za minimalne w danym społeczeństwie i czasie. Jest to taki „stan warunków bytowych (...), który uniemożliwia lub w istotnym stopniu utrudnia realizację podstawowych funkcji życiowych”⁷. Podstawowym kryterium przyjętym dla takiego rozumienia ubóstwa jest poziom egzystencji biologicznej człowieka lub grupy społecznej.

Z kolei w ujęciu względny, ubóstwo rozumiane jest jako naruszenie zasad sprawiedliwości społecznej przez istnienie nadmiernego dystansu pomiędzy poziomem życia poszczególnych grup ludności – „ludzie są dotknięci ubóstwem, kiedy ich dochód – nawet jeśli jest wystarczający na to by przeżyć – spada istotnie poniżej tego, który przeciętnie dostępny jest w danej społeczności”⁸.

W podejściu klasycznym ustalenie kryteriów ubóstwa odbywa się poprzez ocenę poziomu zaspokojenia potrzeb wyłącznie przez pryzmat dochodów-wydatków. Innymi aspektami pomiaru ubóstwa są: sposoby ustalenia progu ubóstwa (linii ubóstwa), który oddziela ubogich od reszty społeczeństwa; sposób pomiaru zasięgu i głębokości ubóstwa; rozstrzygnięcie czy za ubogie uznać należy osoby, które tylko chwilowo znalazły się w tej sferze, czy jedynie takie, u których zjawisko to ma charakter przewlekły.

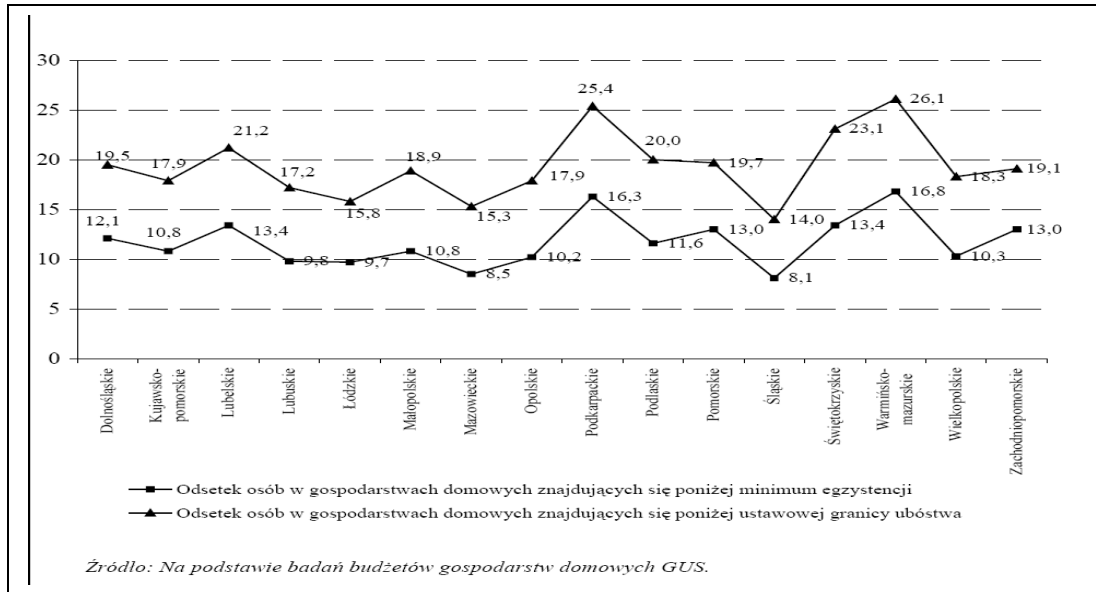
Ze względu na przyczyny, można wyróżnić trzy kategorie ubóstwa:

- losowe - spowodowane zdarzeniami niezależnymi od woli człowieka (wypadki, choroby, klęski żywiołowe),
- subiektywne - powstałe na skutek małej aktywności i zaradności lub całkowitej bezradności ludzi, niskich kwalifikacji, słabego wykształcenia, niechęci do wykonywania pracy czy uzależnienia od zasiłków z pomocy społecznej, a także z powodu różnych patologii: alkoholizmu, narkomanii itp.,
- strukturalne - wynikające z zewnętrznych przyczyn gospodarczych, przede wszystkim bezrobocia, niskich wynagrodzeń, polaryzacji dochodów, wysokich cen.

⁷ op. cit. s. 16.

⁸ op. cit. s. 16.

Wykres 5. Odsetek osób w gospodarstwach domowych znajdujących się na poniżej minimum egzystencji i minimum socjalnego w odniesieniu do województw w 2006r.

Źródło: na podstawie badań budżetów domowych GUS.

Do czynników, które mają wpływ na ubóstwo polskiego społeczeństwa należą ponadto: niepełnosprawność lub długotrwała choroba, sieroctwo, wielodzietność lub niepełność rodziny, trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej czy zakładu karnego, podeszły wiek. Według ekspertów EWG⁹ przyczynami ubóstwa są: bezrobocie, bezdomność, brak wykształcenia, brak komunikacji społecznej, niewłaściwa i niewystarczająca ochrona socjalna, nadmierne zadłużenie rodzin, odrzucenie pozytywnego modelu rodziny, nieodpowiednie i niewystarczające środki przeznaczone dla ludzi starych. Linię ubóstwa w Polsce wyznacza minimum egzystencji (biologiczne) - dolną jego granicę, zaś minimum socjalne – górną. Odsetek osób żyjących w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków był niższy od minimum socjalnego, a więc poniżej granicy określającej sferę niedostatku i ostrzegającej przed ubóstwem, kształtował się w 2005r. na poziomie ponad 60%.

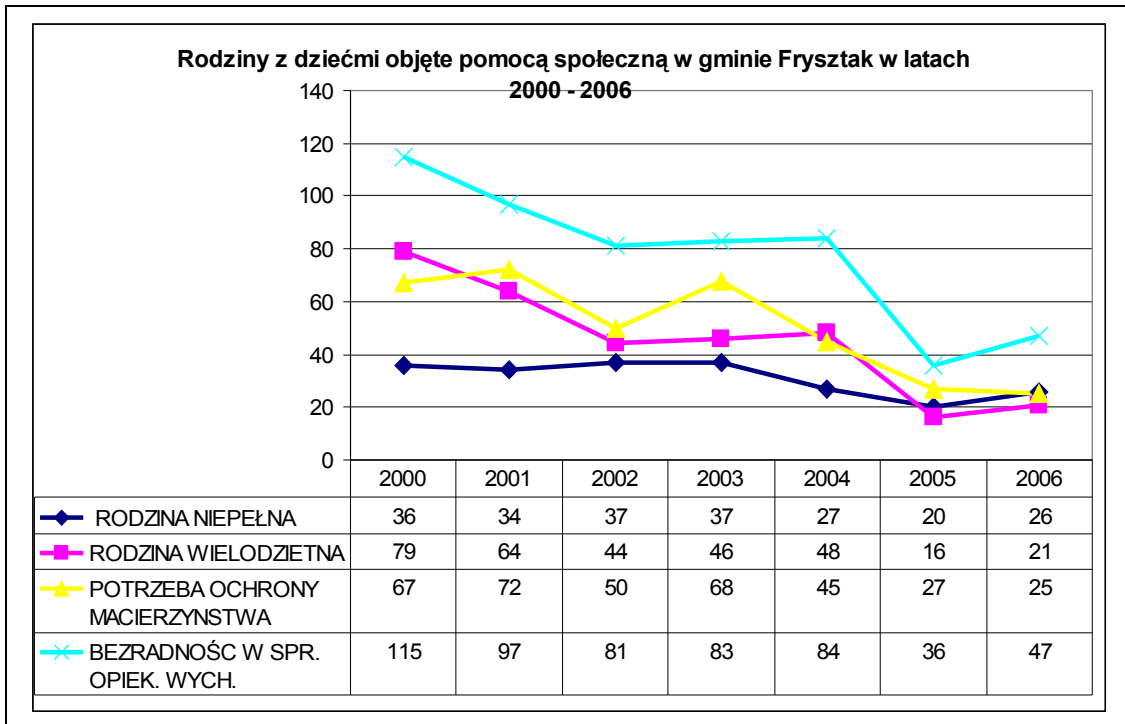
Jak alarmują eksperci, główne skutki ubóstwa to:

- ograniczenie perspektyw życiowych dzieci,
- powstawanie sytuacji konfliktowych w rodzinie,
- zagrożenie bezpieczeństwa publicznego,
- konflikty między ludźmi.

⁹op. cit. s. 61.

Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną

Wykres 6. Rodziny z dziećmi objęte pomocą społeczną w gminie Frysztak

Źródło: opracowanie na podstawie danych GOPS Frysztak

W roku 2007 w gminie Frysztak pomocą tut. OPS zostało objętych 36 rodzin niepełnych oraz 16 rodzin wielodzietnych. Wsparcia udzielono także 19 rodzinom ze względu na potrzebę ochrony macierzyństwa i 36 rodzinom z uwagi na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

Opieka nad dzieckiem i rodziną

Po fazie niżu demograficznego, począwszy od 2005 roku obserwujemy zwiększoną dzietność kobiet urodzonych w początkach lat osiemdziesiątych (ze szczytem demograficznym kobiet urodzonych w 1983r). Tendencja wzrostu urodzeń ostatnich lat przekłada się także na wzrost liczby rodzin otrzymujących świadczenia pomocowe.

Sytuacja frysztańskich rodzin wskazuje na szereg zagrożeń w obliczu, których stają obecnie polskie rodziny. Wiele z tych problemów domaga się rozwiązań w skali makro, na poziomie polityki społecznej państwa. Wiele jest jednak i takich, którymi można i należy zajmować się na szczeblu lokalnym.

Znaczący wpływ na warunki życia i sposób funkcjonowania rodziny ma wysokość dochodów, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, istniejące patologie (zwłaszcza uzależnienia), konflikty z prawem oraz przemoc w rodzinie. Rodzina dysfunkcyjna nie

spełnia podstawowych zadań, które przynależą do jej istoty: nie zapewnia odpowiedniego klimatu emocjonalnego, nie zaspokaja potrzeb materialnych i duchowych, nie daje zaplecza dla zaspokojenia potrzeb psychicznych czy choćby warunków realizacji podstawowego obowiązku szkolnego. Według sprawozdania GOPS za 2007 rok, ze względu na niewydolność opiekuńczo-wychowawczą objętych pomocą było 36 rodzin.

Jak wynika z obserwacji pracowników GOPS, w wielu rodzinach dotkniętych bezrobociem istnieje patologiczny problem – alkoholizm. Brak pracy i niemożność utrzymania rodziny wywołuje frustrację topioną w alkoholu dotyczącą często obojga małżonków, najbardziej cierpią na tym dzieci pozbawione właściwej opieki.

Problemy związane z zapewnieniem opieki nad dzieckiem przekładają się bezpośrednio na efekty procesów transformacji ekonomiczno-politycznej. To powoduje, że zjawisko rosnącej dwubiegunowości społeczeństwa polskiego zaczyna się już na etapie edukacji szkolnej. Szkoła nie jest jedynym miejscem pobierania instrukcji dydaktycznej, w procesie tym bierze udział przede wszystkim rodzina. Niestety wzrasta liczba dzieci pozbawionych podstawowej opieki, następuje brutalizacja życia rodzinnego i społecznego. Coraz częściej rodziny dotknięte ubóstwem, bezrobociem, patologiami, tracąc perspektywę życiową, degradowują się i podlegają wykluczeniu społecznemu. Pauperyzacja większości społeczeństwa w Polsce (ponad 60% ludzi żyje na granicy minimum socjalnego) powoduje konieczność włączenia się w proces socjalizacji instytucji powołanych do łagodzenia skutków restrukturyzacji gospodarki.

Zjawisko dziedziczenia biedy i bieda dzieci

Według informacji od Kierownika GOPS we Frysztaku, już trzecie pokolenie kilkudziesięciu rodzin zasiłkobiorców zgłasza się po pomoc i jest to zjawisko rosnące. Ponadto, jak wynika z analizy opartej na wskaźniku pauperyzacji (WP) w gminie Frysztak, co druga osoba ze środowisk objętych pomocą społeczną nie przekroczyła 18 lat.

Zjawisko dziedziczenia biedy może stać się bardzo ważnym czynnikiem hamującym rozwój gminy. Dlatego należy skoncentrować się na dzieciach. Z dwóch powodów - bieda dziecka nie jest jego winą. Dziecko niczego przecież nie zaniedbało, nie dokonało złego wyboru, nie zaprzepaściło żadnej szansy. Po drugie - szanse na wyrwanie z biedy dziecka są większe niż dorosłego, choćby dlatego, że dziecko stoi na początku drogi życiowej. Dorosłym pomóc trudniej.

Bieda dzieci jest niedostrzegana – dzieje się tak z kilku przyczyn:

- ideologicznych:

- a) istnienie ideologicznego sporu dotyczącego zakresu autonomii rodziny i ingerencji państwa w jej funkcjonowanie,
 - b) traktowanie rodziny jako niezróżnicowanej całości, w której interesy członków są niesprzeczne a zasoby są dzielone według potrzeb.
- politycznych:
 - a) koncentracja zainteresowań elit politycznych na reakcjach potencjalnego elektoratu,
 - b) koncentracja na sprawach „pilnych”, a nie na sprawach „ważnych”,
 - c) drażliwość tematu, ponieważ dzieciom nie można przypisać odpowiedzialności za swój los.
 - poznawczych:
 - a) koncentracja uwagi na „biedzie przez dzieci”, a nie na „biedzie dzieci”,
 - b) brak uświadomienia faktu, że bieda dzieci jest jakościowo bardziej znacząca, ponieważ dotyczy rozwijających się podmiotów,
 - c) brak uświadomienia faktu, że bieda dzieci ma konsekwencje ekonomiczne i społeczne dla całego społeczeństwa, ponieważ ogranicza kapitał ludzki.
 - technicznych:
 - a) brak narzędzi do monitorowania biedy na szczeblu samorządowym i rządowym,
 - b) koncentracja w badaniach warunków życia na strukturach (typach gospodarstw domowych) a nie na grupach ryzyka,
 - c) brak wiedzy lokalnych elit politycznych o rozmiarach biedy i obowiązku jej przeciwdziałania.

Członkostwo Polski w UE stwarza szansę na takie działania, gdyż UE: inicjuje i wspiera badania naukowe służące wyjaśnieniu społecznych mechanizmów transmisji nierówności. Ponadto fundusze strukturalne służą wyrównywaniu różnic, eliminowaniu dyskryminacji i integracji ze społeczeństwem.

Międzypokoleniowe dziedziczenie nierówności społecznych i biedy zagraża realizacji strategicznego celu Unii, jakim jest zbudowanie najbardziej konkurencyjnego na świecie społeczeństwa opartego na wiedzy, stwarzającego dobre miejsca pracy i godziwe warunki życia. J. Grotowska-Leder uważa, że konieczne jest: wyjaśnienie mechanizmów dziedziczenia biedy, i wymiana praktyk przeciwdziałających transmisji nierówności społecznych¹².

¹² J. Grotowska-Leder, *Oblicza współczesnego polskiego ubóstwa*, Instytut Socjologii Uniwersytet Łódzki, Konferencja z okazji Międzynarodowego Dnia Walki z Ubóstwem, Kielce 17.10.2007.

Niepełnosprawność

Osoby niepełnosprawne stanowią dużą i dość zróżnicowaną część polskiego społeczeństwa. W 2001r. liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wynosiła prawie 4,5 mln osób. Szacuje się, że liczba ta podwoiła się w porównaniu z danymi spisu ludności z 1988r. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego, w 2010r. liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wzrośnie do 6 mln osób.

Zbiorowość osób niepełnosprawnych dzieli się na 2 podstawowe grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie, tj. takie, które posiadały odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolności wykonywania czynności podstawowych.

Tabela 18. Osoby niepełnosprawne w powiecie strzyżowskim wg. płci i kategorii

Wyszczególnienie	Ogółem	Męż- czyźni	Ko- biety	Miasta			Wieś		
				razem	męż- czyźni	ko- biety	razem	męż- czyźni	ko- biety
STRZYŻOWSKI	11047	5329	5718	1287	618	669	9760	4711	5049
prawnie	7878	4192	3686	1030	512	518	6848	3680	3168
biologicznie	3169	1137	2032	257	106	151	2912	1031	1881
DOROŚLI	10425	4983	5442	1213	568	645	9212	4415	4797
prawnie	7487	3977	3510	1003	492	511	6484	3485	2999
biologicznie	2938	1006	1932	210	76	134	2728	930	1798
DZIECI	622	346	276	74	50	24	548	296	252
prawnie	391	215	176	27	20	7	364	195	169
biologicznie	231	131	100	47	30	17	184	101	83

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie

Według danych Urzędu Statystycznego w Rzeszowie, pochodzących ze spisu powszechnego 2002, liczba osób niepełnosprawnych w województwie podkarpackim, wynosiła 316146 osób, co stanowiło 15% ludności województwa oraz 5,8% ogółu niepełnosprawnych w kraju. Oznacza to, że co siódmy mieszkaniec woj. podkarpackiego był osobą niepełnosprawną. W pełnej zbiorowości osób niepełnosprawnych przeważały kobiety – 51,9% oraz mieszkający na wsi – 63%.

Przeważająca większość osób niepełnosprawnych mieszkała w gospodarstwach domowych – 310538 osób, tj. 98,2% ogółu. W gospodarstwach zbiorowych przebywało 5608 osób niepełnosprawnych, w tym połowa zamieszkiwała w domach pomocy społecznej dla emerytów i osób starszych. Częstość występowania zjawiska niepełnosprawności w obiektach zbiorowego zakwaterowania była wyższa niż w przypadku gospodarstw domowych – na 1000

osób zamieszkałych w gospodarstwach zbiorowych przypadało 280 osób niepełnosprawnych, podczas gdy w gospodarstwach domowych wskaźnik ten wyniósł 149.

Osób niepełnosprawnych prawnie, tzn. posiadających orzeczenie o niepełnosprawności, było w 2002r. w woj. podkarpackim 248221 (78,5% ogółu niepełnosprawnych). Wśród nich najliczniejszą grupę stanowiły osoby posiadające orzeczenie o lekkim stopniu niepełnosprawności (40,0% osób niepełnosprawnych prawnie) oraz o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności (30,9%).

Wśród niepełnosprawnych tylko biologicznie z całkowicie ograniczoną zdolnością do wykonywania podstawowych czynności było 7590 osób, tj. 2,4% ogółu niepełnosprawnych, natomiast poważne ograniczenie sprawności deklarowało 60335 osób.

Interesująco przedstawia się porównanie poziomu niepełnosprawności polskiego społeczeństwa z ludnością krajów Unii Europejskiej. Okazuje się, że w krajach Unii Europejskiej około 14,5% osób będących w wieku 15-64 lata ma ograniczoną sprawność, w tym 4,5% poważnie; natomiast szacuje się, że w Polsce jest to odpowiednio: 13,4% oraz 4,9% [GUS].

Tendencja wzrostowa dotycząca zjawiska niepełnosprawności jest odnotowana również w orzecznictwie do celów poza rentowych.

Niepełnosprawność nie jest problemem społecznym, jednak analizując sposoby rozwiązywania problemów społecznych nie można nie podjąć tego tematu. Biorąc pod uwagę uwarunkowania takie jak duże rozproszenie zabudowy oraz wszechobecne bariery architektoniczne dochodzimy do wniosku, że problemem są warunki, jakie mają niepełnosprawni mieszkańcy naszej gminy.

Niepełnosprawność ma różne wymiary i różne oblicza. Dlatego działania skierowane do tej grupy społecznej muszą być przemyślane i dobrze przygotowane. Inne działania możemy kierować do osób z lekką niepełnosprawnością ruchową, a inne do osób poruszających się na wózkach lub leżących. Potrzeby zależą też od wieku.

Trudność, jaką napotykamy na wstępie to brak danych o tych osobach. Nie wszyscy niepełnosprawni korzystają z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej. Według danych z sierpnia 2008 r. zasiłek pielęgnacyjny z Ośrodka Pomocy Społecznej pobrało 186 osób, w tym 86 dzieci do 16 roku, 19 dzieci powyżej 16 roku życia oraz 81 osób dorosłych. Nie są to wszyscy niepełnosprawni w naszej gminie. Zasiłki pielęgnacyjne są też wypłacane przez ZUS i KRUS razem z przyznaną rentą.

Brak danych powoduje, że analizowane informacje mogą być niepełne. Jednak nie liczba niepełnosprawnych jest tu ważna, ważne są działania, jakie podejmiemy, aby ułatwić im, a niekiedy umożliwić aktywne życie w społeczeństwie.

Bariery napotymane przez osoby niepełnosprawne mają dwojaką postać: pierwsze to bariery architektoniczne (wielu niepełnosprawnych jest „uwięzionych” we własnych domach), drugie równie uciążliwe to bariery mentalne zarówno wśród niepełnosprawnych, jak i wśród zdrowej części naszego społeczeństwa. Ograniczona mobilność tych osób powoduje, że lokalny rynek pracy odgrywa dla nich najistotniejszą rolę. Na terenie gminy Frysztak funkcjonują 2 zakłady pracy chronionej, zatrudniają około 45 osób z różnym stopniem niepełnosprawności. To nie zaspokaja potrzeb.

Istotną kwestią jest wyrównywanie szans w zdobywaniu wykształcenia przez niepełnosprawne dzieci i młodzież. Niepełnosprawność motoryczna nie może być barierą w zdobywaniu wiedzy. W 2007 roku PFRON wprowadził pilotażowy program „Uczeń na wsi” – pomoc w zdobywaniu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne zamieszkujące gminy wiejskie oraz gminy miejsko – wiejskie. W ramach tego programu można otrzymać refundację kosztów poniesionych na: zakup przedmiotów ułatwiających i umożliwiających naukę, uczestnictwo w zajęciach mających na celu podniesienie sprawności fizycznej lub psychicznej, dostęp do Internetu, itp. Niepełnosprawni uczniowie szkół podstawowych i gimnazjum mogli otrzymać pomoc finansową w wysokości 2000 zł, a niepełnosprawni uczniowie szkół ponadgimnazjalnych 3000 zł.

W 2007 roku w programie wzięło udział 34 uczniów szkoły podstawowej, 19 uczniów gimnazjum oraz 10 uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Wykorzystana przez nich kwota była jednak dużo niższa. Powodów takiego stanu rzeczy może być wiele, ale główną przyczyną wydaje się być fakt, iż kwotę tę najpierw należało wydać, a później beneficjenci otrzymywali zwrot wydanych środków na podstawie przedłożonych faktur. To spore utrudnienie dla obciążonych innymi wydatkami budżetów rodzin dzieci niepełnosprawnych.

W 2008 roku z programu „Uczeń na wsi” skorzysta 31 uczniów szkoły podstawowej, 27 uczniów gimnazjum oraz 13 uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Do końca trwania prac nad Strategią żadna z osób, które złożyły wniosek nie otrzymała zwrotu środków. Powodem jest fakt, że do Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynęły jeszcze pieniądze z PFRON-u. Taka sytuacja może skutecznie zniechęcać rodziny osób niepełnosprawnych do korzystania z tego typu form pomocy.

Analizując sytuację osób niepełnosprawnych należy również uwzględnić sytuację ludzi starych. Przedstawione powyżej dane statystyczne dotyczące stanu ludności, jak i długoterminowe prognozy demograficzne wskazują, że w Polsce wrasta odsetek osób w wieku poprodukcyjnym. Są to osoby, które również potrzebują szczególnych rozwiązań w dziedzinie polityki społecznej, ułatwiających im funkcjonowanie i integrację ze społeczeństwem. W Gminie Frysztak problem ludzi starych jest zdecydowanie większy niż w innych gminach.

W Gminie Frysztak aktywnie działa Koło Emerytów, Rencistów i Inwalidów. Wśród członków tej organizacji jest 18 osób niepełnosprawnych.

Aby skutecznie nieść pomoc osobom niepełnosprawnym należy w pierwszej kolejności poznać ich problemy. Dlatego też konieczne jest stworzenie jednej bazy danych osób niepełnosprawnych z podziałem na wiek, płeć oraz stopień niepełnosprawności. Informacje te można pozyskać od mieszkańców gminy, sołtysów, dyrektorów szkół. To pozwoli dobrze przygotować plan działania na rzecz poprawy jakości ich życia.

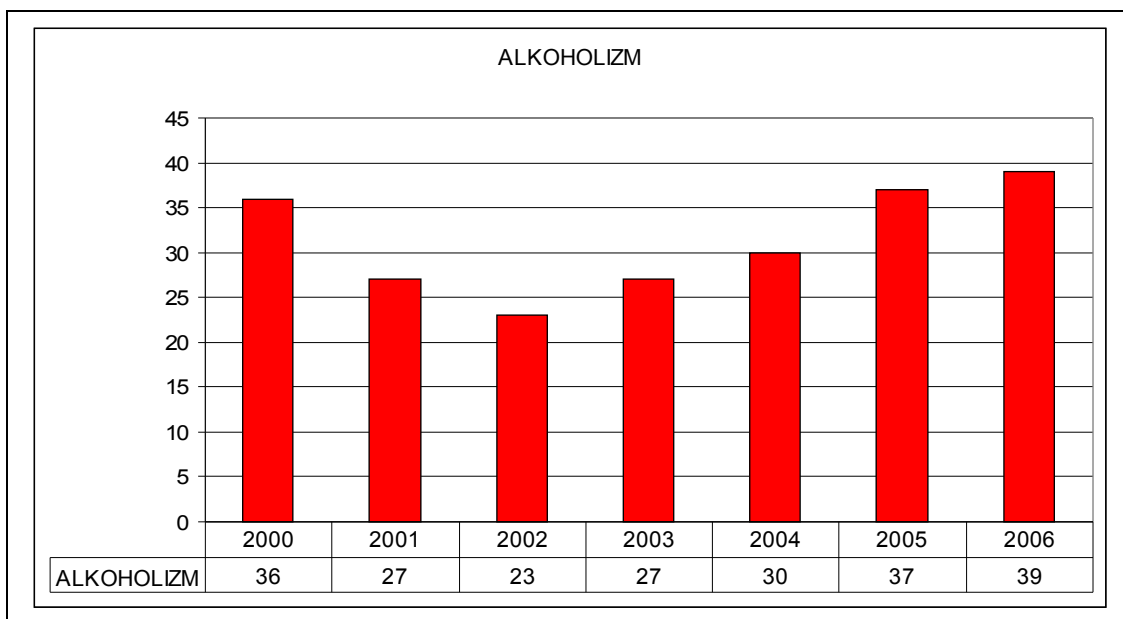
Gmina Frysztak powinna odgrywać kluczową rolę w aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych biorąc pod uwagę ograniczoną mobilność tych osób, lokalny rynek pracy odgrywa dla nich najistotniejszą rolę. Gmina musi diagnozować ten rynek pod kątem popytu i podaży. Musi także współpracować z jednostkami samorządu terytorialnego, powiatowymi urzędami pracy i organizacjami pozarządowymi.

Alkoholizm

Na terenie gminy Frysztak działa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA). Według informacji GOPS i GKRPA, ze względu na trudną sytuację życiową spowodowaną uzależnieniem od alkoholu i problemami z tego wynikającymi w 2007 roku udzielono pomocy 20 rodzinom. Mimo szeregu działań, problem alkoholowy nie wykazuje oczekiwanej tendencji spadkowej. Nie dotyczy to tylko gminy Frysztak, w całym województwie podkarpackim notuje się wzrost pierwszorazowych zgłoszeń do poradni odwykowych osób z zaburzeniami psychicznymi związanymi z alkoholem. Liczba leczonych po raz pierwszy w poradniach odwykowych w 2003 roku wynosiła 2380; w 2004 – 2473; w 2005 – 3547 osób. Mężczyźni leczeni byli częściej niż kobiety i stanowili w latach: 2003 – 87,4%, 2004 – 87,3%, 2005 – 85,5% leczonych po raz pierwszy¹³.

¹³ J. Jagiello Kotwica, H. Zięba, *Sytuacja demograficzna i stan zdrowia ludności w woj. podkarpackim w latach 2003 – 2005*, Wojewódzkie Centrum Analiz i Nadzoru w Ochronie Zdrowia w Rzeszowie, Rzeszów, 2006.

Wykres 7. Pomoc udzielona rodzinom z problemem alkoholowym

Źródło: na podstawie danych GOPS Frysztak

Nadużywanie alkoholu bardzo często wynika z nieumiejętności radzenia sobie z problemami, jakie niesie życie i w ostateczności prowadzi do fizycznego i psychicznego wyniszczenia jednostki. Alkoholik jest osobą niedojrzałą emocjonalnie, skłoną do wahań i wybuchowych reakcji radości lub rozpacz, które mogą prowadzić do gwałtownych, nieprzemyślanych zachowań. Cechuje go także mała odporność na frustracje, kryje w sobie lęk przed wyjściem na jaw jego uzależnienia. Jego kontakty z innymi ludźmi zazwyczaj dość płytkie i luźne, nasycone są wysokim poziomem niepokoju.

Nadmierne spożywanie alkoholu znajduje swoje odbicie nie tylko w życiu jednostki, ale także w życiu społeczeństwa. Problemy, których przyczyną jest alkohol mogą pojawić się w różnych dziedzinach. Można mówić o następstwach rodzinnych, problemach w pracy, łamaniu porządku publicznego.

Nadużywanie alkoholu w Polsce jest jedną z głównych przyczyn rozwodów. Bardzo ważnym skutkiem nadużywania alkoholu jest pogarszanie się sytuacji ekonomicznej i społecznej rodziny. Nie bez znaczenia jest wpływ alkoholizmu rodzica na rozwój dzieci, które żyją w atmosferze ciągłego niepokoju, lęku i napięcia. Uczą się destruktywnych dla siebie i otoczenia zachowań.

W wyniku trudnych doświadczeń życiowych grozi im dezintegracja osobowości manifestująca się w różnego typu zaburzeniach emocjonalnych. Badania ukazują, że co najmniej u 50% chorych na nerwicę dzieci źródłem choroby jest alkoholizm jednego

z rodziców. Szerzące się zjawisko alkoholizmu dotyka wielu mieszkańców wsi i nie respektuje coraz częściej płci, wieku ani statusu intelektualnego. Jego rozmiar i niszczycielskie działanie daje się zaobserwować wśród klientów pomocy społecznej. Z problemem nadużywania alkoholu pracownicy socjalni spotykają się od wielu lat, niepokojącym jest jednak fakt wzrastania liczby osób uzależnionych od alkoholu i obniżania wieku pierwszego z nim kontaktu. W wielu środowiskach daje się zauważyć zjawisko "dziedziczenia" alkoholizmu. Problem nadużywania alkoholu przez podopiecznych pomocy społecznej jest bardzo skomplikowany, ponieważ obok alkoholizmu występują zaburzenia komunikacji między członkami rodziny, bieda, problemy wychowawcze i zdrowotne. Osoby dotknięte chorobą alkoholową mogą liczyć na pomoc specjalistów (m.in. specjalista – psycholog od uzależnień) w ramach funkcjonującego **Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**.

Zadaniem własnym każdej gminy jest realizacja działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych prowadzonych w postaci gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych uchwalanych corocznie przez Radę Gminy. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, który uwzględnia również gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych wynikających z używania alkoholu.

Co roku tworzony jest kolejny program, nowy ale zasadniczo nie odbiegający w swej formie i treści od poprzednich, co warunkuje w dużym stopniu jego skuteczność. Działania związane z rozwiązywaniem problemów alkoholowych są działaniami długofalowymi chociaż wiele osób chciałoby by pewne problemy były rozwiązane natychmiast. Specyfika tej problematyki, ponadto zakorzenione w nas zachowania oraz przekonania, uniemożliwiają szybkie rozwiązania.

Problemy związane z używaniem alkoholu stanowią jedną z poważniejszych kwestii społecznych naszego kraju. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych poprzez realizację określonych w nim celów wychodzi naprzeciw najbardziej istotnym problemom społeczności lokalnej w obszarze profilaktyki uzależnień oraz dysfunkcji związanych z nadużywaniem alkoholu. Przedstawiona w Programie strategia opiera się na współpracy instytucji pomocy profesjonalnej i organizacji pozarządowych oraz dobieraniu specyficznych metod do rozwiązywania konkretnych problemów oraz szkoleniu wybranych populacji w zakresie tych metod. Istnieje wiele przykładów pokazujących, w jaki sposób skuteczna profesjonalna terapia uzależnienia wspomagana samopomocową

działalnością klubów abstynenckich, grup AA, Kościoła oraz Stowarzyszeń przyczyniła się nie tylko do uratowania życia wielu ludziom, ale i wywołała pozytywne zmiany związane z przezwyciężaniem bezrobocia i nędzy tych osób i ich rodzin.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest kontynuacją zadań realizowanych od wielu lat w gminie. Profilaktyka koncentruje się na działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży, której głównym celem jest pogłębianie wiedzy, świadomości na temat szkodliwości nadużywania alkoholu i ukazanie problemów wynikających z picia, o wiele głębiej niż tylko w sferze biologicznej. Poruszane są także problemy związane z uzależnieniem od nikotyny i narkotyków - realizowany jest również Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii. Organizowane są liczne szkolenia, obozy profilaktyczne, wycieczki. Dzieci, szczególnie ze środowisk ubogich uczestniczą w koloniach i wycieczkach, organizowane są dla nich konkursy z zakresu profilaktyki alkoholowej i narkomanii. Ze środków programu finansowana jest pomoc dla dzieci z rodzin alkoholowych. W placówkach oświatowych w gminie Frysztak realizowany jest od kilku lat „Program domowych detektywów”. Finansowane są warsztaty terapeutyczne dla członków rodzin osób uzależnionych, jak również zwracane są koszty przejazdów osobom podejmującym leczenie. Prowadzone są kursy i szkolenia: dla sprzedawców napojów alkoholowych, dla pedagogów, pracowników socjalnych oraz pracowników Gminnego Ośrodka Kultury. Na spotkania zapraszani są eksperci i konsultanci.

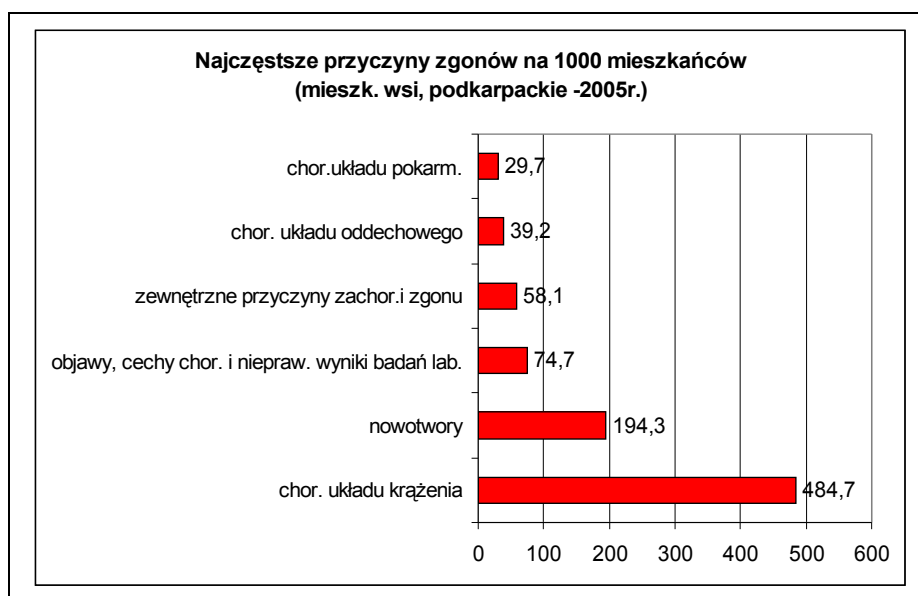
Program będzie kontynuowany i rozwijany w następnych latach. Będzie częścią niniejszej strategii. Koordynatorzy programów dostrzegają w ostatnich latach zwiększoną świadomość społeczną i większą liczbę przypadków osób podejmujących leczenie.

Długotrwała choroba

Mimo bezspornej poprawy stanu zdrowia ludności po II wojnie światowej, sytuacja zdrowotna mieszkańców Polski przedstawia się niekorzystnie na tle średniej europejskiej. Korzystne zmiany, które dało się zauważyć w pierwszym okresie powojennym związane były głównie ze spadkiem umieralności spowodowanej chorobami zakaźnymi. Od połowy lat 60 stan zdrowia mężczyzn w średnim wieku zaczął pogarszać się i proces ten postępował w kolejnych latach. Wśród kobiet pogorszenie się sytuacji zdrowotnej nastąpiło w latach 70. W 1991r. sytuacja zdrowotna zaczęła się poprawiać i zaznaczył się spadek ogólnego natężenia zgonów, ale poziom przedwczesnej umieralności jest nadal bardzo wysoki. Obecnie w Polsce 1/3 zgonów przypada na osoby poniżej 65 lat i gdyby sytuacja taka utrzymywała się, to spośród osób urodzonych w 1994r. 36% mężczyzn i 16% kobiet nie dożyłoby 65 roku

życia. W przypadku mężczyzn zagrożenie przedwczesnym zgonem przekracza średnie ryzyko europejskie o ok. 60%, w przypadku kobiet o 30%. W 1995 r. przeciętna długość życia mężczyzn wynosiła 67,6 lat, natomiast w przypadku kobiet – 76,4 lat, w 2000 roku odpowiednio 68,8 i 77,5, a w 2004 już 70,6 i 79,2 (mimo to była niższa od średniej w krajach Unii Europejskiej o 6 lat w przypadku mężczyzn i 4 lata w przypadku kobiet).

Wykres 8. Najczęstsze przyczyny zgonów w wyniku chorób

Źródło opracowanie własne na podstawie: Podkarpackie Centrum Zdrowia Publicznego w Rzeszowie (bank)
<http://www.zdrowie.stat.rzeszow.pl>

Najczęstszymi przyczynami zgonów mieszkańców województwa podkarpackiego są choroby układu krążenia, nowotwory oraz pozostałe przyczyny niewypadkowe.

Tabela 19. Przyczyny zgonów w podkarpackim – mieszkańcy wsi.

Rok	Liczba zgonów na 1000 mieszkańców – podkarpackie (mieszkańcy wsi)																
	ogółem	niektóre ch. zak. i inwazyjne	nowotwory		choroby krwi	zaburz. wydz. wewn.	zaburz. psych.	chor. ukł. nerw	chor. ukł. krążenia	chor. ukł. oddech.	chor. ukł. pokar	chor. ukł. kost.- staw. mięś. i tkan. łącz.	chor. ukł. moczowo- płciowego	niekt. stany rozp. się w okr. około- porod	wady rozw. wrodz. znieksz. i aberr. chrom.	objawy, cechy chor. i niepr. wyn. bad. lab.	zewnętrzne przyczyny zachor. i zgonu
			razem	w tym złośliwe													
WIEŚ - OGÓLEM - wskaźnik na 100 tys. ludności																	
1999	976,0	5,5	179,5	178,0	1,0	12,8	2,1	9,0	537,8	43,3	22,9	2,7	10,1	4,5	4,9	60,6	59,9
2000	930,5	5,3	181,4	179,9	1,1	12,4	1,6	8,2	520,4	42,7	24,4	1,7	10,5	3,9	4,1	50,6	60,4
2001	925,6	5,4	191,7	190,3	0,8	12,3	1,7	9,0	513,1	38,1	23,7	1,6	12,8	4,3	3,8	51,7	55,6
2002	929,8	4,6	189,0	186,6	0,6	11,7	3,2	10,0	507,2	44,4	28,7	1,8	11,4	3,2	4,4	52,0	57,3
2003	927,1	5,1	199,4	196,7	1,1	11,9	3,6	9,6	496,5	31,8	27,7	0,9	10,6	4,5	3,9	61,5	58,8
2004	929,4	3,9	195,5	193,2	1,4	12,5	2,6	11,8	483,0	35,9	29,3	2,1	10,7	3,5	3,6	72,5	61,2
2005	934,2	4,7	194,3	190,4	1,5	11,8	2,5	12,4	484,7	39,2	29,7	1,6	12,2	3,6	3,1	74,7	58,1

Źródło: Podkarpackie Centrum Zdrowia Publicznego w Rzeszowie (bank) <http://www.zdrowie.stat.rzeszow.pl/>

4. ANALIZA ANKIETY

W procesie planowania strategicznego istotnym elementem uspołecznienia były skierowane do mieszkańców ankiety. Procesem ankietowania objęto ponad 200 osób - mieszkańców Gminy Frysztak. Ankiety skierowano do mieszkańców za pośrednictwem instytucji administracji publicznej oraz GOPS, co gwarantowało dotarcie do wybranych i reprezentatywnych grup docelowych. Poniżej, w formie wykresów przedstawiono wyniki. Analizę dotyczącą konsultacji społecznych w ramach planowania „Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych”, opracowano na podstawie 195 odesłanych i wypełnionych ankiet.

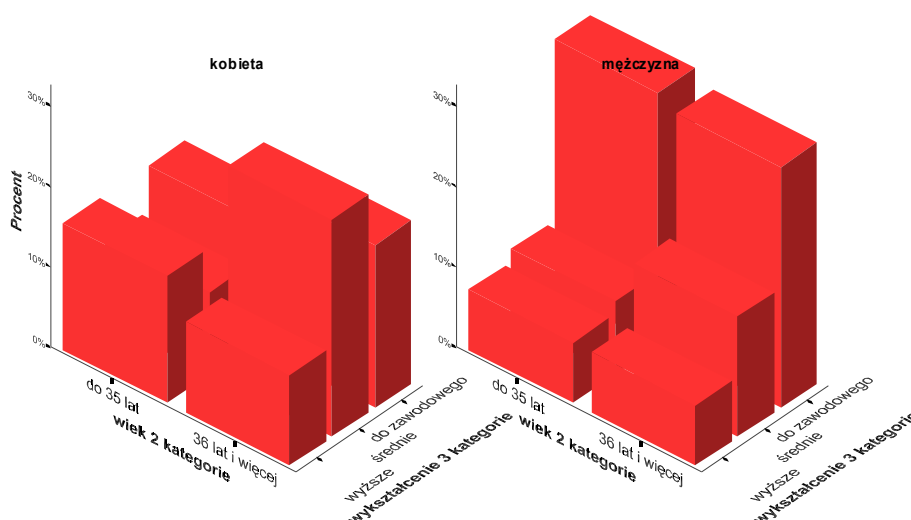
Tabela 20. Płeć

Ankiety		Częstość	Procent
Ważne	kobieta	111	56,9
	mężczyzna	83	42,6
	Ogółem	194	99,5
Braki danych	Systemowe braki danych	1	0,5
Ogółem		195	100,0

Źródło: opracowanie własne

W badaniu wzięło udział 195 osób: 57% kobiet i 43% mężczyzn co w przybliżeniu odpowiada proporcji płci w całej populacji gminy.

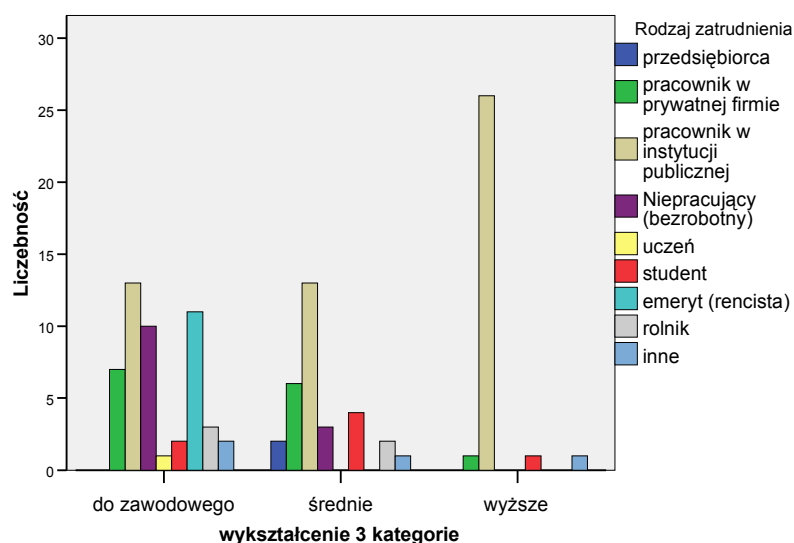
Wykres 9. Kategorie wykształcenia i wiek

Źródło: opracowanie własne

Liczebność mieszkańców jest zróżnicowana w poszczególnych kategoriach wiekowych i wykształcenia. Najliczniejsza kategoria osób w wieku powyżej 36 lat legitymuje się wykształceniem nie przekraczającym zawodowego, a w młodszych kategoriach wiekowych najwięcej osób posiada wykształcenie średnie. Relatywnie lepiej wykształcone są kobiety.

Wykres 10. Struktura zatrudnienia i wykształcenia

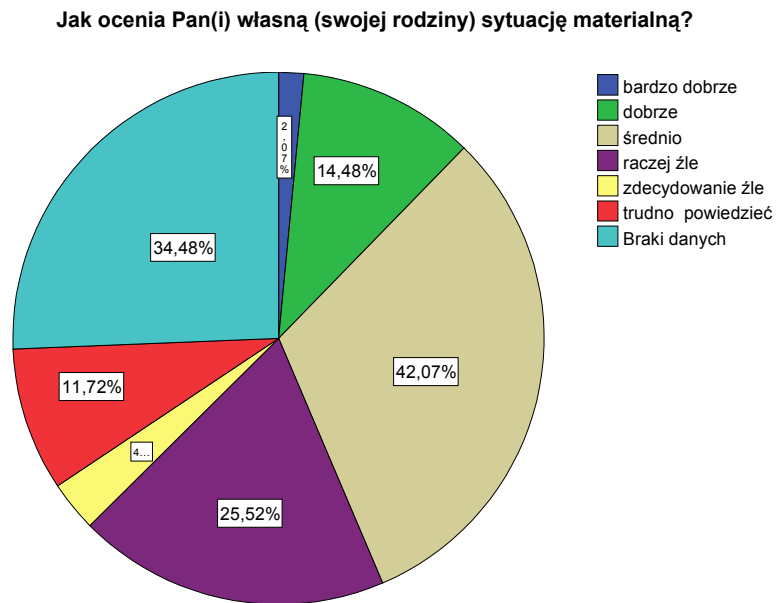

Źródło: opracowanie własne

W kategoriach aktywności zawodowej zwraca uwagę (wykres 12.) silna zależność między statusem niepracującego (bezrobotnego) a wykształceniem nie przekraczającym zawodowego: im niższy poziom wykształcenia tym więcej osób bezrobotnych. Osoby o najwyższym poziomie wykształcenia to nauczyciele i pracownicy urzędu gminy.

W ocenie własnej sytuacji materialnej przeważają odpowiedzi „średnio” (42,1%). Natomiast 1/4 mieszkańców ocenia swoją sytuację materialną raczej źle (25,5%) i zdecydowanie źle (4,1%). Zdecydowana mniejszość (16,6%) ocenia swoją sytuację materialną jako dobrą i bardzo dobrą.

Wykres 11. Jak ocenia Pan(i) własną sytuację materialną?

Źródło: opracowanie własne

W większości osoby bezrobotne (niepracujące) określają swoją sytuację materialną jako raczej złą lub bardzo złą (29,6%), co według metodologii stosowanej przez GUS zalicza je do grupy ludzi znajdujących się w kategorii ubóstwa subiektywnego. Zwraca uwagę duża zależność oceny poziomu sytuacji materialnej od poziomu wykształcenia: im wyższy tym ocena bardziej pozytywna.

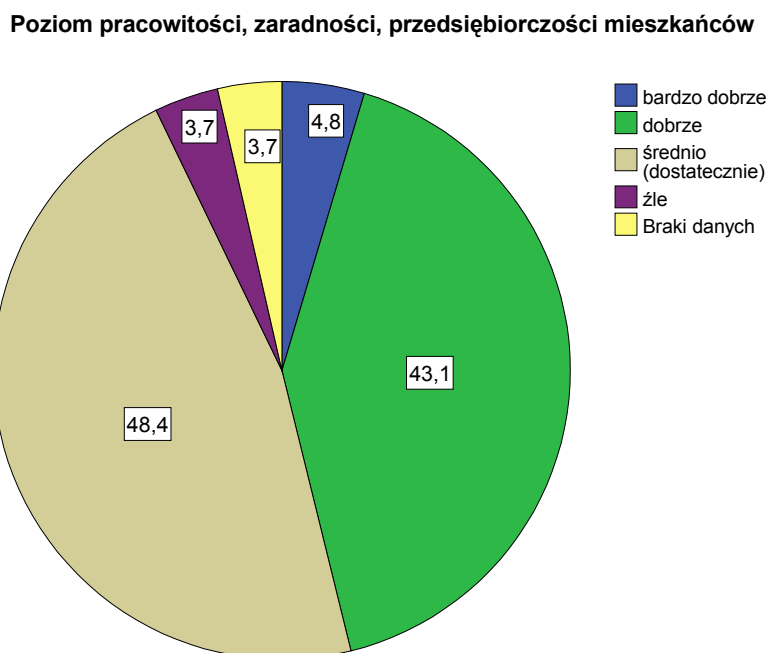
Tabela 21. Ocena sytuacji materialnej a poziom wykształcenia

			Tabela krzyżowa						
			Jak ocenia Pan(i) własną (swojej rodziny) sytuację materialną?						
			bardzo dobrze	dobrze	średnio	raczej źle	zdecydowanie źle	trudno powiedzieć	Ogółem
Liczebność	wykształcenie	niepełne podstawowe	0	0	0	1	1	1	3
		podstawowe	0	0	5	1	3	0	9
		zawodowe	0	0	13	16	1	7	37
		średnie ogólne	1	2	5	9	0	4	21
		średnie techniczne	0	3	8	2	0	0	13
		pomaturalne	0	2	5	3	0	2	12
		wyższe zawodowe (licencjat)	0	3	6	1	0	1	11
		wyższe magisterskie	0	9	11	0	1	0	21
		Ogółem	1	19	53	33	6	15	127
		% z Jak ocenia Pan(i) własną (swojej rodziny) sytuację materialną?	wykształcenie	niepełne podstawowe	,0%	,0%	,0%	3,0%	16,7%
podstawowe	,0%			,0%	9,4%	3,0%	50,0%	,0%	7,1%
zawodowe	,0%			,0%	24,5%	48,5%	16,7%	46,7%	29,1%
średnie ogólne	100,0%			10,5%	9,4%	27,3%	,0%	26,7%	16,5%
średnie techniczne	,0%			15,8%	15,1%	6,1%	,0%	,0%	10,2%
pomaturalne	,0%			10,5%	9,4%	9,1%	,0%	13,3%	9,4%
wyższe zawodowe (licencjat)	,0%			15,8%	11,3%	3,0%	,0%	6,7%	8,7%
wyższe magisterskie	,0%			47,4%	20,8%	,0%	16,7%	,0%	16,5%
Ogółem	100,0%			100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
% z wykształcenie	wykształcenie			niepełne podstawowe	,0%	,0%	,0%	33,3%	33,3%
		podstawowe	,0%	,0%	55,6%	11,1%	33,3%	,0%	100,0%
		zawodowe	,0%	,0%	35,1%	43,2%	2,7%	18,9%	100,0%
		średnie ogólne	4,8%	9,5%	23,8%	42,9%	,0%	19,0%	100,0%
		średnie techniczne	,0%	23,1%	61,5%	15,4%	,0%	,0%	100,0%
		pomaturalne	,0%	16,7%	41,7%	25,0%	,0%	16,7%	100,0%
		wyższe zawodowe (licencjat)	,0%	27,3%	54,5%	9,1%	,0%	9,1%	100,0%
		wyższe magisterskie	,0%	42,9%	52,4%	,0%	4,8%	,0%	100,0%
		Ogółem	,8%	15,0%	41,7%	26,0%	4,7%	11,8%	100,0%
		% z Ogółem	wykształcenie	niepełne podstawowe	,0%	,0%	,0%	,8%	,8%
podstawowe	,0%			,0%	3,9%	,8%	2,4%	,0%	7,1%
zawodowe	,0%			,0%	10,2%	12,6%	,8%	5,5%	29,1%
średnie ogólne	,8%			1,6%	3,9%	7,1%	,0%	3,1%	16,5%
średnie techniczne	,0%			2,4%	6,3%	1,6%	,0%	,0%	10,2%
pomaturalne	,0%			1,6%	3,9%	2,4%	,0%	1,6%	9,4%
wyższe zawodowe (licencjat)	,0%			2,4%	4,7%	,8%	,0%	,8%	8,7%
wyższe magisterskie	,0%			7,1%	8,7%	,0%	,8%	,0%	16,5%
Ogółem	,8%			15,0%	41,7%	26,0%	4,7%	11,8%	100,0%

Źródło: opracowanie własne

Pozytywnie oceniany jest poziom pracowitości, zaradności i przedsiębiorczości mieszkańców gminy. Średnią ocenę reprezentuje 48,4% respondentów i niemal tyle samo (43,1%) uważa, że poziom pracowitości i zaradności jest dobry.

Wykres 12. Poziom pracowitości, zaradności i przedsiębiorczości mieszkańców gminy Frysztak

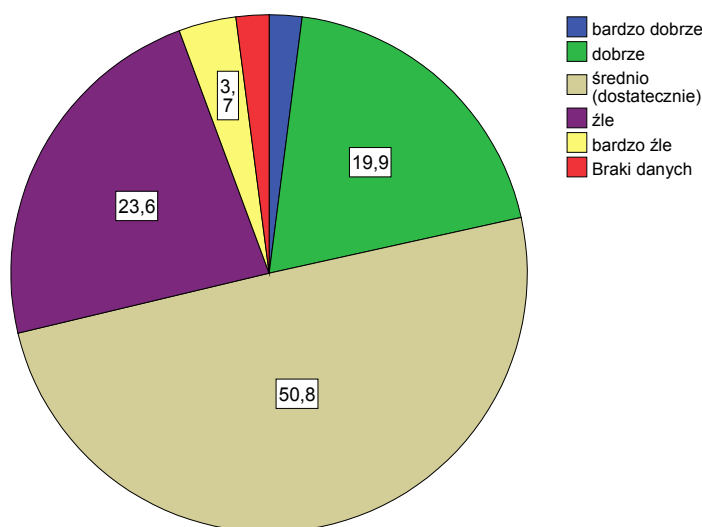

Źródło: opracowanie na podstawie ankiety

Pracowitość i zaradność rośnie zawsze gdy pojawiają się liderzy – ludzie, którzy artykułując potrzebę zmian ukazują członkom społeczności konkurencyjny sens działania. Potrzebni są oni do pokonania tego, co daną społeczność paraliżuje (zacofanie, nieracjonalne nawyki, brak umiejętności społecznych i technologicznych) i nie pozwala mu istnieć w nowych, zróżnicowanych i pożądanym konfiguracjach. Lider jest podmiotem potrafiącym nadać sprawstwo innym jednostkom i zbiorowościom. Dzięki niemu możliwe są zmiany społeczne w konkretnych zastanych strukturach.

Wykres 13. Możliwość uczenia się, kształcenia i podnoszenia kwalifikacji

Możliwość uczenia się; kształcenia; zmiany i podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców w gminie Frysztak

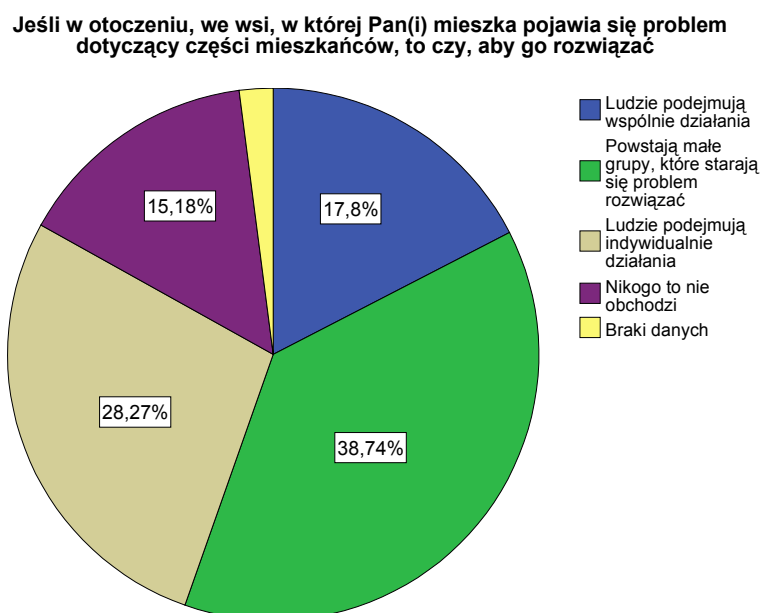

Źródło: opracowanie własne

Połowa respondentów (50,8%) uważa, że możliwość uczenia się, podnoszenia kwalifikacji jest średnia. Prawie równoważą się opinie, że pod tym względem jest dobrze (19,9%) i w drugiej grupie „źle” (23,6%).

Jak rozwiązywane są problemy? W gminie Frysztak co piąta osoba (17,8%) uważa, że ludzie podejmują wspólne działania. Najwięcej osób (38,7%) jest zdania, że powstają małe grupy, które starają się problem rozwiązać i niemal co trzeci (28,3%) mieszkaniec gminy sądzi, że problemy rozwiązywane są indywidualnie, natomiast 15,2% twierdzi, że nikogo to nie obchodzi (wykres 16).

Wykres 14. Jak są rozwiązywane problemy w gm. Frysztak

Źródło: opracowanie własne

Wyjaśnijmy zależności między wiekiem, poziomem wykształcenia i aktywnością zawodową a przyczyną występowania tak licznej grupy osób o niekorzystnym statusie społecznym.

Problemu, wbrew pozorom, nie można wytłumaczyć jedynie tradycyjnie słabym wykształceniem mieszkańców wsi zajmujących się rolnictwem. W dobie wchodzenia Polski w „społeczeństwo wiedzy” czynnikiem najsilniej stratyfikującym jednostkę w strukturze społecznej jest poziom osiągniętego przez nią wykształcenia (kwalifikacji z nim związanych), który przekłada się na jej status materialny.

Obecnie z rolnictwa utrzymuje się symboliczny odsetek ludności. Na przestrzeni wieków coraz liczniej mieszkańcy gminy Frysztak wiązali się z rozwijającym się przemysłem, nas jednak bardziej interesują społeczne skutki jego funkcjonowania. Przemysł „wchodził” do gospodarstw i rodzin chłopskich, formował spośród ludności chłopskiej nabywców narzędzi, wypierał rzemiosło lokalne ze wsi i odbierał społeczności wiejskiej cechy samowystarczalności. Zmieniał zamknięty charakter wiejskiej społeczności, w której dotychczas całość potrzeb była zaspakajana.

Jako drugi czynnik (związany zresztą z pierwszym) wymienić należy proces wchodzenia gospodarstw chłopskich w system gospodarki towarowo-pieniężnej i wiązanie wsi z miastem. Gospodarstwo z samowystarczalnego, naturalnego stawało się towarowe i urynkowane. Ten proces, zdawałoby się wyłącznie ekonomiczny, dotyczący tylko

gospodarstwa rolnego, wywołał szereg skutków w obrębie samej społeczności lokalnej, a z drugiej strony prowadził do wchodzenia chłopów w życie ogólnonarodowe i państwowe, co z kolei wpływało na układ stosunków wewnątrz społeczności lokalnej.

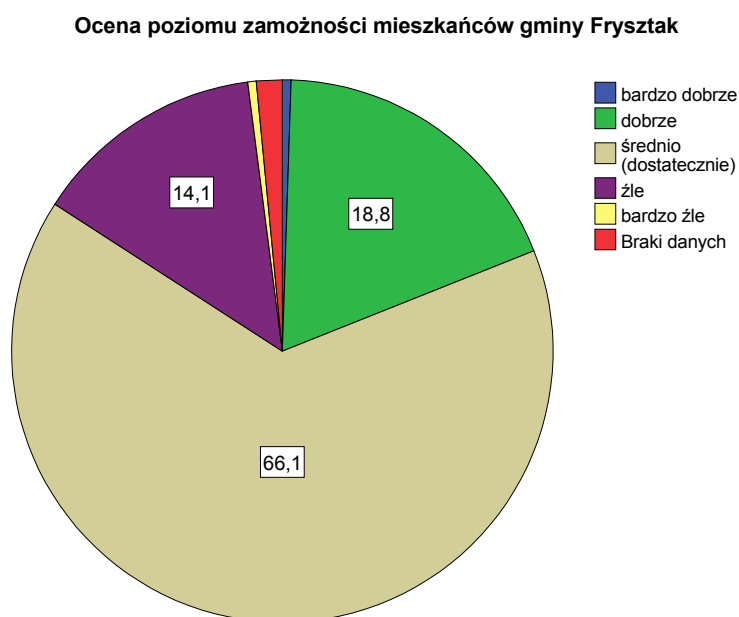
Skutkami tych zmian było uniezależnienie się gospodarstw we wsi od siebie i od całej wsi, zaniechanie zwyczajów obdarowywania się i różnych świadczeń sąsiedzkich nie przeliczalnych na pieniądze, utrwalenie się nowych zasad gospodarowania, kalkulacji, racjonalizacji. Rozsadzały one dotychczasowy system wartościowania, zmieniały kryteria oceny i wzory obyczajowe, które dawniej nakazywały produkować wszystko, co niezbędne, aby rodzina mogła żyć. Funkcje ekonomiczne i zabezpieczające wsi uległy ograniczeniu. W okresie międzywojennym tradycyjna społeczność lokalna była jeszcze dość silna. Widomymi znakami jej trwania były: często patriarchalny charakter rodziny chłopskiej, utrzymywanie się jeszcze grup krewniaczych i sąsiedzkich, trwanie organizacji wioskowej opartej na dominowaniu pokolenia ludzi starszych. Wskutek niewystarczalności nieformalnej organizacji wsi i wraz z rozwojem zrzeszeń i związków tworzyły się na wsi komórki organizacyjne tych zrzeszeń, które podejmowały działalność w celu zaspokojenia różnych potrzeb ludności wiejskiej. Na tym tle również zaznaczało się wyrastanie nowych autorytetów w osobach lokalnych działaczy ideowych, gospodarczych czy kulturalnych.

Po II wojnie światowej nastąpił okres decydujący dla zmian w tradycyjnej społeczności lokalnej. W PRL wprowadzony został centralistyczny i monopartyjny system zarządzania, sięgający do najniższych szczebli struktur organizacyjnych. Chodziło o to, by pozbawić ludność wiejską własnych organizacji, które mogłyby być barierą w strategii „socjalistycznej rekonstrukcji”. W latach pięćdziesiątych wszystkie organizacje społeczne, związki, zrzeszenia społeczno-gospodarcze na terenach wiejskich zostały rozwiązane lub odgórnie „jednoczone” – zawsze pod kierownictwem wyższych hierarchicznie instytucji partyjnych. Zrzeszenia te stały się ideologicznie obce ludności, zniechęcały do udziału w nich i aktywnego uczestnictwa. Uprzemysławiana gospodarka okazała się pompą ssącą w stosunku do pozostających na wsi zasobów siły roboczej. Towarzyszyło temu poczucie społecznego awansu migrantów. Decydowały o nim osiągnięty wyższy niż rodziców i pozostających na wsi w zawodach rolniczych rówieśników poziom wykształcenia i kwalifikacje, a przede wszystkim przejście do pracy poza rolnictwem. Młodzi, którzy na wsi byli zbędni, stosunkowo łatwo zdobywali pracę przy budowie sztandarowych obiektów socjalizmu. Czynności, jakie musieli wykonać, były bardzo proste i niewiele różniły się od tych, które były ich codziennym zajęciem w rodzinnych gospodarstwach. Był to jednocześnie czas pewnego dualizmu. Pracą szczególnie cenioną była praca rąk, praca fizyczna, robotnika

i chłopa (byle nie kułaka). Inteligencja pracująca występowała zawsze na trzecim miejscu, po prawdziwych przedstawicielach ludu, mimo, że dla odbudowy kraju, bardziej niż rąk do pracy były potrzebne wysokie, bardzo specjalistyczne kwalifikacje. Bohaterem tego czasu był robotnik, robotnica, przodujący traktorzysta z kółka rolniczego itp. a z inteligentów – inżynier budujący „nowe”. Starych, przedwojennych zakładów nie modernizowano, eksploatując do kresu wytrzymałości. Spuścizną minionej epoki pozostało wielu ludzi niewykształconych, szczególnie na wsi, miasto już na początku lat dziewięćdziesiątych zablokowane zostało, dla migrantów ze wsi, własnym bezrobociem.

Ostatnie dziesięciolecia upowszechniły wśród szerokich mas ludności nastroje negacji, pasywności i bierności, które w odrodzonym państwie z wielkim trudem są przełamywane. Zahamowanie procesów integracji horyzontalnej na terenach wiejskich przez totalitarne państwo jest i będzie w pokoleniach ludności wiejskiej wychowywanej w PRL poważną barierą socjopsychiczną w rozwoju ruchu obywatelskiego na wsi.

Wykres 15. Ocena poziomu zamożności mieszkańców

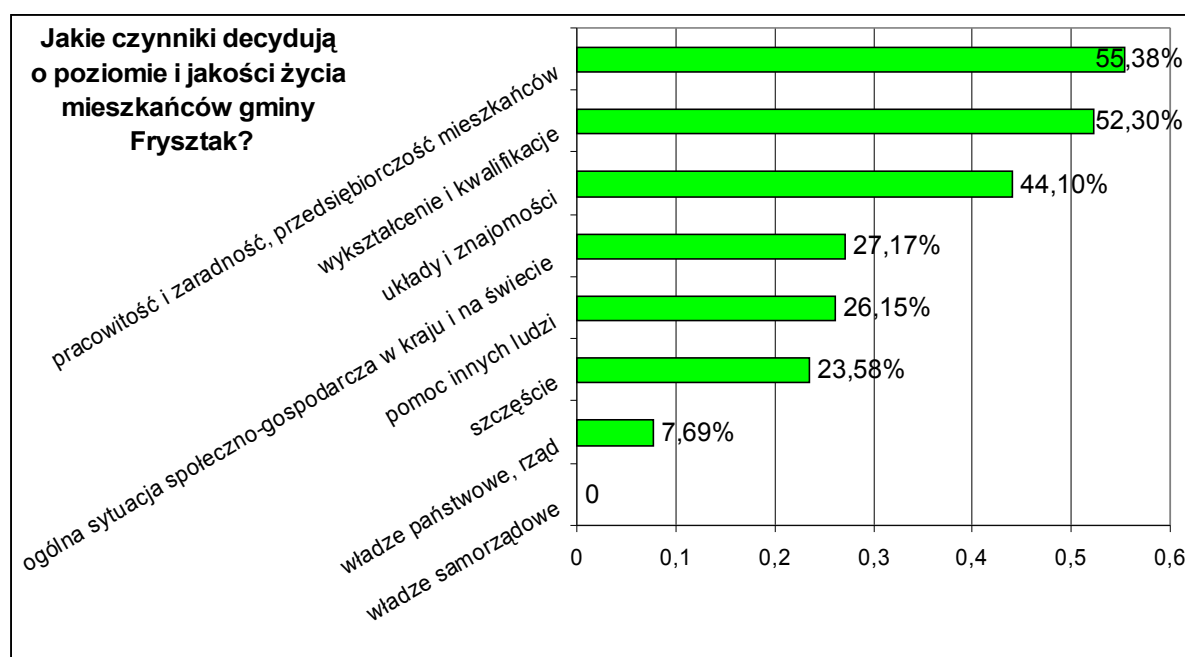
Źródło: opracowanie własne

Zamożność mieszkańców gminy postrzegana jest średnio (dostatecznie) w 66,1%, oraz jako zła w 14,1%. Obiektywnie, poziom życia mieszkańców sąsiednich gmin niezbyt odbiega od ogólnie niskiego standardu życia na wsi podkarpackiej. Dla porównania – w rankingu poziomu zamożności województw za 2004 rok, podkarpackie znajduje się na przedostatnim miejscu przed warmińsko-mazurskim ze stopą biedy 23% dla wszystkich

mieszkańców województwa. Blisko 16% wskaźnik pauperyzacji dla gminy Frysztak oddaje u części mieszkańców, poczucie deprivacji, niemożności wpływu na własny los.

Jakie czynniki decydują o warunkach, poziomie życia mieszkańców w gminie Frysztak? Przede wszystkim respondenci uważają, że podstawowymi czynnikami decydującymi o warunkach i poziomie życia w gminie Frysztak są: zaradność, przedsiębiorczość i pracowitość mieszkańców (55,4%) oraz wykształcenie i kwalifikacje (52,3%). Niepokojące jest jednak uznanie przez 44,1% mieszkańców gminy, że o poziomie życia w gminie decydują układy i znajomości (44,1%). Wyraźnie wraca kwestia poczucia obywatelskości, wspomnianej bariery socjopsychicznej wyrażającej się brakiem zaufania tak do siebie nawzajem, jak i do instytucji. Może to być również efektem niedostatecznej transparentności, jawności procedur w procesie podejmowania decyzji przez samorząd gminy.

Wykres 16. Jakie czynniki decydują o warunkach, poziomie życia mieszkańców w gminie Frysztak?

Źródło: opracowanie własne

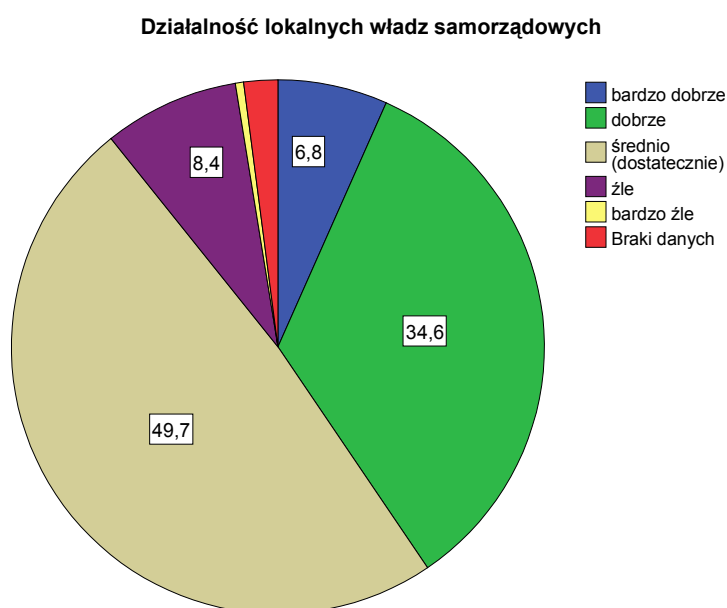
Samorządność jest szczególnym osiągnięciem społeczności powiatu i poszczególnych społeczności gminnych. Podobnie jak w całej Polsce także na terenie obecnego powiatu nadrobienie opóźnień cywilizacyjnych, rozwój infrastruktury, aktywność społeczna to w dużej mierze zasługa funkcjonujących już kilkanaście lat samorządów gminnych. Powstanie powiatu jednoczącego społeczności 5 gmin stało się szansą dalszego rozwoju, ale także wyzwaniem dla 5 odrębnych do tej pory społeczności gminnych. Wyzwania te to przede wszystkim działania na rzecz integracji powiatowej społeczności, wspólne działania

wszystkich samorządów w określonych obszarach czy też wspólne poszukiwanie zewnętrznych środków finansowych.

Rozwój samorządności to również stały wzrost liczby różnego rodzaju stowarzyszeń i organizacji społecznych. Obecnie w powiecie funkcjonuje ok. 46 organizacji pozarządowych. Działają one w obszarach jak sport, kultura regionalna, pomoc osobom niepełnosprawnym, rozwój infrastruktury, ochrona środowiska, bezpieczeństwo publiczne, ochrona zdrowia, pomoc społeczna i in., głównie jako stowarzyszenia.

W wyniku zmian politycznych i ustrojowych, jakie nastąpiły w Polsce w 1989 i 1990r., gminom przywrócono instytucję samorządu terytorialnego. Zmieniona Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, iż „samorząd terytorialny jest podstawowa formą organizacji życia publicznego w gminie” oraz że „gmina zaspakaja zbiorowe potrzeby społeczności lokalnej”. To oznacza, że obecnie gmina nie jest traktowana jako jednostka administracji w państwie, ale jako społeczność lokalna zrzeszająca ludność z wielu wiosek. Podmiotowość mieszkańców gminy jest zagwarantowana przez prawo wyborcze do organów władzy gminnej, przez szeroko określone uczestnictwo partycypacyjne, polegające na rozstrzygnięciu różnych spraw w drodze referendum, jako rodzaju powszechnego głosowania w gminie, oraz nowe określenie roli sołectwa w realizacji potrzeb i załatwiania wspólnych spraw poszczególnych wsi.

Wykres 17. Ocena działalności władz samorządowych

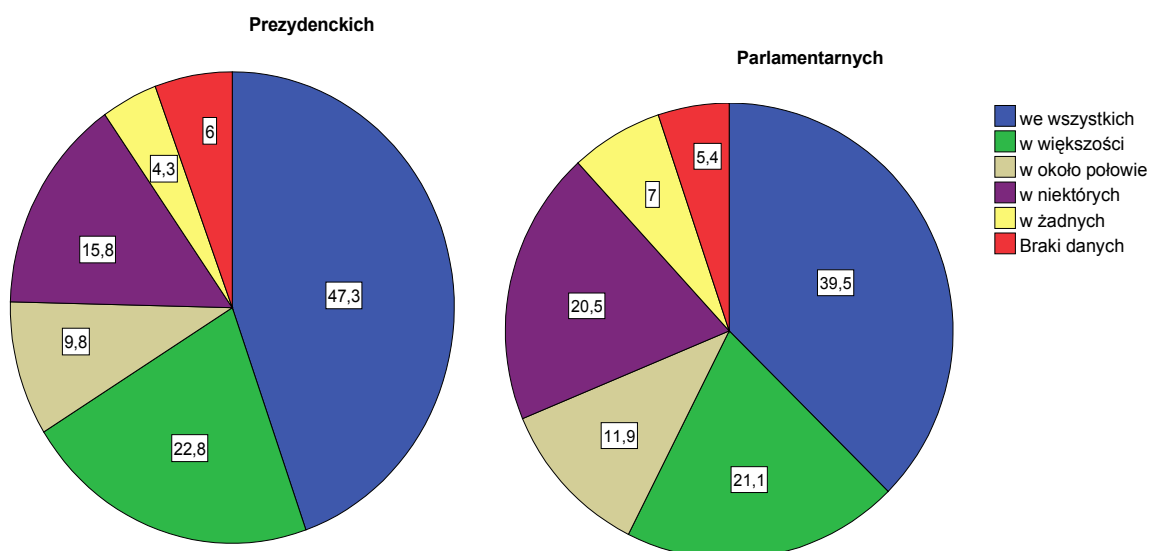

Źródło: opracowanie własne

Przekonanie, że decyzje zapadały i będą zapadać poza wolą mieszkańców, a nawet wbrew ich interesom („decydują układy, znajomości”, patrz wykres 18.), to są właśnie skutki świadomościowe „upaństwowienia” społeczeństwa, pozbawienia ludności inicjatywy przez kilka dziesięcioleci, jak widać ciągle jeszcze obecne. Przelamywanie tych barier świadomościowych jest równie ważne jak odbudowa ekonomiczna. Pozytywną stroną oceny władz samorządowych gminy jest generalnie dobra ocena jej działalności; 34,6% ocenia ją dobrze, 49,7% średnio i tylko 8,4% mieszkańców ma negatywny stosunek do efektów działalności samorządu.

Spółeczność gminy Frysztak jest aktywna politycznie. Dwie trzecie dorosłych mieszkańców gminy bierze udział we wszystkich lub większości wyborów (wykres 20). To dobry wskaźnik poczucia obywatelskości i podmiotowości mieszkańców gminy.

Wykres 18. Udział w wyborach

Źródło: opracowanie własne

Jak oceniane są przez mieszkańców poszczególne czynniki decydujące o jakości życia w gminie Frysztak? Najczęściej, bo 52,2% mieszkańców uważa, że cywilizacyjne warunki życia są średnie. Dobrze ocenia je 35,4% i negatywnie jedynie 5,7% (wykres 21).

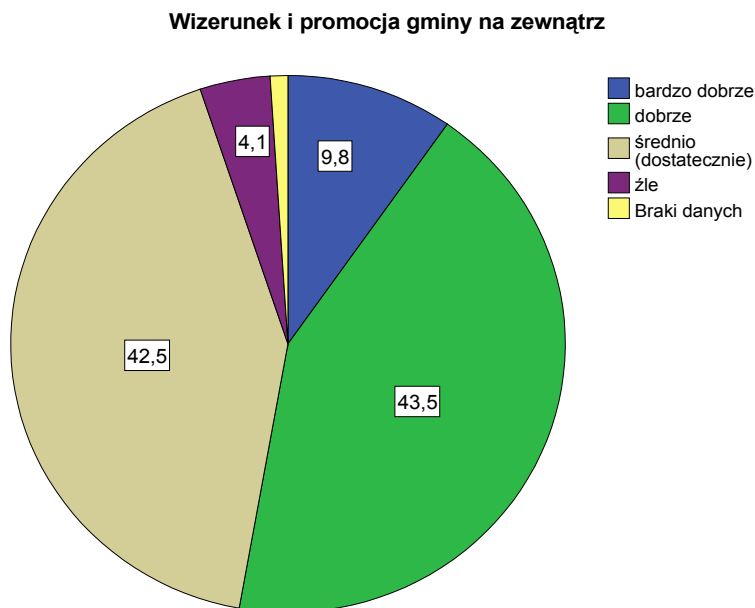
Wykres 19. Infrastruktura i ogólne zagospodarowanie (cywilizacyjne warunki życia)

Źródło: opracowanie własne

Jest to także jeden z głównych priorytetów Strategii Lizbońskiej wpisującej się w społeczną politykę regionów, dlatego uzasadnione jest przypuszczenie, że cywilizacyjne warunki życia wspomagane funduszami unijnymi będą się dalej poprawiać.

Łatwość dojazdu, dobre drogi, czytelne oznakowania łatwiej mogą przyczynić się większej atrakcyjności gminy, ale bez dobrej promocji marketingowej gminy, której niewątpliwie brakuje, nie przybędzie miejsc pracy w agroturystyce mogącej być kołem zamachowym rozwoju.

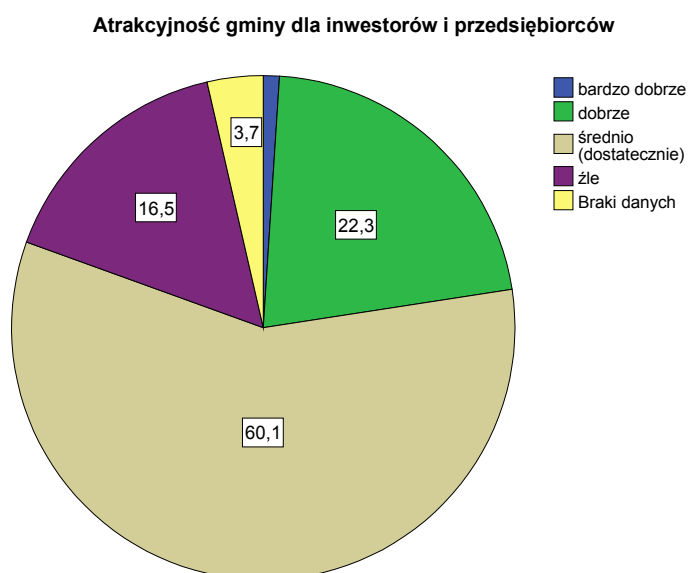
Wykres 20. Wizerunek i promocja gminy na zewnątrz

Źródło: opracowanie własne

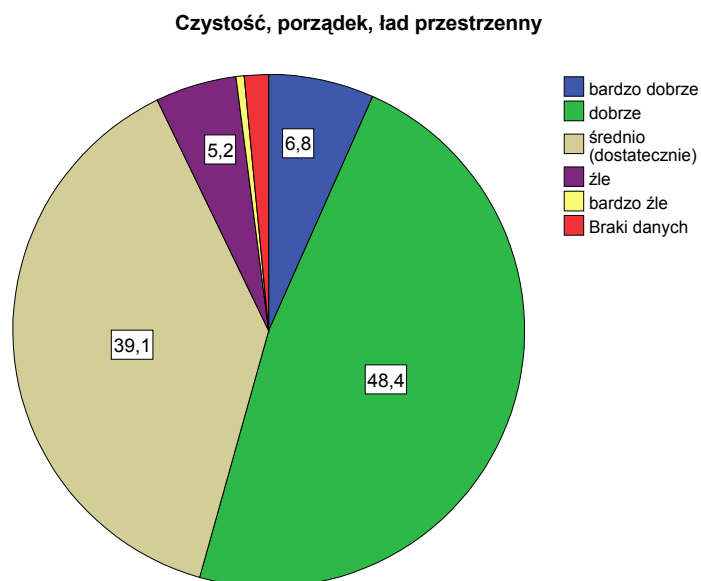
Najczęściej atrakcyjność gminy dla inwestorów oceniana jest średnio (60,1%) i dobrze (22,3%), natomiast zdecydowanie więcej braków w tym względzie dostrzega 16,05% mieszkańców uważając, że jest źle (wykres 23).

Wykres 21. Atrakcyjność gminy dla inwestorów i przedsiębiorców z zewnątrz

Źródło: opracowanie własne

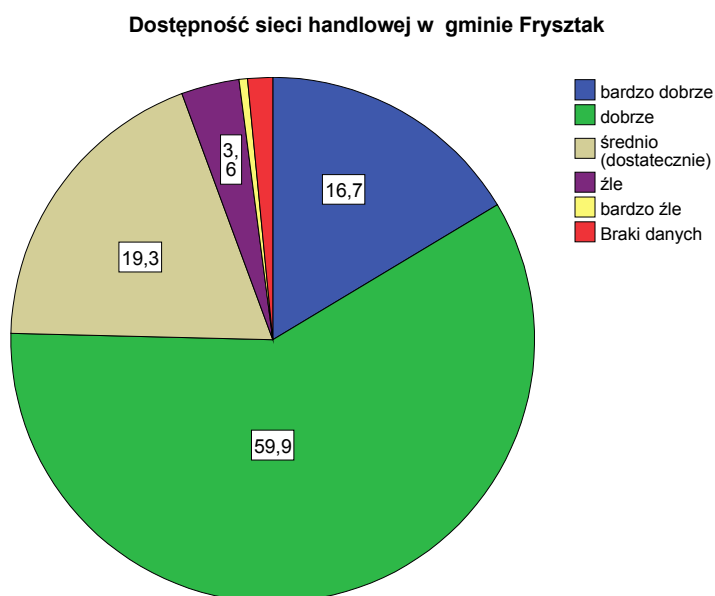
Wykres 22. Czystość, porządek, ład przestrzenny

Źródło: opracowanie własne

Rzeczywiście dobrze respondenci oceniają czystość i porządek w gminie (48,4%), odpowiedzi bardzo dobrze lub źle prawie wzajemnie się równoważą (nieco ponad 5%).

Wykres 23. Dostępność sieci handlowej w gminie Frysztak.

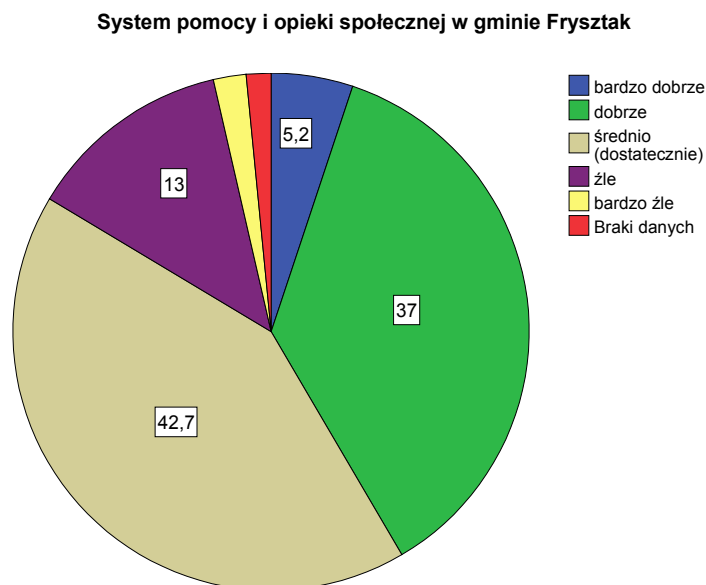

Źródło: opracowanie własne

Średnio, dobrze i bardzo dobrze (95,9%) postrzegana jest dostępność sieci handlowej w gminie. Natomiast system pomocy społecznej, jakość opieki zdrowotnej i poczucie

bezpieczeństwa mieszkańców oraz system edukacyjny, w większości przypadków oceniane są średnio i dobrze (wykres 26).

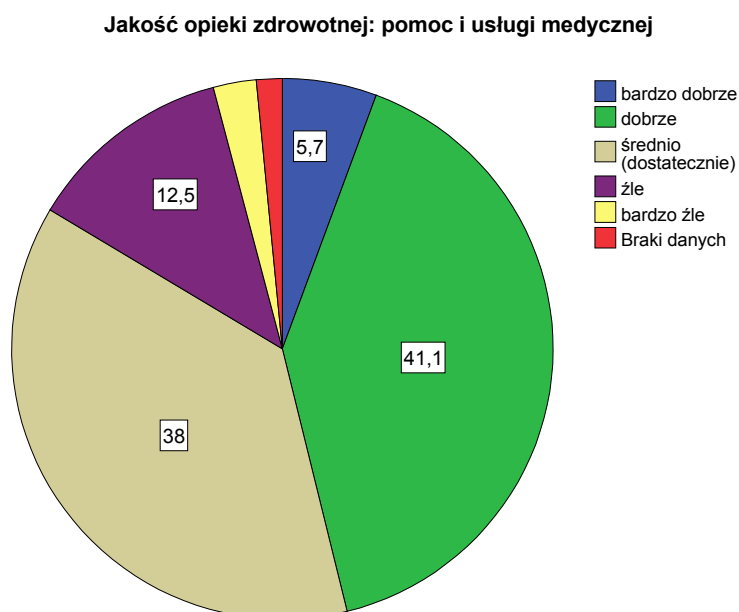
Wykres 24. System pomocy i opieki społecznej w gminie Frysztak.

Źródło: opracowanie własne

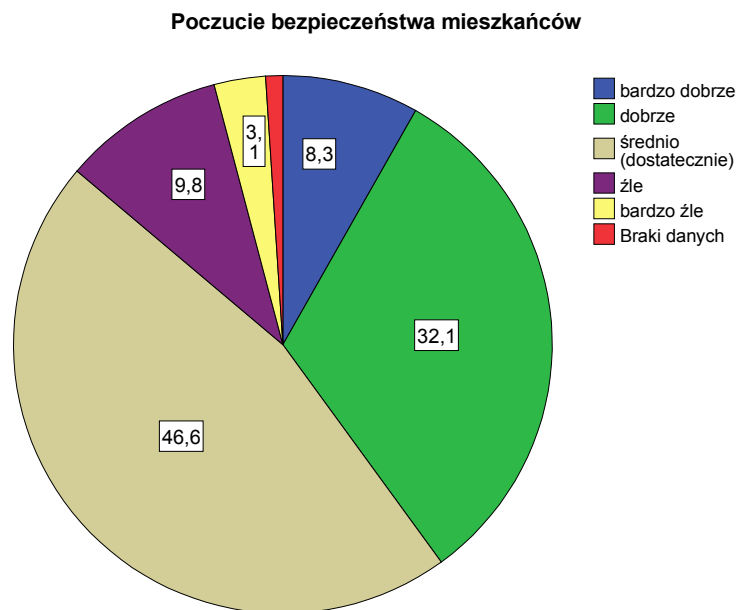
Pod względem jakości opieki zdrowotnej gmina Frysztak w ocenie mieszkańców wypada dobrze. Jedynie 12,5% jest odmiennego zdania.

Wykres 25. Jakość opieki zdrowotnej: pomoc i usługi medyczne w gminie Frysztak

Źródło: opracowanie własne

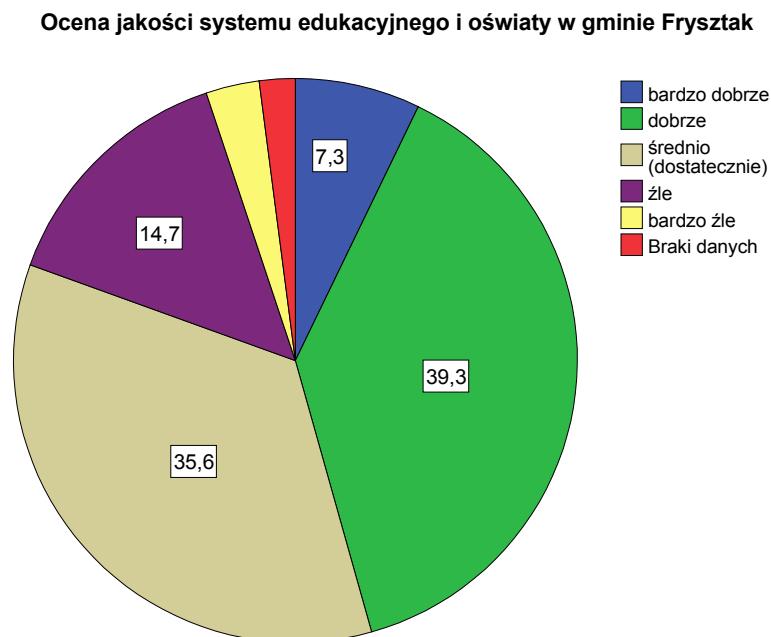
Wykres 26. Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy gminy ogólnie czują się bezpiecznie, a częściej niż co trzeci (32,1% - dobrze, 8,3% - bardzo dobrze) odczuwa komfort z tego powodu (wykres 28).

Wykres 27. Ocena jakości systemu edukacyjnego i oświaty w gminie Frysztak.

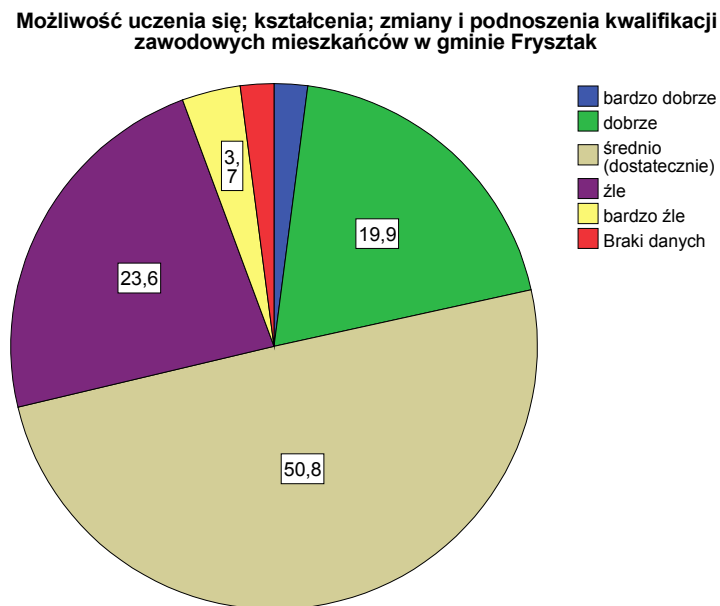

Źródło: opracowanie własne.

Dobrze oceniany jest system edukacyjny gminy (wykres 29). Niewątpliwie przyczyniają się do tej dobrej oceny liczny udział młodzieży w olimpiadach przedmiotowych

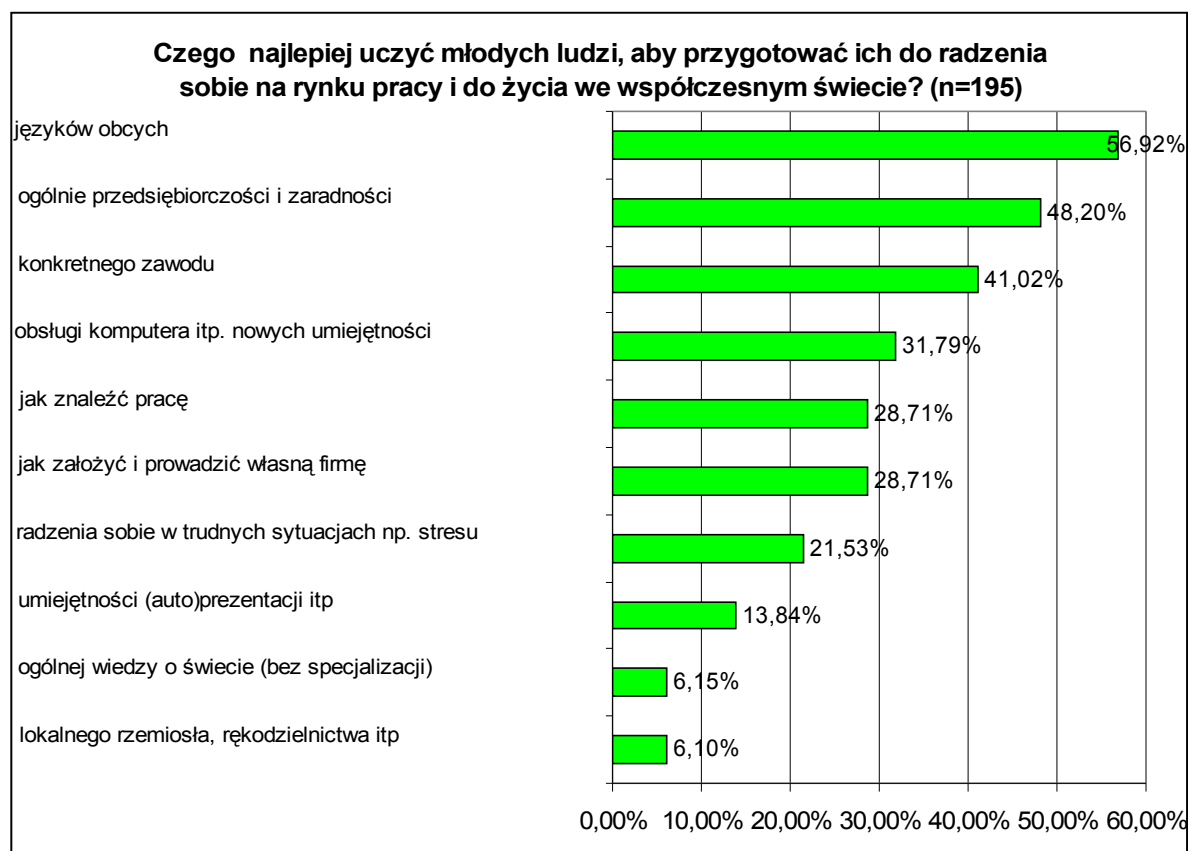
i wysokie wskaźniki pomiaru efektywności kształcenia. Wyraźnie tu widać preferencje mieszkańców gminy wyrażone w dbałości o podstawowe czynniki decydujące o jakości życia mieszkańców, niewątpliwie są to jedne z głównych atutów gminy.

Wykres 28. Możliwość uczenia się; kształcenia; zmiany i podnoszenia kwalifikacji zawodowych mieszkańców w gminie Frysztak

Źródło: opracowanie własne

Wykres 29. Czego powinno się uczyć (zwłaszcza młodych) ludzi, aby byli lepiej przygotowani do radzenia sobie na rynku pracy i w ogóle do życia we współczesnym świecie?

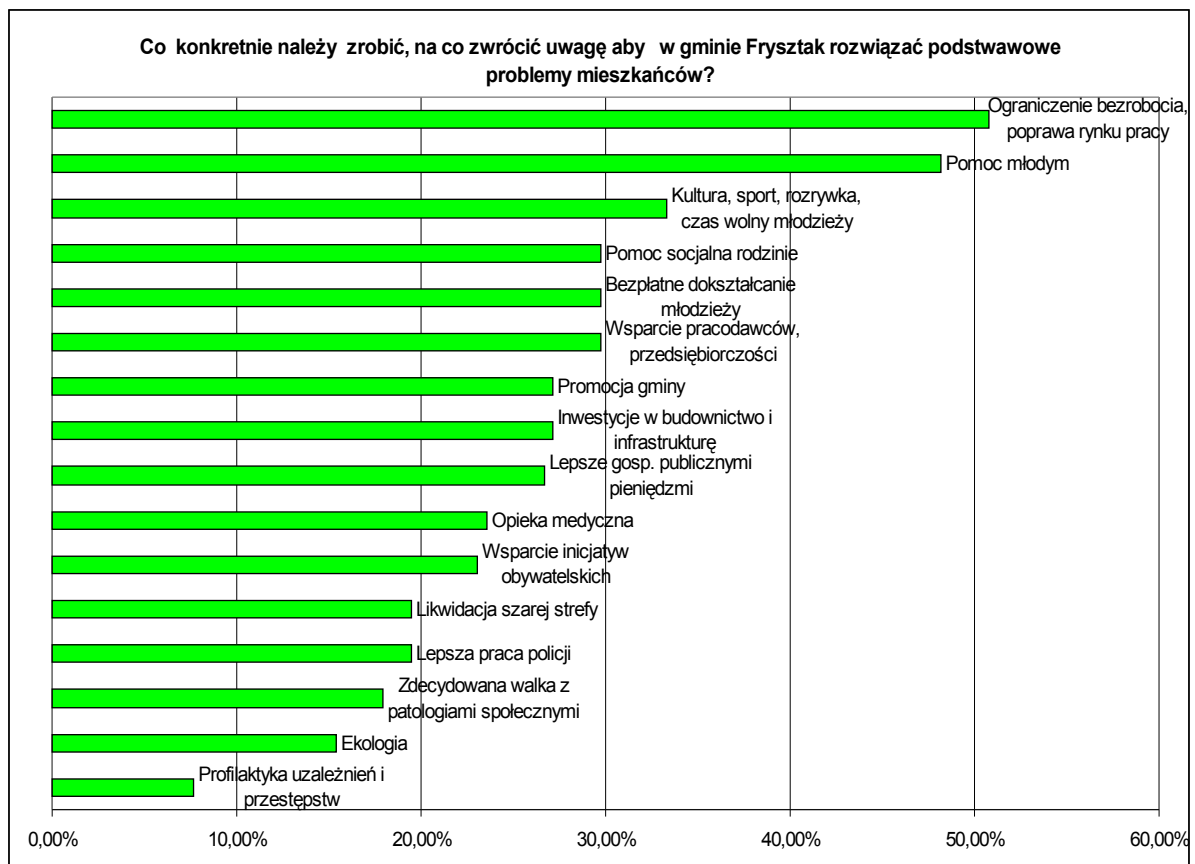

Źródło: opracowanie własne

Mieszkańcy gminy Frysztak „stawiają na młodzież” i to wyznacza priorytety, których powinna dotyczyć Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie.

Jednym z głównych problemów gminy jest duże bezrobocie, stąd ograniczenie tego zjawiska jest najczęściej wymienianym postulatem mieszkańców (wykres 32). Drugim ważnym postulatem jest pomoc młodym, tak uważa prawie połowa respondentów. Natomiast problemy ekologii, środowiska przyrodniczego, stanowiącego przecież jeden z głównych walorów gminy, są dostrzegane przez zaledwie 16% mieszkańców. Również profilaktyka uzależnień i przestępstw, w opinii mieszkańców, nie ma większego znaczenia (7%).

Wykres 30. Co konkretnie należy zrobić aby rozwiązać podstawowe problemy społeczne mieszkańców?

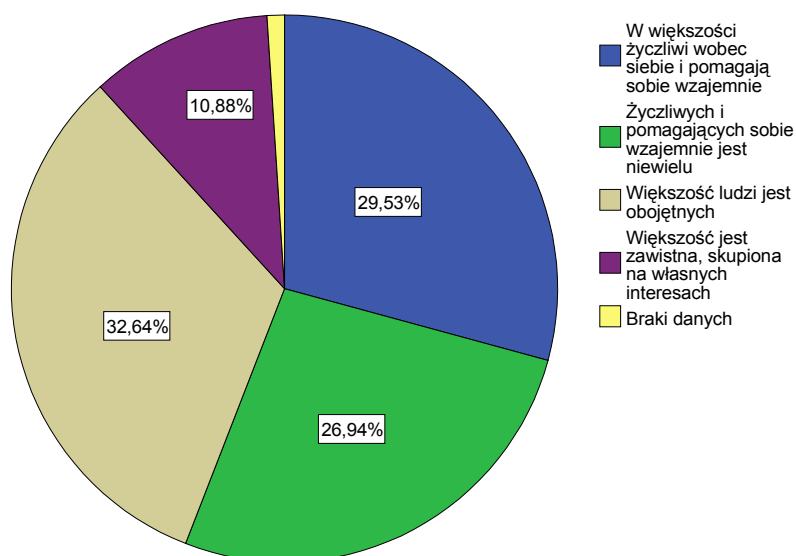

Źródło: opracowanie własne

Czy ludzie są życzliwi wobec siebie w Gminie Frysztak? Co trzeci respondent (29,5%) uważa, że mieszkańcy gminy w większości sobie pomagają wzajemnie i niemal tyle samo (26,9%) uważa, że pomagających sobie jest niewiele. Dla 32,6% ludzie w gminie są obojętni na potrzeby innych a 10,9% jest zdania, że obywatele gminy są zawistni i skupieni wyłącznie na własnych interesach (wykres 33).

Wykres 31. Czy ludzie są życzliwi w Gminie Frysztak?

Czy ludzie w miejscowości w której Pan/i mieszka, w większości są życzliwi?

Źródło: opracowanie własne.

5. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT¹⁴ to metoda zainspirowana koncepcją pola Kurta Lewina używana powszechnie w gospodarce do analizy strategicznej. Oparta jest na podziale wszystkich czynników wpływających na obecną i przyszłą pozycję organizacji, na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, negatywnie i pozytywnie oddziałujące na (w tym wypadku) rozwój polityki społecznej w gminie. Ze skrzyżowania tych podziałów powstają cztery kategorie, tj. szanse i zagrożenia zewnętrzne oraz słabe i mocne strony wewnętrzne badanego obszaru. Analiza SWOT jest ważnym elementem analizy zasobów gminy i podstawą do określenia priorytetów rozwoju.

Czynniki wewnętrzne

Wewnętrzne pozytywne - mocne strony, czyli atuty gminy. Mocne strony, to walory gminy, które w pozytywny sposób ją wyróżniają.

Mocne strony (siły):

1. Rosnący poziom wykształcenia i kwalifikacji społeczności lokalnej.
2. Funkcjonowanie punktów opieki i aktywizacji dzieci i młodzieży – świetlice szkolne, świetlice wiejskie, świetlica profilaktyczno-terapeutyczna.
3. Promocja walorów Gminy Frysztak.
4. Promowanie produktów tradycyjnych.
5. Kreowanie produktów regionalnych (nalewki, smalce ziołowe).
6. Wzrost zainteresowania tworzeniem organizacji pozarządowych.
7. Korzystna atmosfera współpracy podczas akcji społecznych pomiędzy różnymi instytucjami: samorząd – organizacje pozarządowe.
8. Dobry odbiór przez mieszkańców instytucji społecznych na terenie gminy: pomocy społecznej, oświaty, służby zdrowia.
9. Dogodna komunikacja wewnątrz gminy.
10. Czyste powietrze, woda, niewielkie zanieczyszczenie gleb.
11. Duży potencjał turystyczny pod względem dziedzictwa kulturowego.
12. Bogactwa spożywcze lasów.

¹⁴ Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

[zasoby gminy] **S**trengths- silne strony, atuty, **W**eaknesses - wady, słabe strony,
[otoczenie gminy] **O**pportunities - okazje, możliwości, szanse, **T**hreats - trudności, zagrożenia.

13. Malowniczy krajobraz, wysokie walory turystyczne i przyrodnicze.
14. Dom Pomocy Społecznej.
15. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej – wykwalifikowana kadra, dobrze sprawująca swoje obowiązki.
16. Gminny Ośrodek Kultury.
17. Działalność Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji.
18. Koła Gospodyń Wiejskich działające na terenie Gminy.
19. Ochotnicze Straże Pożarne aktywnie współpracujące i angażujące się w działania lokalne oraz pomoc w sytuacjach kryzysowych.
20. Stowarzyszenia działające w zakresie kultury, sportu, promocji gminy.
21. Media lokalne - „Gazeta Frysztacka”.
22. Kawiarenki internetowe - 5 kawiarenek na terenie gminy.
23. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy zajmujący się przygotowaniem osób niepełnosprawnych do życia w środowisku lokalnym (szkoła podstawowa, gimnazjum i szkoła zawodowa).
24. Przedszkola – funkcjonują 4 na terenie gminy.
25. Wykwalifikowana kadra zajmująca się osobami starszymi, osobami niepełnosprawnymi, dziećmi i młodzieżą.
26. Dwa zakłady pracy chronionej.
27. Inicjatywy społeczne podejmowane przez mieszkańców.
28. Dobrze wykwalifikowana kadra nauczycielska gwarantująca wysoki poziom nauczania.
29. Dobre wyposażenie w pomoce dydaktyczne szkół (komputery, Internet).
30. Dobra współpraca mieszkańców i władz gminnych z parafiami.
31. Wymiana młodzieży, współpraca międzynarodowa (Niemcy).
32. Bliskość do głównego szlaku komunikacyjnego „szlak bieszczadzki”.
33. Gminna Biblioteka z filiami.
34. Strona WWW gminy.
35. Lokalizacja gminy w Parku Krajobrazowym.
36. Cztery stołówki wydające ciepłe posiłki dla dzieci i młodzieży szkolnej.
37. Imprezy lokalne, folklor, tradycje.
38. Walory historyczny

Słabe strony (słabości)

Wewnętrzne negatywne - słabe strony. Słabe strony, to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji.

1. Mała ilość organizacji pozarządowych.
2. Niewystarczające wykorzystanie bazy lokalowej – mała sieć świetlic dla dzieci i młodzieży oraz miejsc aktywnego spędzania wolnego czasu dla ludzi starszych (np. Kluby Seniora), brak świetlicy profilaktycznej dla młodzieży starszej.
3. Wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych w gminie.
4. Niewystarczająca ilość aktywnych (min. w pozyskiwaniu środków zewnętrznych) organizacji pozarządowych działających na terenie gminy w zakresie pomocy społecznej.
5. Niewystarczające zrozumienie zasad funkcjonowania systemu polityki społecznej wśród lokalnej społeczności.
6. Brak aktywności własnej osób korzystających z pomocy społecznej.
7. Mały prestiż osób pracujących w polityce społecznej wśród społeczności lokalnej.
8. Słaby poziom wykształcenia mieszkańców gminy.
9. Mała aktywność mieszkańców w zakresie niesienia pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowych.
10. Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych w instytucjach publicznych.
11. Brak doradcy zawodowego dla młodzieży i dorosłych.
12. Migracje zarobkowe młodych ludzi.
13. Brak profesjonalnej pomocy psychologicznej – pedagogicznej dla dzieci, młodzieży i rodziców oraz mała świadomość rodziców w tym zakresie.
14. Niewystarczająca baza infrastruktury przedszkoli i szkół (sale gimnastyczne, place zabaw, boiska sportowe).
15. Niedostosowana oferta szkolnictwa zawodowego do potrzeb działających na terenie gminy przedsiębiorców.
16. Mała liczba wolontariuszy.
17. Mała ilość świetlic terapeutycznych - opiekuńczych dla dzieci.
18. Osłabienie więzi rodzinnych (rozłąki z rodzicami).
19. Brak lokali socjalnych i mieszkań chronionych.

Czynniki zewnętrzne

Zewnętrzne pozytywne - szanse. Szanse to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które gdy odpowiednio wykorzystamy staną się impulsem rozwoju oraz osłabiają zagrożenia.

Mocne strony (szanse):

1. Otwarcie rynków UE.
2. Wykorzystanie efektów globalizacji dla rozwoju rynku usług.
3. Wzrost popytu na polskie produkty rolne na Jednolitym Rynku Europejskim.
4. Rosnąca otwartość gospodarki, coraz mocniejsze powiązania z UE.
5. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację programów z zakresu polityki społecznej – środki Unii Europejskiej, środki rządowe, inne.
6. Decentralizacja finansów publicznych, co może spowodować skierowanie większych środków finansowych na realizację polityki społecznej.
7. Rozwój technologii ułatwiających przepływ informacji (Internet, telefonia komórkowa etc.) i jej upowszechnienie na terenach wiejskich.
8. Rosnący poziom wykształcenia młodzieży i kadr zarządzających.
9. Możliwość współpracy z organizacjami pożytku publicznego, rosnące znaczenie wolontariatu.
10. Tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy – aktywizacja bezrobotnych.
11. Wzrost kwalifikacji młodych - poradnictwo zawodowe dla młodzieży, szkolenia.
12. Rozwój rzemiosła artystycznego w gminie w szczególności wykonywanego przez młodzież i osoby starsze.
13. Współpraca międzynarodowa – nawiązanie współpracy z miejscowościami w UE.
14. Rozwój agroturystyki i gospodarstw ekologicznych.
15. Rozwijanie życia kulturalnego społeczności (w tym wzrost czytelnictwa dorosłych).
16. Wspieranie i rozwijanie działalności organizacji pozarządowych.
17. Tworzenie nowych miejsc w celu zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.
18. Aktywizacja kobiet w obszarze społeczno-gospodarczym.
19. Wykorzystywanie walorów naturalnych gminy.
20. Zachęcanie przedsiębiorców do inwestowania na terenie gminy.
21. Rozwój nowych gałęzi produkcji w rolnictwie.
22. Tworzenie właściwych warunków do wykorzystania aktywności społecznej.
23. Liczne oferty nauki i pracy za granicą.

24. Ugruntowana historycznie jednolitość kulturowa społeczeństwa polskiego.
25. Zwiększające się zapotrzebowanie na wypoczynek na wsi.
26. Korzystne warunki rozwoju dla rolnictwa ekologicznego.
27. Korzystne warunki rozwoju dla nowych organizacji pozarządowych (większa świadomość współpracy i integracji).

Zewnętrzne negatywne - zagrożenia. Zagrożenia to wszystkie czynniki zewnętrzne, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój organizacji gminy lub powodzenie inwestycji. Jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.

Słabe strony (zagrożenia):

1. Niespójność przepisów prawa i trudności w jego interpretacji.
2. Niekorzystne tendencje demograficzne – starzenie się społeczeństwa – wzrost problemów związanych z polityką społeczną.
3. Niewystarczające środki finansowe przeznaczane w kraju na zadania z zakresu polityki społecznej i edukacyjnej, przy jednocześnie rosnącej skali potrzeb.
4. Wysoki poziom bezrobocia w Polsce powodujący coraz silniejsze ubożenie i rozwarstwienie społeczeństwa.
5. Występowanie zjawiska przejmowania negatywnych wzorów i dziedziczenia biedy.
6. Brak miejsc pracy dla ludzi powyżej 45 roku życia.
7. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych.
8. Wysoki odsetek ludzi młodych, wykształconych wyjeżdżających za granicę.
9. Ustawodawstwo utrudniające powstawanie i rozwój podmiotów gospodarczych.
10. Brak przekształceń struktury społeczno- gospodarczej dla polepszenia konkurencyjności regionów, szczególnie na obszarach najbiedniejszych.
11. Brak możliwości dywersyfikacji zatrudnienia osób odchodzących z rolnictwa.
12. Polityka społeczna skierowana na „rozdawnictwo” a nie na pomoc w zmianie sytuacji życiowej – uzależnienie od pomocy społecznej.
13. Negatywny wpływ mediów na dzieci i młodzież.
14. Niedostateczne wsparcie państwa dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego.
15. Kryzys wartości rodzinnych, patriotycznych i religijnych – relatywizm moralny.
16. Mała ilość przedszkoli.
17. Zanik rolnictwa.
18. Mała liczba inwestorów.

19. Słabe wykorzystanie środków z UE.
20. Mała ilość większych inicjatyw społecznych.
21. Ograniczony dostęp do Internetu.
22. Niewystarczający poziom aktywności społeczeństwa.
23. Brak tradycji edukacyjnych, nawyku uczenia się przez całe życie oraz korzystania z dóbr kultury.
24. Wzrastające bezrobocie (brak nowych zakładów pracy, brak chęci do pracy).
25. Patologie: alkoholizm, przemoc, narkomania.
26. Bierność, apatia wśród bezrobotnych.
27. Większy nacisk kładziony na pozyskiwanie środków z UE na infrastrukturę a nie na zasoby ludzkie.
28. Zatrudnianie w szarej strefie.
29. Słaby dostęp do specjalistycznej opieki medycznej.
30. Zła sytuacja ekonomiczna w rodzinach rolników (dominują drobne gospodarstwa i jest mała opłacalność produkcji rolnej).
31. Duża i zwiększająca się ilość mieszkańców bez możliwości uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych.
32. Wzrastająca liczba osób starszych wymagających opieki.
33. Niejasne przepisy prawne odnośnie dofinansowania podopiecznych DPS.

6. ANALIZA POTENCJAŁU DIALOGU I PARTNERSTWA W PRZEWYCIĘŻANIU LOKALNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE FRYSZTAK

W czasie pierwszego spotkania konsultacyjnego (w sierpniu) w gminie Frysztak obecni przedstawiciele instytucji i organizacji lokalnych wypełnili ankietę, której analiza pozwala na ocenę potencjału dialogu i partnerstwa w przewyżnianiu lokalnych problemów społecznych w gminie Frysztak.

1. Wymianę informacji koniecznych do rozwiązywania problemów mieszkańców pomiędzy instytucjami/stowarzyszeniami w gminie najbardziej utrudnia?
- W odpowiedziach najczęściej wskazywany był brak zaangażowania i bierność mieszkańców gminy dla podejmowanych inicjatyw, problemy związane z komunikacją (przepływem informacji) między instytucjami rzutujące na słabą współpracę. Wskazywane były również problemy techniczne np. słaby zasięg telefonii komórkowej i brak powszechnego dostępu do Internetu.
2. Na pomoc materialną konieczną do rozwiązywania problemów mieszkańców gminy najbardziej mogą liczyć ze strony, a najmniej ze strony?
- Zdecydowana większość przedstawicieli lokalnych instytucji wskazuje na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Jedynie dwóch przedstawicieli uważa, że najbardziej można liczyć pomoc sąsiedzka. Pomoc sąsiedzka w wypowiedziach jest także najczęściej wymieniana jako ta, na którą najmniej można liczyć w przypadku potrzeby wspomoczenia materialnego. Wśród innych wymieniane były negatywnie: państwo, rząd, stowarzyszenia OSP, Caritas i kościół.
3. Na bezpośrednią fizyczną pomocy w rozwiązywania problemów mieszkańców gminy najbardziej mogą liczyć ze strony, a najmniej ze strony?
- Na bezpośrednią fizyczną pomoc mieszkańcy gminy mogą liczyć – zdaniem lokalnych liderów – na: GOPS, policję, rodzinę, sąsiadów, znajomych, wójta, organizacji społecznych i urzędu gminy. Wśród instytucji, na które najmniej można liczyć, najczęściej wymieniana była policja.
4. Chciałabym/chciałbym, aby częściej dochodziło do współpracy pomiędzy instytucją/organizacją, którą reprezentuję, czyli, a

- Reprezentanci gminy, sołectw, OSP, stowarzyszeń, samorządu, pomocy społecznej, wskazywali na potrzebę współpracy najczęściej z urzędem gminy, samorządem lokalnym, placówkami oświatowymi, przedsiębiorcami, stowarzyszeniami.
5. Chciałabym/chciałbym, aby rzadziej dochodziło do współpracy pomiędzy instytucją/organizacją, którą reprezentuję, czyli, a
- Wśród 15 ankiet niechęć do współpracy międzyinstytucjonalnej wyrażona była w czterech. W dwóch przypadkach dotyczyła organizacji działających na rzecz kościoła i Caritas oraz jedna osoba wyraziła ogólną niechęć do społeczeństwa i inna do jednostek wymiaru sprawiedliwości (jak można się domyślać, chodzi tu o życzenie jak najmniejszej ilości problemów kończących się sprawami w sądach).
6. Najlepiej oceniam te akcje, działania, które wspólnie realizowali
- Najlepiej oceniane były wspólne akcje, działania realizowane przez:
- GOPS, PCPR, kuratorów sądowych,
 - Sołectwo, Gmina,
 - OSP, KGW, GOK,
 - Samorząd, organizacje pozarządowe, mieszkańcy wsi,
 - OSP, przedsiębiorcy, Gmina, młodzież i społeczność wiejska.
7. Najważniejsze dla dobrej współpracy różnych organizacji/instytucji/stowarzyszeń jest...?
- Zdaniem przedstawicieli lokalnych instytucji dla dobrej współpracy najważniejsze jest:
- dobro naszej społeczności, wspólne cele, współdziałanie w rozwiązywaniu problemów,
 - dobra atmosfera, życzliwość i zgoda, życzliwość, wzajemne zrozumienie, wzajemne zaufanie,
 - kapitał, zwiększenie dostępu do funduszy unijnych, dobra organizacja.
8. W dobrej współpracy pomiędzy różnymi instytucjami/organizacjami/stowarzyszeniami, które na terenie gminy zajmują się problemami społecznymi mieszkańców najbardziej przeszkadza
- Wiele przeszkód stoi na drodze dobrej współpracy np.:
- brak zrozumienia i zainteresowania większości mieszkańców gminy sprawami społecznymi,

- brak finansów, ubóstwo,
- zazdrość, zawiść oraz apatia mieszkańców i klientów pomocy społecznej,
- brak liderów, wolontariuszy,
- brak chęci do prac społecznych,
- upadek autorytetów.

Wnioski

Polska w ostatnich latach notuje dramatycznie niski poziom zaufania (ostatnie miejsce w UE), co owocuje bardzo niskim poziomem współpracy, tak między jednostkami jak i instytucjami. Powoduje to: trudności ze stworzeniem naszej współczesnej tożsamości, trudności ze stworzeniem wspólnoty narodowej (lokalnej) i obywatelskiej, trudności ze stworzeniem własnej drogi modernizacji i rozwoju. Odpowiedzi w ankiecie ukazują wprost liczne bariery w tworzeniu lokalnego partnerstwa złożonego z wielu podmiotów działających w bliskich lub tych samych problemowych obszarach¹⁵. Postulatem zatem pierwszej ważności, kierowanym do wszystkich instytucji gminy i społeczności, jest wypracowanie modelu partycypacyjnego. Nie rozwiąże on problemów gminy, pozwoli jednak w dłuższej perspektywie na wyzwolenie aktywności wielu grup interesu, zbudowanie procedur decyzyjnych, poprawę komunikacji społecznej, a także podwyższenie stopnia identyfikacji ze zbiorowością. Akceptacja wspólnie przyjętych rozwiązań przyczyni się do odpowiedzialności za wyniki, pozwoli także na korektę projektów w trakcie ich realizacji¹⁶.

¹⁵ Warunkiem rozwoju jest stan subtelnej, miękkiej tkanki społecznej: sieci więzi moralnych łączących po pierwsze obywateli wzajemnie ze sobą, po drugie obywateli ze swoimi wybranymi reprezentantami, i po trzecie – reprezentantów, czyli ich organizacje, partie polityczne między sobą

¹⁶ PPWOW, *Podręcznik realizacji programu integracji społecznej*, Warszawa listopad 2007 s. 71.

7. PROGNOZA ROZWOJU USŁUG POMOCY SPOŁECZNEJ

Przyszłości nie można przewidzieć, można natomiast wskazać na trendy, czyli rzutować zachowania społeczne (które utrwaliły się w ostatnich latach) w przyszłość, zakładając trafność prognozy od stabilności warunków, w których będzie się ona realizować. W prognozach bierze się również pod uwagę potencjalne skutki decyzji politycznych lub administracyjnych, które mogą wpłynąć na życie społeczne w przyszłości. Stąd wariantów prognoz jest tym więcej im dalej sięgamy w przyszłość. Te warianty, tendencje brane są pod uwagę przy opracowaniu strategii, czyli zaplanowanych działań w oparciu o to, czym dysponujemy dzisiaj. Strategia musi być stale korygowana, ponieważ nie zawsze zamierzenia są realizowane zgodnie z oczekiwaniami. Podstawą jest jednak dążenie do osiągnięcia założonych celów. Skuteczna realizacja zaplanowanych działań daje zwrotnie podstawy do następnych wizji dnia jutrzejszego¹⁷.

Do końca lat 80. (zgodnie z Traktatem Rzymskim) kwestie socjalne i służby społeczne, nie były dziedziną wchodzącą w zakres kompetencji i odpowiedzialności Unii Europejskiej, pozostając domeną państw narodowych. W latach 90. rozpoczął się proces europeizacji polityki społecznej, decydujące znaczenie miało przyjęcie Traktatu Amsterdamskiego¹⁸ (1997) oraz nowelizacja Europejskiej Karty Społecznej¹⁹ (1996).

Praktyczne powody zainteresowania pomocą społeczną w UE wynikają z faktu członkostwa Polski i przewidywanego rozwoju transgranicznych działań służb społecznych, jako części wolnego przepływu usług, pracy i kapitału. To stwarza szerszą perspektywę na rozwiązywanie problemów społecznych: starzenia się społeczeństwa i rosnący popyt na usługi opiekuńcze, problem bezrobocia, pauperyzacji i wykluczenia społecznego, przekładając się bezpośrednio na przyszłą lokalną politykę społeczną – w naszym przypadku na wieś podkarpacką.

¹⁷ Skuza Z, *Kielecka bieda*, Akademia Świętokrzyska, MOPR Kielce, 2005, s. 34

¹⁸ Traktat Amsterdamski (artykuł 137) Zasada subsydiarności - kraje członkowskie pozostają głównymi aktorami w sferze pomocy społecznej, ale podporządkowują się prawu i nadzorowi UE. Utworzono Komisję Europejską, której rolą jest m.in. monitoring służb społecznych w krajach członkowskich

¹⁹ Europejska Karta Społeczna (art. 14) zobowiązuje kraje członkowskie do stworzenia sieci służb opieki społecznej dla pomocy w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z dostosowaniem się do środowiska społecznego:

- opieka dla wszystkich grup narażonych na najwyższe ryzyko,
- efektywny dostęp do usług opieki społecznej,
- odpowiednie zasoby opieki społecznej,
- zachęta do uczestnictwa w ustanawianiu i utrzymaniu służb opieki społecznej poprzez wsparcie organizacji dobroczynnych, osób fizycznych i organizacji świadczących usługi socjalne.

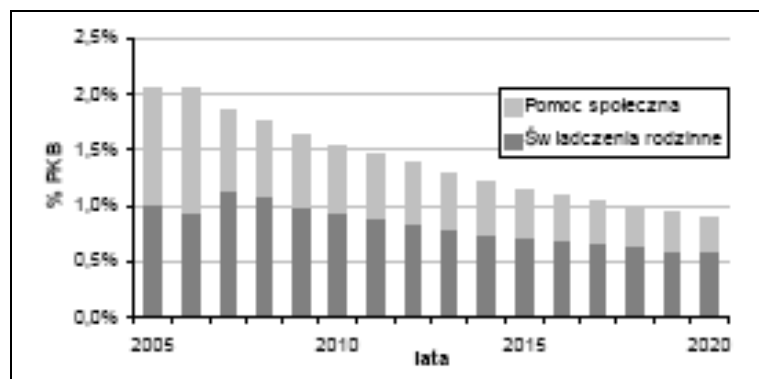
Stoimy przed faktem osłabienia naturalnych systemów wsparcia (rodziny, sąsiedztwa) oraz tradycyjnego państwa opiekuńczego - polityki konkurencyjności i deregulacji w ubezpieczeniach wpływającej na finansowanie, zyski i straty dostawców usług społecznych. Wpisując się w strategię zrównoważonego rozwoju UE, nową rolą służb społecznych jest ich udział w strategii zrównoważonego rozwoju społecznego poprzez:

- walkę z biedą,
- promocję zatrudnienia,
- zwalczanie wszelkich form dyskryminacji,
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego,
- partnerstwo i upodmiotowienie klientów.

Wydatki na świadczenia rodzinne i pomoc społeczną są prognozowane według zasad przyjętych w ustawie o świadczeniach rodzinnych z 28 listopada 2003 oraz ustawie o pomocy społecznej z 12 marca 2004r.

Według prognozy, wysokość wydatków na świadczenia rodzinne oraz pomoc społeczną w relacji do PKB spadną dwukrotnie – z obecnego poziomu 2% PKB do poniżej 1% PKB. Przy czym, relatywnie największy spadek będzie odnotowany w przypadku świadczeń z pomocy społecznej.

Wykres 32. Projekcja budżetu na lata 2005-2020 w zakresie wydatków społecznych.

Źródło: Obliczenia MPS na podstawie Modelu Budżetu Polityki Społecznej IBnGR²⁰

²⁰ Narodowy Plan Rozwoju 2007-2013 Prognozy, s. 108, Warszawa 2004, Projekcja wydatków społecznych w latach 2004-2020, opracowana w oparciu o Model Budżetu Polityki Społecznej. Projekcja oparta jest o aktualizację modelu z 2004r. i została przygotowana w Departamencie Analiz Ekonomicznych i Prognoz Ministerstwa Polityki Społecznej.

8. WIZJA WSI POLSKIEJ

Zbyt wiele osób długotrwale bezrobotnych i wspieranych przez pomoc społeczną w Gminie Frysztak stwarza problem, z którym wiąże się z konieczność aktywizacji zawodowej i stworzenia dużej ilości miejsc pracy w najbliższych latach realizacji strategii. Gmina dysponuje relatywnie dużym potencjałem budynków mieszkalnych i rolniczo-produkcyjnych. Ten potencjał jest możliwy do wykorzystania dla różnych form aktywności gospodarczej. Może stanowić czynnik przyciągający kapitał. Skierowanie uwagi na rozwój agroturystyki wydaje się tu właściwym postulatem, to atut, który nie może nie być wykorzystany. Stwarzanie w tej sytuacji odpowiednich zachęt jest obowiązkiem przede wszystkim regionalnych i lokalnych władz samorządowych, które winny starać się dobrze „sprzedać” istniejące zasoby infrastrukturalne na swoim terenie.

Wskazać można na cztery obszary warunkujące strategię rozwoju terenów wiejskich w Polsce. Stanowią je:

- a) strategia rozwoju gospodarki narodowej, systemu społeczno-gospodarczego i organizacji życia społeczeństwa polskiego;
- b) strategia „alokacji” polskiej gospodarki narodowej, rolnictwa polskiego w systemie światowej gospodarki, światowego systemu rolnictwa;
- c) strategia rozwoju rolnictwa jako działu gospodarki narodowej, rolnictwa, które w istotnym stopniu rozstrzygnie o rozwoju gospodarki narodowej i jej miejscu w gospodarce światowej;
- d) strategia funkcjonowania gospodarstwa rolnego, wiejskiej społeczności lokalnej, regionu rolniczego²¹.

Nas oczywiście najbardziej interesuje czwarty obszar, ale w dobie globalizacji (kompresji czasu i przestrzeni) nie można zapominać (w obszarze drugim), o strategii działania wielkich ponadnarodowych korporacji, funkcjonowania międzynarodowych organizmów politycznych oraz pojawienia się centrów i peryferii w światowym rozwoju społeczno-gospodarczym.

Z kolei w obszarze trzecim interesujące są społeczne reakcje na politykę wobec wsi i rolnictwa, przeobrażenia struktur własności czy zmiany w wykorzystaniu siły roboczej. Wreszcie w obszarze czwartym zwracają uwagę strategię działania poszczególnych

²¹ Gorlach K, Serega Z. *Wieś polska w procesie transformacji ustrojowej*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1993, s.12.

podmiotów gospodarczych, ich bezpośrednie społeczne zaplecze oraz infrastruktura charakteryzująca społeczność lokalną. Z tego zestawu wybieramy jedno, rodzinne prywatne rolnictwo dominujące w gminie Frysztak.

Mimo głoszenia od 16 lat przez liderów organizacji rolniczych niezmiennych poglądów, że zniszczenie drobnej rodzinnej gospodarki rolnej, które nie udało się – przynajmniej w Polsce – komunistom, może stać się udziałem zwolenników gospodarki rynkowej i liberalnej polityki ekonomicznej, **gospodarstwa te wciąż trwają**. Według koncepcji Czajanova²² gospodarka małych gospodarstw wcale nie jest skazana na marginalizację w systemie kapitalistycznym ani w bliższej, ani w dalszej perspektywie. Wręcz przeciwnie, z racji swojej niepowtarzalnej logiki jest zdolna do aktywnego trwania i koegzystencji z kapitalistycznymi formami zarówno w rolnictwie, jak i innych działach gospodarki. Otóż produkcja rolna w dużej mierze (mimo postępu technologicznego) pozostaje uzależniona od przyrody, wymaga zatem zamrożenia kapitału na długi czas, zwiększając jednocześnie ryzyko związane z nietrwałością produktów rolnych. Można stwierdzić, że inwazja kapitalistycznych przedsiębiorstw jest relatywnie nieopłacalna. Właściciele małych gospodarstw rolnych traktują swoje gospodarstwa nie jak dochodowe przedsiębiorstwa, ale jako własność rodzinną, umożliwiającą kontynuację tradycji minionych pokoleń, dającą poczucie bycia na swoim. Niemniej jednak idea niezależności jest prawdziwa jedynie w niewielkim odsetku gospodarstw. Utrata niezależności dokonuje się w wyniku zadłużenia gospodarstw w bankach, wchodzenia z przedstawicielami agrobiznesu w system kontraktacyjny itp.

Kończąc tę krótką charakterystykę indywidualnych gospodarstw rolnych, zauważmy, że choć gospodarstwa rodzinne stanowią elastyczny i zdolny do funkcjonowania element wśród konkurujących form produkcji, to jedynie wielkie gospodarstwa produkcyjne, dysponujące olbrzymim kapitałem są w stanie sprostać wymogom współczesnego, niesłuchanie kosztownego wyścigu technologicznego. Pojawiają się dwie odmienne wizje państwa, z jednej strony państwa opiekuńczego chroniącego drobnych rolników poprzez systemy preferencyjnych kredytów, cen minimalnych, dopłat unijnych czy powstrzymywania importu żywności; z drugiej strony zaś – o państwie przyzwalającym na nieskrępowaną konkurencję rynkową, która w dłuższej perspektywie może okazać się zabójcza dla relatywnie niewielkich gospodarstw rodzinnych. W efekcie precyzyjna odpowiedź na pytanie o przyszłość małych gospodarstw rodzinnych nie jest możliwa.

²² op. cit. s. 16

Wśród wielu opcji rozwoju wsi polskiej wymieńmy trzy podstawowe²³.

1. Pierwsza z nich to **farmeryzacja** polskiego rolnictwa. Zasadniczy rys tej strategii polega na działaniach części producentów rolnych wykorzystujących wszelkie rodzaje sił adaptacyjnych; zdolności do wykorzystania posiadanego potencjału produkcyjnego przy pełnej świadomości rynkowych reguł gry, maksymalnym wykorzystaniu wszelkich dopłat i subwencji. Eliminacja znacznej liczby gospodarstw mniejszych, bardziej tradycyjnych, powoduje procesy koncentracji ziemi (a z pewnością ich drogę dzierżawną) na rzecz gospodarstw farmerskich, przy założeniu zachowania istotnych dla rolników norm prawnych, obyczajowych. Strategia oznacza bardziej umiejętność ograniczania konsumpcji na rzecz produkcji anizeli skłonność do minimalizacji poziomu zaspokajanych potrzeb w imię utrzymania gospodarstwa. W strategii tej odpowiedzią na wymogi gry rynkowej i ekonomiczne naciski musi być intensyfikacja nakładów pracy, jednak nie w postaci prostej pracy fizycznej wywołującej oczywiste stany niezadowolenia z jej uciążliwości, ale pracy koncepcyjnej, w której przeważają elementy ekonomicznej kalkulacji, skłonność do ryzyka oraz szersze i aktywne otwarcie się na wpływy otoczenia zewnętrznego (uwarunkowania regionalne i lokalne). Realizacja tej strategii musi wymagać poszukiwania nowych form integracji z instytucjami ponad lokalnymi, zarówno produkcyjnymi jak i handlowymi. Z tego min. względu strategia farmeryzacji wymagać będzie oparcia takich form na schemacie działalności zrzeszeniowej. Rodzinne gospodarstwa rolne, wykorzystując szanse powiększania czynników wytwórczych (duży areał ziemi uprawnej, wysoki stopień mechanizacji, znaczny udział kapitału uzyskany w systemie kredytowym, elastyczność w wykorzystaniu pracy własnej i pracy najemnej) będą stanowiły rzeczywiste ramy do realizacji „ducha przedsiębiorczości”, ich podstawowym celem będzie zarówno wzrost efektywności gospodarowania, jaki wzrost produkcji. Przewiduje się powstanie od jednego do kilku takich gospodarstw w każdym sołectwie gminy. Celem tych gospodarstw jest przejęcie ziemi od upadających małych gospodarstw bez następców i osiągnięcia większego potencjału produkcyjnego charakteryzującego rynkową produkcję rolniczą. Gospodarstwa te będą stanowić w najbliższym czasie powierzchnię około 1% użytków rolnych w Gminie.
2. Druga opcja to „**skansenizacja**” polskiego rolnictwa rodzinnego. Podstawowym celem tej strategii jest obrona dotychczasowego posiadania, a wśród pewnej części gospodarstw rolnych – nawet za wszelką cenę, bez oglądania się na wymogi

²³ op. cit. s. 22 -26

ekonomicznej racjonalności. Swoista forma rytualizacji charakterystyczna dla tych gospodarstw (np. ojciec siał zboże, to i ja będę siał) jest podporządkowana myśleniu w kategoriach „ducha przetrwania”. U podstaw działania zaznacza się silna orientacja na wartości nieekonomiczne. Wzrastające poczucie uzależnienia będzie kształtowało mocno artykułowaną potrzebę interwencji państwa za wszelką cenę i w odniesieniu do wszystkich, za pomocą szerokiego asortymentu środków (tanie kredyty, umorzenie zadłużenia, utrzymanie cen preferencyjnych, opieka socjalna, itp.). Ograniczenie źródeł dochodów rolniczych może być rekompensowane poszukiwaniem zatrudnienia w sektorze pozarolniczym. Jednak wobec trudności z zagospodarowaniem wolnej siły roboczej oraz znaczącej siły oddziaływania „ducha przetrwania”, strategię taką charakteryzować będzie tradycyjne pojęcie pracowitości, opartej na wysiłku fizycznym i niechętnym stosunku do nierolniczego wykorzystywania poszczególnych czynników wytwórczych. Opcja „skansenizacji” u podstaw, której leżeć będzie wiara w istnienie „sił adaptacyjnych” (w tym wiara w opatrność boską), utrwali w bliższej, a w dalszej perspektywie ograniczy poziom wytwórczy wielu gospodarstw rodzinnych. W efekcie doprowadzi do rezygnacji z takiej formy aktywności zawodowej i likwidacji części gospodarstw bądź – kreując postawy przetrwania – wzmocni naturalne i stagnacyjne formy produkcji. Będzie to najliczniejsza grupa obecnie i w przyszłości funkcjonujących gospodarstw rolnych, których prowadzenie przewiduje się, że będzie kontynuowane w najbliższych latach. Na terenie Gminy Frysztak produkcję towarową w tych gospodarstwach stanowi jedynie produkcja ogrodnicza i warzywnicza (truskawki, porzeczki, maliny) oraz cielęcy żywiec wołowy, krowy wybrakowane, w bardzo małym stopniu funkcjonuje jeszcze produkcja mleka. W produkcji trzody chlewnej oraz tuczników jest niewielka sprzedaż towarowa stanowiąca nadwyżkę po samozaopatrzeniu gospodarstw rodzinnych. Bardzo ważną produkcją w tej grupie jest prowadzona hodowla drobiu innego drobnego inwentarza zabezpieczającego podstawowe potrzeby żywnościowe całym nie tylko rodzinom rolniczym ale również ich członkom często mieszkających w pobliskich miastach.

3. Opcja trzecia to próba podejmowania wyzwań konsumentów i **wybór drogi budowania rodzinnego rolnictwa ekologicznego**. Opcja ta wymagałaby, zwłaszcza w najbliższej perspektywie czasowej, podejmowania działań zwiększających dostęp do informacji o zasadach funkcjonowania takich gospodarstw, wiedzy o wymogach

reżimu technologicznego i stosowania odmiennych technik produkcji²⁴. Wymagałaby przełamania obaw przed wprowadzeniem zasadniczych innowacji, czy rzeczywiście można sprostać wysokim wymaganiom, co do jakości produktu, a także niejasności co do ostatecznych rezultatów finansowych takiego przedsięwzięcia. Zwiększone ryzyko i koszty pracy w podjęciu produkcji z zachowaniem walorów naturalnych musi być podporządkowane myśleniu w kategoriach „ducha przedsiębiorczości”. Niewielkie gospodarstwa byłyby w stanie wytwarzać produkty wysokiej jakości stanowiące konkurencję dla masowej i standardowej produkcji. Ta strategia wymaga porzucenia dotychczasowych standardów gospodarowania i istotnej reorientacji wzorów postępowania. Wymogi rodzinnego gospodarstwa ekologicznego prowadzą do funkcjonalnego wykorzystania niektórych właściwości gospodarki rodzinnej, w szczególności zasobów siły roboczej, a odmiennosc kryteriów oceny efektywności gospodarowania (parametry jakości, a nie ilości) utrwaląc winny postawy odpowiedzialności, zasad moralnych i etyki pracy. Opcja ta pozwalałaby nie tylko na uniknięcie masowego zjawiska bezrobocia na wsi oraz związanych z tym napięć socjalnych, ale przede wszystkim na uniknięcie tego poziomu industrializacji i komercjalizacji, jaki cechuje rolnictwo krajów zachodnich. Można tę wersję rozwoju nazwać jako swoistą koncepcję „trzeciej drogi”. W chwili obecnej na terenie gminy funkcjonuje 4 takie gospodarstwa, a w perspektywie należy dążyć, by takich gospodarstw było kilkadziesiąt zorganizowanych w grupy producenckie pozwalające na większe możliwości zbytu wyprodukowanej żywności ekologicznej.

Która opcja się sprawdzi? W perspektywie najbliższych siedmiu lat realizowania strategii dla gminy Frysztak, pewnie będzie trochę tak, trochę tak. To, który ze scenariuszy bardziej będzie realizowany w gminie, zależy będzie od wielu czynników, wśród których istotną rolę odegrają nie tylko obiektywne, ekonomiczne uwarunkowania i możliwości, jak decyzje polityczne, ale także wola samych mieszkańców gminy i ich rodzin. Odzwierciedli się ona nie tylko w najbliższych wyborach samorządowych, ale przede wszystkim w codziennych czynnościach związanych z prowadzeniem gospodarstw. Tym niemniej, następna część dotycząca już budowy strategii dla gminy Frysztak zawierać będzie zarysowane teraz, trzy potencjalne scenariusze rozwoju.

²⁴ Polska posiada duże tradycje rolnictwa ekologicznego, niestety niemal zapomniane. Chodzi tu szczególnie o pionierskie prace nad kompostami i próchnicą prof. S. Niklewskiego z lat 1928 – 1933, czy też praktyczne wprowadzenie rolnictwa ekologicznego (biodynamicznego) przez S. Karłowskiego w Szelejowie już w latach trzydziestych 20. wieku.

Bardzo ważnym zagadnieniem dla rolników jest sięganie po wsparcie z systemu dopłat unijnych i krajowych. W chwili obecnej funkcjonuje 1300 czynnych i produkcyjnych gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 1ha.

Należy tu wymienić dla przykładu:

- średnioroczne dopłaty bezpośrednie dla 920 rolników składających wnioski na kwotę około 1220000 zł.,
- wpływy z tytułu rent strukturalnych wynoszą 32100 zł miesięcznie co daje 386000 zł,
- dopłaty do gospodarstw niskotowarowych wynoszą około 320000 zł rocznie,
- dopłaty do programów rolno – środowiskowych to około 45000 zł rocznie.

Od polityki społecznej prowadzonej przez samorząd w gminie Frysztak zależeć będzie tempo rozwoju. To czy osoby znaczące w gminie, zarówno od strony formalnej jak i nie formalnej, będą w stanie zaktywizować lokalną społeczność w kierunku podnoszenia kwalifikacji lub zmiany, od tego współcześnie w dobie społeczeństwa opartego na wiedzy zależeć będzie przyszłość gminy. Podkreślić należy, że to ludzie tworzą rzeczywistość społeczną i zwłaszcza dzisiaj i jutro, o tym jak będzie ona wyglądać, decydować będzie kapitał ludzki - wiedza i kwalifikacje.

Byłoby nadmiernym uproszczeniem traktować rozwój gminy Frysztak jedynie pod względem jej agrarności. Z danych, min. z wyników badania ankietowego wynika, że większość mieszkańców gminy stanowi ludność nierolnicza i pararolnicza choć z pewnością o rolniczym rodowodzie. Mamy tu postać często rodziny 3-pokoleniowej, w której pokolenie starsze, tj. dziadków, zajmuje się z reguły gospodarką rolną, zaś pokolenie młodsze przede wszystkim wykonywaniem pracy zarobkowej lub pozostawaniem na bezrobociu już według kryteriów miejskich. Świadczy o tym także badanie aktywności zawodowej, gdzie wśród młodszej kategorii wiekowej do 35 lat dominują zawody nierolnicze np. pracownik w prywatnej firmie, w instytucji publicznej, przedsiębiorca czy nawet - zatrudniony w „szarej strefie”. Można mówić również nowej kategorii rolników np. Rolników - kupców i handlowców, rolników - rzemieślników prowadzących zakłady usługowe²⁵.

Mimo zróżnicowania wszystkie kategorie uznają wspólnotę interesów, wynikającą z posiadania i prowadzenia w większości gospodarstw rolnych.

²⁵ Wśród zawodów wymienionych w ankiecie są zawody: pedagog, różni technicy, pracownik administracji, wykształcenie licencjackie – ekonomista, pielęgniarstwo, politolog, socjolog, wykształcenie magisterskie w zakresie prawa, ekonomii, zarządzania i marketingu, bankowości i finansów

9. PODSUMOWANIE I WNIOSKI Z ANALIZ

Do dziś zachowała się w gminie Frysztak specyficzna chłopska mentalność charakteryzująca się pewną zamkniętością, nadrzędnością własnego interesu oraz samowystarczalnością. Silne więzi społeczne mieszkańców wiejskiej gminy paradoksalnie stały się hamulcem w rozwoju. W sytuacji, gdy niemal co piąty mieszkaniec gminy jest klientem pomocy społecznej można już właściwie mówić o niebezpieczeństwie tworzenia się specyficznej subkultury ubóstwa na wielu obszarach gminy. Podstawowe cechy takiego zjawiska ujawniły się tak podczas badania ankietowego, jak i wypowiedzi samych mieszkańców gminy w czasie konsultacji.

- Należy do nich ujawniająca się coraz częściej postawa roszczeniowa klientów pomocy społecznej wyrażająca się biernością zawodową i oczekiwaniem na załatwienie wielu spraw życiowych przez pracownika socjalnego.
- Pracownik socjalny wie, że do domów rodzinami korzystającymi z pomocy społecznej od lat, wybrać się należy z wizytą najlepiej około południa, wtedy to jest największa szansa zastać gospodarzy ubranych. Czasu jest nadmiar i najczęściej spędzany jest przed telewizorem. Kobiety rzadko wychodzą z domu. Potrafią całymi dniami snuć się po mieszkaniu. Pory dnia odmierza rytm programu telewizyjnego – oglądają wszystko: seriale, teleturnieje, obrady Sejmu, programy publicystyczne.
- Czasu jest nadmiar i dla mężczyzn żyjących w związkach rodzinnych, ale nie spędzają go w domu, trwała jest tradycja męskiej aktywności poza domem, ściślej - nie jest aktywnością zawodową, ale pewnym jej substytutem. Brak jest jakichkolwiek długofalowych planów zapewniających stabilność zaopatrzenia, dlatego gdy pojawiają się trudności, „niemęską” rzeczą jest udanie się do pomocy społecznej – wysyłają żony.
- Patologiczną formą spędzania czasu, a ta dotyczy głównie samotnych mężczyzn nadużywających alkoholu, jest wystawanie pod sklepami często od wczesnej pory dnia. Pejoratywnie nazywani są żulami, chlorami, kucantami, menelami a najłagodniej pijaczkami i staczami.

Innym czynnikiem strukturalnym według określenia Maxa Schelera jest pojęcie polskiego resentymentu (duchowego zatrucia). To zjawisko powstaje wtedy, gdy określone

odruchy społeczne ulegają systematycznie tłumieniu (zabory, komunistyczny system totalitarny), powodując sublimację wyrażającą się w uczuciach mściwości, nienawiści, zazdrości i szyderstwa. Zjawisko to w gminie Frysztak przejawiało się w wielu wypowiedziach mieszkańców podkreślających tłumienie, wyszydzanie przez innych członków społeczności, wszelkich społecznych czy gospodarczych inicjatyw.

Mając już sporą liczbę danych z inwentarza zasobów gminy, badania ankietowego, analizy SWOT i zarysowania możliwych potencjalnych strategii rozwoju gminy, możemy skrótowo podsumować i wyciągnąć wnioski potrzebne dla określenia priorytetów strategii a także dla sformułowania misji rozwoju społecznego gminy.

Można narazić się na zarzut odrywania spraw dzieci i młodzieży od problemów rodzin, z których pochodzą. Należy jednak stwierdzić, że na reedukację starszego pokolenia (np. w kwestii konieczności zdobywania wykształcenia), jest już za późno. Zresztą w ostatnich latach na wsi, generalnie nie obserwuje się już postaw niechętnych wykształceniu. Znacznie częściej mamy raczej do czynienia z bezradnością rodziców, których z powodów materialnych po prostu nie stać na posyłanie dzieci do szkół.

Uzasadnione wydaje się prowadzenie polityki przyciągającej kapitał na obszar gminy, anizeli sprzyjanie migracjom młodych wykształconych ludzi, które nie przyczyniają się z pewnością do jej rozwoju. Współcześnie o rozwoju ekonomicznym decyduje kapitał ludzki (wiedza i kwalifikacje), a nie trzymanie się „na siłę” starych metod gospodarowania. Uznać zatem należy, że **pierwszym priorytetem powinien być nacisk na kształcenie młodzieży**. Realizacja tego priorytetu nie pozwoli na marginalizację i frustrację ludzi młodych, wchodzących na rynek pracy. Jedną z metod przeciwdziałania musi być stymulowanie jak najdłuższego kształcenia (np. przez system stypendialny), co spełniałoby cel podwójny: dawało lepsze przygotowanie oraz „przetrzymywałoby” część młodych w szkołach zamiast na zasiłku dla bezrobotnych²⁶.

Potencjalny rozwój gospodarstw produkcyjnych, farmerskich dotyczyć będzie prawdopodobnie końca okresu 8-letniej strategii, a związany będzie z możliwością koncentracji ziemi po upadku gospodarstw małych. Dlatego warto wykorzystać naturalne walory gminy predestynujące je w kierunku rozwoju rolnictwa ekologicznego. Tym bardziej, że w połączeniu rozwojem agroturystyki traktowanej także priorytetowo, stworzyć można szansę na **uznanie gminy Frysztak za obszar nie tylko czysty ekologicznie, ale**

²⁶ Halamska M. *Obecne i przyszłe zróżnicowanie regionalne wsi* (w:) Kolarska-Bobińska L, Rosner A, Wilkin J, *Przyszłość wsi polskiej. Wizje, strategie, koncepcje.*, Warszawa 2001 s. 57

wykorzystując unikalne walory gminy, za atrakcyjny turystycznie. To stanowić będzie podstawę przyciągnięcia kapitału z zewnątrz.

Realnie oceniając trzeba stwierdzić, że wielu bezrobotnych, zwłaszcza ludzi starszych do końca życia pozostanie klientami opieki społecznej, chyba że zorganizowana praca przyjdzie do nich (np. w gospodarstwach ekologicznych). Roboty publiczne nie są rozwiązaniem, gdyż najczęściej nie służą trwałej aktywizacji zawodowej, rotacyjnemu rozkładowi kosztów utrzymania tych osób między roboty publiczne a zasiłek dla bezrobotnych. W programie pomocy dla gospodarstw należy szczególny nacisk położyć na doradztwo, jednak ukierunkowane zupełnie inaczej. Wielu współczesnym mieszkańcom gminy brak przede wszystkim wiadomości na temat zachowań na rynku, dopasowania swojej produkcji, usług do jego potrzeb, najbardziej racjonalnego zarządzania zasobami gospodarstwa, prowadzenia rachunkowości, od czego zależą przecież wspólnotowe subwencje.

Przeciwdziałanie międzygeneracyjnej transmisji biedy jest bezwzględną koniecznością dla polityki społecznej w gminie. Strategia, w tym aspekcie musi być realizowana już od momentu przyjścia na świat dziecka w ubogiej rodzinie, poprzez system wspierania rzeczowego i usługowego dla dzieci (bezpłatny dostęp do przedszkola, dożywianie w szkole i dostęp do opieki zdrowotnej za pośrednictwem szkoły), wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w wyniku wczesnego diagnozowania deficytów rozwojowych, wprowadzenie obowiązkowych lekcji wyrównawczych dla dzieci z deficytami edukacyjnymi

Pracownicy oświaty, służby zdrowia, policji, pomocy społecznej muszą przyjąć obowiązek – działając w ramach zespołów interdyscyplinarnych – identyfikowania zagrożeń dotyczących dzieci i młodzieży w gminie i natychmiastowego reagowania na nie.

Należy zwrócić uwagę na skutki społeczne długotrwałego braku pracy i związanej z tym biedy. Jednym z tych skutków jest odwrócenie ról związanych z płcią; zmiana pozycji głowy rodziny – z tradycyjnie męskiej na kobiecą. W kategoriach biedy chronicznej to kobieta staje się *de facto* głową rodziny, zapewnia jej byt, zdobywa niezbędne pieniądze (niekiedy wraz z dziećmi, rzadziej z niepracującym mężem) podejmuje sezonowe prace, stanowiące niekiedy podstawę bytu rodziny: zbierają grzyby, jagody, zioła na sprzedaż, podejmują się każdej dorywczej pracy. Do kobiet należą inne sposoby zdobywania potrzebnych środków: pożyczanie pieniędzy - gdy ich zabraknie, kupowanie na kredyt i negocjowanie spłaty długu, zwracanie się o pomoc do ośrodka pomocy społecznej czy organizacji charytatywnych. Do nich też należy takie gospodarowanie ograniczonymi

zasobami, aby zaspokoić bieżące potrzeby rodziny. Kobiety najczęściej „trzymają kasę” - dysponują pieniędzmi, co jednak w warunkach niedostatku nie tyle jest świadectwem władzy, co trudnym odpowiedzialnym i wyczerpującym obowiązkiem. W zmaganiu się z biedą kobiety są często osamotnione. Ich mężowie pracują gdzieś dorywczo bądź szukają pracy, albo też nie pracują i nie szukają pracy, tylko piją. Nadużywanie alkoholu, a w ślad za tym przemoc i złe stosunki rodzinne to niewątpliwie korelaty biedy, zwłaszcza długotrwałej, chronicznej²⁷.

Kolejny problem to zmiana relacji między pokoleniami: ludzie starsi ze swych rent i emerytur utrzymują niekiedy całe rodziny dorosłych już dzieci, świadczą pomoc finansową dorosłym, niepracującym synom i wnukom, nie licząc na wzajemność w jakiegokolwiek postaci. To zjawisko finansowego wykorzystywania wręcz ludzi starych wydaje się coraz bardziej wyraźne i świadczy o zmieniających się wzorach kulturowych i przewartościowaniu takich zasad jak pomoc starszym i słabszym²⁸.

Trudno przewidzieć, jakie dalsze konsekwencje społeczne w sferze wzajemnych stosunków między członkami rodzin, ale i w społeczności gminy, będą miały sygnalizowane tutaj problemy. Należy jednak mieć świadomość, że **rozwiązywanie problemów społecznych w dużej mierze zależy i zależeć będzie jednak od samych mieszkańców gminy Frysztak.**

²⁷ Tarkowska E. *Co się dzieje z moralnością w warunkach ubóstwa*, Instytut Filozofii i Socjologii PAN, 2005.s.3

²⁸ Op. cit s. 4

10. MISJA POLITYKI SPOŁECZNEJ W GMINIE FRYSZTAK

Misja wskazuje naczelny cel polityki społecznej w gminie Frysztak, wokół którego powinny koncentrować się działania lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społecznych. Misja oddaje aspiracje mieszkańców i stanowi czynnik integracji lokalnej społeczności wokół zasadniczych spraw służących długofalowemu rozwojowi społecznemu gminy. Misja to przesłanie będące podstawą podtrzymywania istniejących i tworzenia nowych, silnych więzi społecznych pomiędzy mieszkańcami gminy oraz ich różnymi reprezentacjami. W wyniku prac warsztatowych w gminie Frysztak wypracowano następującą Misję polityki społecznej:

Kształcenie młodzieży, wzmacnianie rodzin i wspólnot lokalnych dla stworzenia równych szans rozwoju wszystkim mieszkańcom, w czystej ekologicznie i atrakcyjnej turystycznie gminie.

11. PRIORYTETY, CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I ICH REALIZACJA

Po uzyskaniu akceptacji społecznej wizji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Frysztak, do której będzie dążyć społeczność lokalna w wyniku wdrażania strategii oraz po przeprowadzeniu diagnozy przystąpiono do ustalenia priorytetów, celów operacyjnych i kierunków działań strategicznych (zadań).

Sytuacja gospodarcza, globalizacja kultury, spadek aktywności społecznej, narastanie problemów wśród dzieci i młodzieży oraz problemy wychowawcze rodziny wywołane trudnościami adaptacyjnymi młodego pokolenia nakazują przyjęcie **jako priorytetu strategicznego gminnej polityki społecznej**

DZIECI I MŁODZIEŻ

Z kolei zjawiska społeczne:

- kryzys rodzin, przejawiający się rozluźnieniem lub rozpadem więzi, zwiększająca się liczba rodzin niewydolnych wychowawczo, patologizacja życia rodzinnego,

i demograficzne:

- starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny, spadek umieralności i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym przemawiają za przyjęciem kolejnych dwóch **priorytetów zadaniowych:**

RODZINY Z DZIEĆMI

OSOBY STARSZE

Uwzględniając natomiast dokonaną diagnozę problemów społecznych w gminie oraz w oparciu o analizę SWOT zidentyfikowano dominujący w gminie problem, jakim jest:

UTRWALONE BEZROBOCIE

Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań strategicznych (zadania) w odniesieniu do priorytetu strategicznego oraz priorytetów zadaniowych określono dla pięciu obszarów:

1. Edukacja publiczna i wychowanie.
2. Zdrowie i sprawność.
3. Pomoc społeczna.
4. Rolnictwo i przyszłość wsi polskiej.
5. Współpraca organizacji pozarządowych.

Uwzględniając wyniki analizy SWOT wyznaczono następujące cele strategiczne dla obszarów:

Edukacja publiczna i wychowanie

Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego opartego na wiedzy

Zdrowie i sprawność

Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu.

Pomoc społeczna

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców.

Rolnictwo i przyszłość wsi polskiej

Tworzenie warunków umożliwiających dalsze funkcjonowanie gospodarstw rolnych.

Współpraca organizacji pozarządowej

Tworzenie warunków sprzyjających funkcjonowaniu organizacji pozarządowych.

Osiąganie tych celów odbywać się będzie poprzez realizację celów operacyjnych w poszczególnych latach.

EDUKACJA PUBLICZNA I WYCHOWANIE

CEL STRATEGICZNY:

Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego opartego na wiedzy.

CELE OPERACYJNE:

- nowoczesny system oświaty,
- dostępność bogatej oferty edukacyjnej,
- wyrównywanie szans rozwojowych.

PROBLEM:

Spółeczność lokalna słabo zmotywowana do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, słaby dostęp do edukacji multimedialnej, słabo rozwinięta pomoc psychologiczna i pedagogiczna, brak oferty dla osób starszych.

DZIECI I MŁODZIEŻ

ZADANIA:

1. Stała modernizacja bazy oświatowej i placówek kulturotwórczych.
2. Doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne.
3. Rozwijanie/wspieranie bazy materialnej, intelektualnej i organizacyjnej służącej wdrażaniu idei społeczeństwa informacyjnego, w tym przede wszystkim wprowadzania/wykorzystywania technik informatycznych i INTERNETU w dydaktyce.
4. Opracowanie i wdrożenie zasad dostępu do usług edukacyjnych różnych grup społecznych.
5. Uruchomienie klasy na poziomie szkoły podstawowej dla dzieci z problemami emocjonalnymi jako alternatywy dla nauczania indywidualnego.
6. Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach kształcenia ogólnego i zawodowego.
7. Wczesna diagnoza uczniów z problemami w nauce połączona z tworzeniem grup edukacyjno - rozwojowych.
8. Wprowadzenie w placówkach oświatowych korepetycji w formie wolontariatu nauczycielskiego i uczniowskiego.
9. Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.

10. Rozwój sieci świetlic środowiskowych – w każdej wsi oraz centrów profilaktyczno-
edukacyjnych.
11. Promocja i wspieranie uzdolnionych uczniów.
12. Inicjowanie/premiowanie/wspieranie projektów dydaktycznych kształcących
umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów, budowania kreatywności,
otwartości i przedsiębiorczości.
13. Poradnictwo/informacja na temat oczekiwań pracodawców, potrzeb i możliwości
rynku pracy.
14. Warsztaty służące nabywaniu umiejętności autoprezentacji i technik poszukiwania
pracy oraz uruchamiania własnych przedsięwzięć gospodarczych.
15. Inicjowanie/organizowanie/promocja różnorodnych form działań sprzyjających
kształtowaniu u dzieci i młodzieży postaw patriotycznych oraz poszanowania dla
tradycji, historii oraz dorobku gminy i regionu.
16. Organizowanie/wspieranie przedsięwzięć przybliżających dzieciom i młodzieży
kulturę wysoką (teatr, filharmonia, klub interesującej książki itp.)
17. Promocja prac młodych twórców (np. konkursy twórczości dziecięcej).
18. Promocja/wspieranie form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, które
sprzyjają rozwojowi zainteresowań i przeciwdziałają nudzie.
19. Przygotowywanie corocznie oferty aktywnego spędzania ferii i wakacji.
20. Edukacja ekologiczna młodego pokolenia.
21. Doskonalenie kadry pedagogicznej uwzględniające nowoczesne techniki i potrzeby
rozwojowe społeczności lokalnej.
22. Prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających
wychowanie dzieci i młodzieży.
23. Organizowanie warsztatów psychologicznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców
z zakresu komunikacji, twórczego radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania
problemów.
24. Włączenie w proces edukacji i wychowania lokalnych autorytetów moralnych.
25. Propagowanie idei wolontariatu.
26. Pobudzanie zainteresowania dzieci i młodzieży pracą władz lokalnych i administracji
gminnej, np. organizowanie Dnia Otwartego Urzędu Gminy.
27. Zorganizowanie, adaptacja infrastruktury szkolnej dla stołówek w każdej szkole
w gminie.

OSOBY STARSZE

ZADANIA:

1. Promocja kształcenia ustawicznego – przygotowanie i realizacja oferty edukacyjnej dla osób starszych.
2. Organizowanie pokazów/konkursów umiejętności zawodowych seniorów.
3. Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego osób starszych.
4. Organizowanie imprez kulturalnych dla osób starszych i wspólnie dla wszystkich grup wiekowych.
5. Organizowanie wyjazdów dla osób starszych i niepełnosprawnych łączących edukację z turystyką, wyjazdy do kina, teatru.
6. Promocja lokalnej oferty kulturalnej i miejsc wartych zobaczenia.
7. Współpraca różnych organizacji społecznych, wymiana doświadczeń w zakresie kultury, edukacji, turystyki.
8. Spotkania z pracownikami ZUS, KRUS, PFRON, policja w celu przybliżenia ich kompetencji i obowiązujących procedur.
9. Organizowanie kursów i szkoleń ułatwiających funkcjonowanie we współczesnym społeczeństwie np. Kurs pierwszej pomocy z udziałem ratowników medycznych.

DZIECI I MŁODZIEŻ

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1	Stać modernizacja bazy oświatowej i placówek kulturotwórczych.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Funkcjonalna baza oświatowa	ZOEAS
2	Doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS
3	Rozwijanie/wspieranie bazy materialnej, intelektualnej i organizacyjnej służącej wdrażaniu idei społeczeństwa informacyjnego, w tym przede wszystkim wprowadzania/wykorzystywania technik informatycznych i INTERNETU w dydaktyce.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS
4	Opracowanie i wdrożenie zasad dostępu do usług edukacyjnych różnych grup społecznych.	2007 – 2015	Bezinwestycyjne	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS
5	Uruchomienie klasy na poziomie szkoły podstawowej dla dzieci z problemami emocjonalnymi jako alternatywy dla nauczania indywidualnego.	2010 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Większy dostęp do oświaty Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS
6	Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach kształcenia ogólnego i zawodowego.	2007 – 2015	Bezinwestycyjne	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS
7	Wczesna diagnoza uczniów z problemami w nauce połączona z tworzeniem grup edukacyjno-rozwojowych	2008 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Większy dostęp do oświaty	Urząd Gminy, ZOEAS
8	Wprowadzenie w placówkach oświatowych korepetycji w formie	2007 - 2015	Bezinwestycyjne	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS

9	wolontariatu nauczycielskiego, uczniowskiego Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS
10	Rozwój sieci świetlic środowiskowych.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji pozarządowych	Wykształcone społeczeństwo, mniej problemów edukacyjnych i wychowawczych dzieci	Urząd Gminy, Pomoc społeczna
11	Promocja i wspieranie uzdolnionych uczniów.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, Fundusze organizacji pozarządowych	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS
12	Inicjowanie/premiowanie/wspieranie projektów dydaktycznych kształcących umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów, budowania kreatywności, otwartości i przedsiębiorczości.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS
13	Poradnictwo/informacja na temat oczekiwań pracodawców, potrzeb i możliwości rynku pracy.	2007- 2015	Budżet Gminy, Powiatowy Urząd Pracy fundusze pomocowe	Wykształcone społeczeństwo	GCI, PUP
14	Inicjowanie/organizowanie/promocja różnorodnych form działań sprzyjających kształtowaniu u dzieci i młodzieży postaw patriotycznych oraz poszanowania dla tradycji, historii oraz dorobku gminy i regionu.	2007 - 2015	Budżet gminy, Fundusze zewnętrzne	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS Placówki kulturalne
15	Promocja prac młodych twórców (np. konkursy twórczości dziecięcej).	2007 – 2015	Budżet gminy	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, ZOEAS

16	Promocja/wspieranie form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, które sprzyjają rozwojowi zainteresowań i przeciwdziałają nudzie.	2007 – 2015	Budżet gminy, Fundusze organizacji pozarządowych	Wykształcone społeczeństwo, Mniej problemów opiekuńczo- wychowawczych w rodzinach	Urząd Gminy, ZOEAS Pomoc społeczna
17	Przygotowywanie corocznie oferty aktywnego spędzania ferii i wakacji.	2007 – 2015	Budżet gminy, Fundusze organizacji pozarządowych	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
18	Edukacja ekologiczna młodego pokolenia.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa	Urząd Gminy, ZOEAS
19	Doskonalenie kadry pedagogicznej uwzględniające nowoczesne techniki i potrzeby rozwojowe społeczności lokalnej.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, ZOEAS
20	Prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych	Urząd Gminy, ZOEAS
21	Prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa kondycji psychicznej dzieci, młodzieży	Urząd Gminy, ZOEAS
22	Organizowanie warsztatów psychologicznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców z zakresu komunikacji, twórczego radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania problemów.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych, przeciwdziałanie patologizacji i marginalizacji	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, ZOEAS

23	Włączenie w proces edukacji i wychowania lokalnych autorytetów moralnych	2007 - 2015	Bezinwestycyjne	Pełna realizacja zadania	ZOEAS
24	Propagowanie idei wolontariatu.	2007 - 2015	Bezinwestycyjne	Wzrost liczby wolontariuszy	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, ZOEAS
25	Pobudzanie zainteresowania dzieci i młodzieży pracą władz lokalnych i administracji gminnej, np. organizowanie Dnia Otwartego Urzędu Gminy.	2007 - 2015	Bezinwestycyjne	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, ZOEAS

OSOBY STARSZE

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1	Promocja kształcenia ustawicznego – przygotowanie i realizacja oferty edukacyjnej dla osób starszych.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Wykształcone, aktywne, zdrowe społeczeństwo	Oświata, Organizacje pozarządowe
2	Organizowanie pokazów/konkursów umiejętności zawodowych seniorów.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
3	Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego osób starszych.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, środki własne organizacji pozarządowych	Aktywne, zdrowe społeczeństwo	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
4	Organizowanie imprez kulturalnych dla osób starszych i wspólnie dla wszystkich grup wiekowych.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, środki własne organizacji pozarządowych	Aktywne, zdrowe społeczeństwo	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
5	Organizowanie wyjazdów dla osób	2007 - 2015	Budżet gminy,	Wykształcone,	Urząd Gminy, Pomoc

	starszych i niepełnosprawnych łączących edukację z turystyką, wyjazdy do kina, teatru.		fundusze pomocowe, środki własne organizacji pozarządowych	aktywne, zdrowe społeczeństwo	społeczna, Organizacje pozarządowe
6	Promocja lokalnej oferty kulturalnej i miejsc wartych zobaczenia.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, środki własne organizacji pozarządowych	Wykształcone, aktywne, zdrowe społeczeństwo	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
7	Współpraca różnych organizacji społecznych, wymiana doświadczeń w zakresie kultury, edukacji, turystyki.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, środki własne organizacji pozarządowych	Wykształcone, aktywne, zdrowe społeczeństwo	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
8	Spotkania z pracownikami ZUS, KRUS, PFRON, policja w celu przybliżenia ich kompetencji i obowiązujących procedur.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, środki własne organizacji pozarządowych	Wykształcone, aktywne społeczeństwo	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
9	Organizowanie kursów i szkoleń ułatwiających funkcjonowanie we współczesnym społeczeństwie np. Kurs pierwszej pomocy z udziałem ratowników medycznych.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, środki własne organizacji pozarządowych	Wykształcone, aktywne, zdrowe społeczeństwo	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe

ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ

CEL STRATEGICZNY

Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu.

CELE OPERACYJNE

- dążenie do poprawy opieki medycznej
- pozyskiwanie lekarzy różnych specjalności
- profesjonalna profilaktyka – organizowanie badań profilaktycznych oraz spotkań ze specjalistami
- propagowanie zdrowego stylu życia

PROBLEM

Niedostateczna oferta profilaktyczno - korekcyjna, niedostateczna świadomość mieszkańców.

WSZYSCY MIESZKAŃCY

ZADANIA

1. Współuczestniczenie gminy w koordynowaniu usługami medycznymi w celu zwiększenia ich dostępności.
2. Diagnoza potrzeb zdrowotnych i opracowanie programu ich realizacji.
3. Promocja zdrowego stylu życia.
4. Realizacja programów pomocy osobom uzależnionym.

DZIECI I MŁODZIEŻ

ZADANIA

1. Monitorowanie stanu zdrowia, sprawności oraz zachowań zdrowotnych młodego pokolenia.
2. Opracowanie kierunków i programów ochrony zdrowia dzieci i młodzieży.
3. Realizacja zadań z zakresu ochrony zdrowia publicznego (higiena, szczepienia ochronne, epidemiologia, promocja zdrowia itp.)
4. Realizacja programów z zakresu edukacji zdrowotnej dla dzieci i młodzieży.
5. Wspieranie działań promujących zdrowy styl życia.
6. Realizacja programów promocji zdrowia dla uczniów – preferencja dla wad postawy, wzroku, uzależnień, prawidłowego żywienia.

7. Promocja/realizacja programów propagujących zasady bezpiecznego zachowania dzieci i młodzieży na ulicy/drodrodze, w domu, podczas zabawy, na wakacjach, w kontaktach z innymi ludźmi (atrakcyjne zabawowo-konkursowe formy realizacji).
8. Tworzenie/realizacja programów profilaktyki próchnicy dla dzieci i młodzieży.
9. Monitorowanie problemów uzależnień (alkohol, nikotyna, narkotyki) wśród dzieci i młodzieży.
10. Kontrola zakazu sprzedaży papierosów i alkoholu nieletnim.
11. Ochrona dzieci i młodzieży przed uzależnieniami w rodzinie.
12. Prowadzenie pomiaru zasięgu i rodzaju niepełnosprawności wśród dzieci i młodzieży oraz diagnoza dostępności młodego pokolenia do świadczeń i usług rehabilitacyjnych.
13. Opracowanie gminnej bazy danych dzieci niepełnosprawnych.
14. Wspieranie grup samopomocowych działających na rzecz dzieci niepełnosprawnych.
15. Podejmowanie działań sprzyjających budowaniu tolerancji i dzieci i młodzieży wobec niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej rówieśników.

OSOBY STARSZE

ZADANIA

1. Organizowanie zajęć gimnastycznych dla osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Organizowanie wyjazdów na zajęcia rehabilitacyjne na baseny, inhalacje i grotty solne.
3. Udostępnianie seniorom obiektów rekreacyjnych.
4. Utworzenie Klubu Seniora.
5. Wspieranie procesu rehabilitacji zdrowotnej i społecznej osób starszych (np. pomoc w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i organizacjami pozarządowymi (fundacjami) w zakupie urządzeń rehabilitacyjnych dla osób potrzebujących, organizacja systemu usług opiekuńczych dla osób starszych - pomoc sąsiedzka, wolontariat, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych).
6. Dostosowywanie obiektów użyteczności publicznej i miejsc publicznych dla poruszania się osób starszych i niepełnosprawnych.
7. Rozwój integracji międzypokoleniowej (regularne kontakty osób starszych z młodszym pokoleniem jako jedna z najbardziej efektywnych form integracji społecznej. Osoby starsze, posiadające dużą wiedzę i doświadczenie życiowe mogą być ważnym partnerem, a ich wskazówki cennym drogowskazem na ścieżce życiowej młodych ludzi - prowadzenie zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży przez

emerytowanych nauczycieli, organizowanie i uczestnictwo dzieci i młodzieży w spotkaniach okolicznościowych dla osób starszych).

8. Organizowanie badań profilaktycznych oraz spotkań ze specjalistami.
9. Zamieszczenie informacji o ofercie specjalistycznych przychodni Jasła, Krosna i Strzyżowa na stronie www.fryszak.pl (w zakładce_Opieka zdrowotna) oraz w Gazecie Fryszackiej.
10. Podejmowanie działań w celu:
 - uświadamiania społeczeństwa o konieczności dbania o zdrowie
 - zmiany nastawienia zachowań i przyzwyczajzeń.

WSZYSCY MIESZKAŃCY

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1	Współuczestniczenie Gminy w koordynowaniu usługami medycznymi w celu zwiększenia ich dostępności.	2007 – 2015	Bezinwestycyjne	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Służba Zdrowia
2	Diagnoza potrzeb zdrowotnych i opracowanie programu ich realizacji.	2007 – 2015	Budżet gminy, budżet państwa	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Służba Zdrowia
3.	Promocja zdrowego stylu życia.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa zdrowia mieszkańców	Urząd Gminy, Służba Zdrowia.
4.	Realizacja programów pomocy osobom uzależnionym (program wczesnej interwencji).	2007 – 2015	Budżet gminy, budżet państwa	Więcej osób wychodzących z uzależnienia	Urząd Gminy

DZIECI I MŁODZIEŻ

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1	Monitorowanie stanu zdrowia, sprawności oraz zachowań zdrowotnych młodego pokolenia.	2007 – 2015	Bezinwestycyjne	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Służba Zdrowia
2	Opracowanie kierunków i programów ochrony zdrowia dzieci i młodzieży.	2007 – 2015	Budżet gminy, budżet państwa	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Służba Zdrowia
3	Realizacja zadań z zakresu ochrony zdrowia publicznego (higiena, szczepienia ochronne, epidemiologia, promocja zdrowia itp.)	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa zdrowia mieszkańców	Służba Zdrowia

4	Realizacja programów z zakresu edukacji zdrowotnej dla dzieci i młodzież.	2007 – 2015	Budżet gminy, budżet państwa	Większa świadomość zdrowotna	Urząd Gminy, Służba Zdrowia
5	Promocja zdrowego stylu życia.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa zdrowia mieszkańców	Urząd Gminy, Służba Zdrowia, Oświata
6	Realizacja programów promocji zdrowia dla uczniów – preferencja dla wad postawy, wzroku, uzależnień, prawidłowego żywienia	2007-2015	Budżet gminy, budżet państwa	Poprawa zdrowia mieszkańców	Urząd Gminy, Służba Zdrowia, Oświata
7	Promocja/realizacja programów propagujących zasady bezpiecznego zachowania dzieci i młodzieży na ulicy/drodze, w domu, podczas zabawy, na wakacjach, w kontaktach z innymi ludźmi (atrakcyjne zabawowo-konkursowe formy realizacji).	2007-2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Wzrost świadomości mieszkańców	Urząd Gminy, Policja, Oświata
8	Tworzenie/realizacja programów profilaktyki próchnicy dla dzieci i młodzieży	2007-2015	Budżet gminy, budżet państwa	Poprawa zdrowia mieszkańców	
9	Monitorowanie problemów uzależnień (alkohol, nikotyna, narkotyki) wśród dzieci i młodzieży	2007-2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Policja, Oświata, Pomoc społeczna
10	Kontrola zakazu sprzedaży papierosów i alkoholu nieletnim.	2007-2015	Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Policja
11	Ochrona dzieci i młodzieży przed uzależnieniami w rodzinie.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych, przeciwdziałanie przemocy i demoralizacji	Policja, Oświata, Służba zdrowia Pomoc społeczna

12	Prowadzenie pomiaru zasięgu i rodzaju niepełnosprawności wśród dzieci i młodzieży oraz diagnoza dostępności młodego pokolenia do świadczeń i usług rehabilitacyjnych.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	w rodzinie Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Oświata, Służba zdrowia, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
13	Opracowanie gminnej bazy danych dzieci niepełnosprawnych.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Oświata, Służba zdrowia, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
14	Wspieranie grup samopomocowych działających na rzecz dzieci niepełnosprawnych.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Powstanie i działalność grup samopomocowych	Urząd Gminy, Oświata, Służba zdrowia, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
15	Podjęcie działań sprzyjających budowaniu tolerancji u dzieci i młodzieży wobec niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej rówieśników.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Zwiększenie tolerancji	Urząd Gminy, Oświata, Służba zdrowia, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe

OSOBY STARSZE

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1	Organizowanie zajęć gimnastycznych dla osób starszych.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, Oświata
2	Organizowanie wyjazdów na zajęcia rehabilitacyjne na baseny, inhalacje i grotty solne.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe
3	Udostępnianie seniorom obiektów rekreacyjnych.	2007 – 2015	Budżet gminy, budżet państwa	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, GOSiR

4	Utworzenie Klubu Seniora.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne, fundusze pomocowe	Poprawa zdrowia mieszkańców	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, organizacje pozarządowe
5	Wspieranie procesu rehabilitacji zdrowotnej i społecznej osób starszych (np. pomoc w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i organizacjami pozarządowymi (fundacjami) w zakupie urządzeń rehabilitacyjnych dla osób potrzebujących, organizacja systemu usług opiekuńczych dla osób starszych - pomoc sąsiedzka, wolontariat, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.	2007 – 2015	Budżet gminy, budżet państwa, fundusze zewnętrzne	Poprawa zdrowia i jakości życia mieszkańców	Urząd Gminy, Pomoc społeczna
6	Dostosowywanie obiektów użyteczności publicznej i miejsc publicznych dla poruszania się osób starszych i niepełnosprawnych.	2007 – 2015	Budżet gminy, budżet państwa, fundusze pomocowe	Lepsze funkcjonowanie w środowisku osób starszych i niepełnosprawnych	Urząd Gminy, Pomoc społeczna
7	Rozwój integracji międzypokoleniowej (regularne kontakty osób starszych z młodszym pokoleniem jako jedna z najbardziej efektywnych form integracji społecznej. Osoby starsze, posiadające dużą wiedzę i doświadczenie życiowe mogą być ważnym partnerem, a ich wskazówki cennym drogowskazem na ścieżce życiowej młodych ludzi - prowadzenie zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży przez emerytowanych nauczycieli, organizowanie	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Integracja społeczna osób starszych	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, organizacje pozarządowe

	i uczestnictwo dzieci i młodzieży w spotkaniach okolicznościowych dla osób starszych).				
8	Organizowanie badań profilaktycznych oraz spotkań ze specjalistami.	2007 – 2015	Budżet gminy, budżet państwa, fundusze pomocowe	Poprawa zdrowia i jakości życia mieszkańców	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, organizacje pozarządowe
9	Zamieszczenie informacji o ofercie specjalistycznych przychodni Jasła, Krosna i Strzyżowa na stronie www.frysztak.pl (w zakładce Opieka zdrowotna) oraz w Gazecie Frysztackiej.	2007 – 2015	Budżet gminy, budżet państwa, fundusze pomocowe	Lepsza informacja na temat ofert poradni specjalistycznych	Urząd Gminy, Pomoc społeczna,
10	<p>Podjęmowanie działań w celu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uświadamiania społeczeństwa o konieczności dbania o zdrowie • zmiany nastawienia zachowań i przyzwyczajeń. 	2007 – 2015	Budżet gminy, budżet państwa, fundusze pomocowe	Poprawa zdrowia i jakości życia mieszkańców	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, organizacje pozarządowe

POMOC SPOŁECZNA

PRIORYTET:

Budowa systemu bezpieczeństwa socjalnego przeciwdziałającego wykluczeniu społecznemu osób, rodzin i grup ludności.

CEL STRATEGICZNY NR 1:

Stworzenie systemu profesjonalnej pomocy społecznej wzmacniającego świadomość społeczną i wspierającego jakość życia lokalnej społeczności.

CELE OPERACYJNE

- diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych,
- budowa systemu wsparcia na rzecz osób bezrobotnych,
- włączenie pracowników pomocy społecznej w system wsparcia dla osób uzależnionych,
- rozwijanie systemu wsparcia na rzecz osób starszych,
- rozwijanie systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych,
- budowa systemu pomocy rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych i rodzinom dysfunkcyjnym,
- wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem i marginalizacją społeczną.
- rozwój zasobów osobowych i instytucjonalnych Ośrodka Pomocy Społecznej.

PROBLEM

Roszczeniowość klientów, niski poziom wykształcenia, bezradność w rozwiązywaniu własnych problemów, wysokie bezrobocie.

ZADANIA

1. Monitorowanie problemów społecznych w celu podejmowania działań/tworzenia programów odpowiadających na potrzeby osób i rodzin.
2. Utworzenie Klubu Integracji Społecznej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwłaszcza długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych i chorych.
3. Dążenie do pełniejszego zaspokajania potrzeb usługowych osób starszych.
4. Utworzenie Klubu Seniora.
5. Inicjowanie powstania i wspieranie rozwoju grup samopomocowych osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin.

6. Prowadzenie poradnictwa dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, np. pomoc w pozyskiwaniu środków PFRON, ułatwianie kontaktu z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych itp.
7. Świadczenie pracy socjalnej rodzinom problemowym z wykorzystaniem kontraktów socjalnych – priorytet dla rodzin z dziećmi.
8. Dostarczanie usług i świadczeń pomocy społecznej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej – priorytet dla rodzin z dziećmi, w tym wielodzietnych.
9. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole, wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne oraz wypoczynku letniego.
10. Budowanie systemu oparcia społecznego dla rodzin żyjących w ubóstwie.
11. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Bankiem Żywności, związkami wyznaniowymi, Kościołem w zakresie wspierania rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych.
12. Współtworzenie placówek opiekuńczo - wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży i niepełnosprawnych.
13. Przygotowanie i realizacja programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
14. Pomoc mieszkańcom w poprawie warunków zamieszkania
15. Prowadzenie akcji promocyjnych i informacyjnych, uświadamiających mieszkańcom rolę i zasady funkcjonowania pomocy społecznej w gminie – przełamywanie wizerunku „zapomogowego” na rzecz wizerunku instytucji wspierającej, zajmującej się poradnictwem i profesjonalną pomocą (psychologiczną, edukacyjną, prawną itp.).
16. Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej w gminie.

Lp	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1.	Monitorowanie problemów społecznych w celu podejmowania działań/tworzenia programów odpowiadających na potrzeby osób i rodzin.	2007 – 2015	Bezinwestycyjne	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Utworzenie Klubu Integracji Społecznej.	do 2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji pozarządowych	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
3	Dążenie do pełniejszego zaspokajania potrzeb usługowych osób starszych.	2007-2015	Budżet gminy	Poprawa funkcjonowania osób starszych w środowisku Poprawa aktywności społecznej i zawodowej osób starszych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
4	Utworzenie Klubu Seniora.	do 2015	Budżet gminy	Powstanie i działanie grup samopomocowych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy
5	Inicjowanie powstania i wspieranie rozwoju grup samopomocowych osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin.	2007-2015	Bezinwestycyjne	Poprawa warunków mieszkaniowych osób niepełnosprawnych; Poprawa funkcjonowania społecznego osób niepełnosprawnych	Urząd Gminy
6	Prowadzenie poradnictwa dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, np. pomoc w pozyskiwaniu środków PFRON, ułatwianie kontaktu z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych itp.	2007 - 2015	Bezinwestycyjne	Poprawa warunków mieszkaniowych osób niepełnosprawnych; Poprawa funkcjonowania społecznego osób niepełnosprawnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe

7	Świadczenie pracy socjalnej rodzinom korzystającym z pomocy społecznej z wykorzystaniem kontraktów socjalnych – priorytet dla rodzin z dziećmi.	2007-2015	Bezinwestycyjne	Zwiększenie aktywności, poziomu samodzielności oraz kompetencji wychowawczych rodziców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
8	Dostarczanie usług i świadczeń pomocy społecznej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej – priorytet dla rodzin z dziećmi, w tym wielodzietnych. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole, wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne oraz wypoczynku letniego.	2007-2015	Budżet gminy	Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
9	Budowanie systemu wsparcia społecznego dla rodzin żyjących w ubóstwie. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Bankiem Żywności, związkami wyznaniowymi, Kościołem w zakresie wspierania rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych ze szczególnym uwzględnieniem rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2007-2015	Budżet gminy, budżet państwa	Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
10	Budowanie systemu wsparcia społecznego dla rodzin żyjących w ubóstwie. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Bankiem Żywności, związkami wyznaniowymi, Kościołem w zakresie wspierania rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych ze szczególnym uwzględnieniem rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2007-2015	Bezinwestycyjne	Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
11	Współtworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	2007-2015	Bezinwestycyjne	Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
12	Współtworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	2007-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji	Zwiększenie liczby placówek	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, organizacje

13	Przygotowanie i realizacja programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2007-2015	pozarządowych Budżet Gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji pozarządowych	Pełna realizacja zadania	pozarządowe Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
14	Pomoc mieszkańcom w poprawie warunków zamieszkania (doradztwo, dofinansowanie).	2007-2015	Budżet gminy, Budżet państwa, fundusze pomocowe	Poprawa warunków zamieszkania i mieszkańców	Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
15	Prowadzenie akcji promocyjnych i informacyjnych, uświadamiających mieszkańcom rolę i zasady funkcjonowania pomocy społecznej w gminie – przełamywanie wizerunku „zapomogowego” na rzecz wizerunku instytucji wspierającej, zajmującej się poradnictwem i profesjonalną pomocą (psychologiczną, edukacyjną, prawną itp.).	2007-2015	Budżet Gminy, środki zewnętrzne	Zmiana w postrzeganiu pomocy społecznej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe
16	Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej w gminie.	2007-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

CEL STRATEGICZNY NR 2:

Przeciwdziałanie patologii życia rodzinnego i zwiększenie usług socjalnych wspomagających dzieci z rodzin zagrożonych dysfunkcją.

CELE OPERACYJNE:

- wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- promocja idei integracji i solidarności międzypokoleniowej,
- tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku rodzinnego,
- tworzenie systemu pomocy rodzinom wielodzietnym

ZADANIA:

1. Diagnoza i monitorowanie warunków i jakości życia rodzin w gminie.
2. Organizowanie zajęć szkoleniowo-warsztatowych pogłębiających wiedzę rodziców na temat rozwoju dzieci i młodzieży.
3. Tworzenie i realizacja programów skierowanych do rodzin w kryzysie psychicznym, emocjonalnym i wychowawczym
4. Budowanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.
5. Wzmacnianie potencjału tkwiącego w rodzinie poprzez działania mające na celu pogłębianie więzi wewnątrzrodzinnych.
6. Wspieranie działań służących propagowaniu idei pomocy w rodzinie, sprawiedliwego podziału zadań, zwłaszcza opieki nad potrzebującymi wsparcia.
7. Organizowanie/wspieranie otwartych, plenerowych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych o charakterze rodzinnym i integracyjnym.
8. Opracowanie i realizacja programów szkoleń z zakresu planowania budżetu domowego skierowanego do rodzin wielodzietnych mających problem z racjonalnym gospodarowaniem budżetem domowym.
9. Preferencje w przyjmowaniu dzieci pochodzących z rodzin wielodzietnych na obozy, kolonie organizowane przez parafie, organizacje pozarządowe itp.
10. Inicjowania powstawania grup samopomocowych rodziców rodzin wielodzietnych.

Lp.	Działania / zadania	Harmonogram realizacji	Nakłady	Wskaźniki osiągnięcia celu \ minimum realizacyjne	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1.	Diagnoza i monitorowanie warunków i jakości życia rodzin w gminie.	2007- 2015	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Opracowanie raportu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Organizowanie zajęć szkoleniowo-warsztatowych pogłębiających wiedzę rodziców na temat rozwoju dzieci i młodzieży.	2007-2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji pozarządowych	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe
3	Tworzenie i realizacja programów skierowanych do rodzin w kryzysie psychicznym, emocjonalnym i wychowawczym	2007-2015	Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe
4	Budowanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.	2007-2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5	Wzmacnianie potencjału tkwiącego w rodzinie poprzez działania mające na celu pogłębianie więzi wewnątrzrodzinnych.	2007-2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
6	Wspieranie działań służących propagowaniu idei pomocy w rodzinie, sprawiedliwego podziału zadań, zwłaszcza opieki nad potrzebującymi wsparcia.	2007-2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społeczne, Organizacje pozarządowe
7	Organizowanie/wspieranie otwartych, plenerowych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych o charakterze rodzinnym i integracyjnym.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społeczne, Organizacje pozarządowe

8	Opracowanie i realizacja programów szkoleń z zakresu planowania budżetu domowego skierowanego do rodzin wielodzietnych mających problem z racjonalnym gospodarowaniem budżetem domowym.	2007-2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Zwiększenie aktywności, poziomu samodzielności oraz kompetencji wychowawczych rodziców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
9	Preferencje w przyjmowaniu dzieci pochodzących z rodzin wielodzietnych na obozy, kolonie organizowane przez parafie, organizacje pozarządowe itp.	2007-2015	Budżet gminy	Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje pozarządowe, parafie
10	Inicjowania powstawania grup samopomocowych rodziców rodzin wielodzietnych.	2007 -2015	Bezinwestycyjne	Powstanie i działanie grup samopomocowych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

CEL STRATEGICZNY NR 3:

Wspieranie możliwości zatrudnienia, promowanie przedsiębiorczości i aktywizacja zawodowa grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

CELE OPERACYJNE:

- tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy,
- zmniejszenie poziomu i społecznych skutków bezrobocia w gminie.

PROBLEM:

Wysokie bezrobocie, niski poziom wykształcenia mieszkańców gminy, mała aktywność zawodowa.

1. ZADANIA:
2. Opracowanie i regularne aktualizowanie przez samorząd gminnego „Przewodnika dla osoby rozpoczynającej działalność gospodarczą”.
3. Organizacja corocznych konkursów na najlepsze przedsiębiorstwo oraz najlepszy produkt gminy z nadawaniem tytułu przez wójta gminy.
4. Organizacja szkoleń i doradztwa dotyczącego zakładania własnego biznesu.
5. Wprowadzenie ulg w opłatach za wpis do ewidencji działalności gospodarczej dla osób bezrobotnych.
6. Wspieranie wprowadzania do gimnazjum i szkoły podstawowej autorskich programów z zakresu kształtowania cech przedsiębiorczych realizowanych w formie różnorodnych zabaw, konkursów, gier symulacyjnych i warsztatów.
7. Monitorowanie wykształcenia i kwalifikacji młodych ludzi z terenu gminy.
8. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie podpisywania umów pomiędzy młodymi mieszkańcami gminy a pracodawcami – zdobywanie doświadczenia zawodowego.
9. Organizowanie pracy i edukacji osób młodocianych np. przy współpracy z OHP.
10. Wspieranie kobiet w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, np. poprzez współfinansowanie systemu opieki na dzieckiem, organizacji pomocy domowej etc.
11. Organizacja spotkań integracyjnych i motywacyjnych dla kobiet z pracodawcami i kobietami-przedsiębiorcami oraz prowadzenie warsztatów aktywizujących.
12. Systematyczne badanie potrzeb szkoleniowych osób bezrobotnych.

13. Wdrażanie umów w zakresie szkoleń pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy, bezrobotnym i pracodawcą jako efektywnej formy współpracy, umożliwiającej zaspokojenie potrzeb osób poszukujących pracy oraz firm poszukujących odpowiednio przeszkolonego pracownika.
14. Organizacja kierunkowych kursów zawodowych.
15. Organizacja we współpracy z pracodawcami prac krótkoterminowych (np. na zastępstwo, wolontariat) dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, bezrobotnych i poszukujących pracy.
16. Organizacja warsztatów i szkoleń aktywizujących dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
17. Realizacja programu prac społecznie użytecznych.

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1.	Opracowanie i regularne aktualizowanie przez samorząd gminnego „Przewodnika dla osoby rozpoczynającej działalność gospodarczą”.	2007-2015	Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy organizacje otoczenia biznesu, pracodawcy i organizacje pracodawców
2.	Organizacja corocznych konkursów na najlepsze przedsiębiorstwo oraz najlepszy produkt gminy z nadawaniem tytułu przez wójta gminy.	2007-2015	Budżet gminy, sponsorzy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy
3	Organizacja szkoleń i doradztwa dotyczącego zakładania własnego biznesu.	Działania w miarę zidentyfikowanych potrzeb	Budżet gminy, Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Realizacja zadania	Urząd Gminy, przedsiębiorcy i organizacje przedsiębiorców, organizacje pozarządowe
4	Wprowadzenie ulg w opłatach za wpis do ewidencji działalności gospodarczej dla osób bezrobotnych.	Działania w miarę zidentyfikowanych potrzeb	Budżet gminy	Liczba osób rozpoczynających działalność	Urząd Gminy
5	Wspieranie wprowadzania do gimnazjum i szkoły podstawowej autorskich programów z zakresu kształtowania cech przedsiębiorczych realizowanych w formie różnorodnych zabaw, konkursów, gier symulacyjnych i warsztatów.	2007-2015	Budżet gminy, sponsorzy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, placówki oświatowe, pracodawcy i organizacje pracodawców
6	Monitorowanie wykształcenia i kwalifikacji młodych ludzi z terenu gminy.	2007-2015	Budżet gminy	Opracowanie raportu	Urząd Gminy, pracodawcy i organizacje pracodawców
7	Propagowanie działań opierających się na wolontariacie.	2007-2015	Środki zewnętrzne	Wzrost liczby wolontariuszy	Urząd Gminy, przedsiębiorcy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
8	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy	2007-2015	Fundusz pracy,	Liczba zawartych	Urząd Gminy

	w zakresie podpisywania umów pomiędzy młodymi mieszkańcami gminy a pracodawcami – zdobywanie doświadczenia zawodowego.		fundusze pomocowe	umów	
9	Organizowanie pracy i edukacji osób młodocianych np. przy współpracy z OHP.	2007-2015	Środki własne przedsiębiorców, Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba osób podejmujących pracę i kontynuujących edukację	przedsiębiorcy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy
10	Wspieranie kobiet w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, np. poprzez współfinansowanie systemu opieki na dzieckiem, organizacji pomocy domowej etc.	2007-2015	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba zatrudnionych kobiet	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje kobiece, organizacje pozarządowe
11	Organizacja spotkań integracyjnych i motywacyjnych dla kobiet z pracodawcami i kobietami-przedsiębiorcami oraz prowadzenie warsztatów aktywizujących.	2007-2015	Fundusz Pracy, Fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, pracodawcy i organizacje pracodawców, organizacje kobiece, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
12	Systematyczne badanie potrzeb szkoleniowych osób bezrobotnych.	2007-2015	Fundusz Pracy, Fundusze pomocowe, Budżet Gminy	Opracowywanie raportów	Urząd Gminy, firmy szkoleniowe, pracodawcy
13	Wdrażanie umów w zakresie szkoleń pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy, bezrobotnym i pracodawcą jako efektywnej formy współpracy, umożliwiającej zaspokojenie potrzeb osób poszukujących pracy oraz firm poszukujących odpowiednio przeszkolonego pracownika.	2007-2015	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba zawartych i zrealizowanych umów	Urząd Gminy
14	Organizacja kierunkowych kursów zawodowych.	2007-2015	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba uczestników kursów	Urząd Gminy, jednostki szkoleniowe, pracodawcy
15	Organizacja we współpracy	2007-2015	Fundusz Pracy,	Liczba osób	Gminny Ośrodek Pomocy

	z pracodawcami prac krótkoterminowych (np. na zastępstwo, wolontariat) dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, bezrobotnych i poszukujących pracy.		Fundusze pomocowe	podjmujących prace	Społecznej
16	Organizacja warsztatów i szkoleń aktywizujących dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.	2007-2015	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba uczestników warsztatów	Ośrodek Pomocy Społecznej, pracodawcy i organizacje pracodawców
17	Realizacja programu prac społecznie użytecznych.	2007-2015	Fundusz Pracy Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ROLNICTWO I PRZYSZŁOŚĆ WSI POLSKIEJ

CEL STRATEGICZNY:

Tworzenie warunków umożliwiających dalsze funkcjonowanie gospodarstw rolnych.

CELE OPERACYJNE:

- podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie rolniczym,
- stosowanie nowoczesnych technologii,
- wyrównywanie szans rozwojowych prowadzonych gospodarstw rolnych,
- dostosowanie infrastruktury technicznej gospodarstw rolnych, w celu spełnienia wymagań zawartych w "Zasadzie Wzajemnej Zgodności",
- tworzenie gospodarstw farmerskich, ekologicznych i gospodarstw rodzinnych,
- wspieranie rozwoju agroturystyki.

PROBLEM:

Brak perspektyw rozwoju i nieopłacalność pracy w rozdrobnionych gospodarstwach rolnych w Gminie Frysztak.

ROLNICY

ZADANIA

1. Tworzenie warunków do powstawania gospodarstw farmerskich, ekologicznych i utrzymania gospodarstw rodzinnych.
2. Wspieranie działań w zakresie rozwoju agroturystyki /szkolenia, wyjazdy studyjne.
3. Umożliwienie nabywania umiejętności w zakresie pozyskiwania środków z UE na modernizację gospodarstw rolnych.
4. Wspieranie przez Państwo, samorządy i instytucje rolnicze rozwój obszarów wiejskich.
5. Pomoc w realizacji programów pomocy z UE skierowanych do działań w zakresie rolnictwa.
6. Podejmowanie działań mających na celu uproszczenie procedur i warunków tworzenia grup producenckich.
7. Pomoc w pozyskiwaniu przez rolników dodatkowych alternatywnych źródeł dochodu.

MŁODZIEŻ

ZADANIA

1. Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach /kierunkach/ kształcenia w zakresie rolnictwa.
2. Udział w targach, pokazach prezentacjach nowości rolniczych.
3. Współdziałanie w organizowaniu giełd w zakresie możliwości oferowania miejsc pracy lub prowadzenia działalności gospodarczej w sektorze rolnictwa dla osób posiadających kwalifikacje w kierunku rolniczym.

ROLNICZY

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU\ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1	Tworzenie warunków do powstawania gospodarstw farmerskich, ekologicznych i utrzymania gospodarstw rodzinnych.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Dysfunkcjonalność gospodarstw.	Opracowania naukowe i praktyczne.
2	Wspieranie działań w zakresie rozwoju agroturystyki /szkolenia, wyjazdy studyjne.	2007 – 2015	Budżet gminy,	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Instytucje doradztwa rolniczego
3	Umożliwienie nabywania umiejętności w zakresie pozyskiwania środków z UE na modernizację gospodarstw rolnych.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Instytucje doradztwa rolniczego
4	Wspieranie przez Państwo, samorządy i instytucje rolnicze rozwój obszarów wiejskich.	2007 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet Państwa	Tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa	Urząd Gminy, Instytucje doradztwa rolniczego, samorząd województwa, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencja Rynku Rolnego
5	Pomoc w realizacji programów pomocy z UE skierowanych do działań w zakresie rolnictwa.	2010 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Większy dostęp do uzyskania dotacji z UE	Urząd Gminy, Instytucje doradztwa rolniczego, samorząd województwa
6	Podejmowanie działań mających na celu uproszczenie procedur i warunków tworzenia grup producenckich	2007 – 2015	Bezinwestycyjne	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, instytucje pracujące na rzecz rolnictwa, Sejm.
7	Pomoc w pozyskiwaniu przez rolników dodatkowych alternatywnych źródeł dochodu.	2008 – 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Większy dostęp do informacji	Urząd Gminy, instytucje pracujące na rzecz rolnictwa,

MŁODZIEŻ

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1	Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach/kierunkach/ kształcenia w zakresie rolnictwa.	bezterminowo	Bezpłatny dostęp do internetu	Wykształcone, aktywne, społeczeństwo	Gminne Centrum Informacji, Organizacje pozarządowe
2	Udział w targach, pokazach prezentacjach nowości rolniczych.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, samorząd województwa
3	Współdziałanie w organizowaniu giełd w zakresie możliwości oferowania miejsc pracy lub prowadzenia działalności gospodarczej w sektorze rolnictwa dla osób posiadających kwalifikacje w kierunku rolniczym.	2007 -2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, środki własne organizacji pozarządowych	Aktywne, społeczeństwo	Urząd Gminy, Instytucje rolnicze

WSPÓŁPRACA ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

CEL STRATEGICZNY:

Tworzenie warunków sprzyjających funkcjonowaniu organizacji pozarządowych.

CELE OPERACYJNE:

- Umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie, wspólnotę lokalną oraz jej tradycje,
- Budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez aktywizację społeczności lokalnej,
- Zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- Realizacja zapisów Strategii Rozwoju Gminy.

Zadania

1. Organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla mieszkańców naszej gminy oraz liderów lokalnych.
2. Promocja i rozwój lokalnej aktywności w tym promocji lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego, historycznego oraz przyrodniczego,
3. Rozwój agroturystyki i turystyki na obszarze gminy w tym zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron WWW przygotowania i wydania folderów i innych publikacji informacyjnych, oznaczenia obiektów ważnych lub charakterystycznych dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju,
4. Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych na obszarze gminy,
5. Inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzania na rynek oraz podnoszenia jakości produktów, usług bazujących na lokalnych zasobach w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych wytwarzanych wg przepisów z dziada – pradziada,
6. Renowacja zabezpieczenia i oznakowania przydrożnych kapliczek, pomników przyrody charakterystycznych dla danej miejscowości,
7. Zakup strojów, eksponatów i innego wyposażenia dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje,
8. Inwestycje służące utrzymaniu, kultywowaniu tradycyjnych zawodów i rzemiosła oraz inwestycje służących wspieraniu twórczości lokalnej lub ludowej,

9. Budowy/odbudowy małej infrastruktury turystycznej w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras narciarstwa biegowego i zjazdowego, tras rowerowych.
10. Wykorzystanie możliwości, jakie dla podniesienia poziomu kształcenia i pobudzania aktywności młodzieży stwarza rozwój technik informacyjnych i nauk ścisłych,
11. Pobudzanie aspiracji poznawczych młodzieży oraz kształtowanie w niej postaw aktywnych wobec rzeczywistości,
12. Tworzenie warunków sprzyjających włączaniu się młodzieży w działalność społeczną i publiczną oraz innych form pożytecznego zagospodarowania czasu wolnego,
13. Podnoszenie umiejętności społecznych młodych ludzi,
14. Wspólne działania młodzieży z różnych środowisk.
15. Organizowanie wizyt studyjnych w celu zaobserwowania dobrych praktyk

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1.	Organizacja szkoleń i innych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i warsztatowym dla mieszkańców naszej gminy oraz liderów lokalnych.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy
2.	Promocja i rozwój lokalnej aktywności w tym promocji lokalnej twórczości kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK
3.	Rozwój agroturystyki i turystyki na obszarze gminy w tym zmodernizowanie bazy informacji turystycznej oraz stron WWW przygotowania i wydania folderów i innych publikacji informacyjnych, oznaczenia obiektów ważnych lub charakterystycznych dla obszaru objętego lokalną strategią rozwoju,	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, przedsiębiorcy	Zwiększenie i uatrakcyjnienie ofert agroturystycznych	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK, GOSiR
4.	Organizacja imprez kulturalnych, rekreacyjnych, sportowych na obszarze gminy,	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK, GOSiR
5.	Inicjowanie powstawania, rozwoju, przetwarzania, wprowadzania na rynek oraz podnoszenia jakości produktów, usług bazujących na lokalnych zasobach w tym naturalnych surowcach i produktach rolnych i leśnych wytwarzanych wg przepisów z dziada – pradziada,	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, przedsiębiorcy	Zwiększenie liczby produktów regionalnych	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, sponsorzy
6.	Renowacja zabezpieczenia i oznakowania przydrożnych kapliczek, pomników przyrody charakterystycznych dla danej miejscowości,	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Renowacja kapliczek	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, sponsorzy

7.	Zakup strojów, eksponatów i innego wyposażenia dla zespołów artystycznych, zespołów folklorystycznych oraz innych grup i zespołów kultywujących miejscowe tradycje i zwyczaje	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, sponsorzy	Zwiększenie liczby strojów regionalnych,	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK, Koła Gospodyń Wiejskich
8.	Inwestycje służące utrzymaniu, kultywowaniu tradycyjnych zawodów i rzemiosła oraz inwestycji służących wspieraniu twórczości lokalnej lub ludowej,	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe, sponsorzy	Zwiększenie popularności lokalnych tradycji, zapoznanie z nią młodzieży	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK, Koła Gospodyń Wiejskich
9.	Budowy/odbudowy małej infrastruktury turystycznej w szczególności punktów widokowych, miejsc wypoczynkowych i biwakowych, tras narciarstwa biegowego i zjazdowego, tras rowerowych.	2007 - 2015	Prywatni inwestorzy, Budżet gminy, fundusze pomocowe	Większa liczba dobrze oznakowanych tras	Organizacje pozarządowe, urząd gminy
10.	Wykorzystanie możliwości, jakie dla podniesienia poziomu kształcenia i pobudzania aktywności młodzieży stwarza rozwój technik informacyjnych i nauk ścisłych	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, szkoły
11.	Pobudzanie aspiracji poznawczych młodzieży oraz kształtowanie w niej postaw aktywnych wobec rzeczywistości	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Większe zainteresowanie młodzieży aktualną sytuacją.	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, szkoły
12.	Tworzenie warunków sprzyjających włączeniu się młodzieży w działalność społeczną i publiczną oraz innych form pożytecznego zagospodarowania czasu wolnego	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Włączenie się młodzieży w działania społeczne	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, szkoły
13.	Podnoszenie umiejętności społecznych młodych ludzi	2007 - 2015	fundusze pomocowe	Zwiększenie świadomości młodych ludzi	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, szkoły

14	Wspólne działania młodzieży z różnych środowisk	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Współpraca młodych w różnych dziedzinach	Organizacje pozarządowe, urząd gminy
15.	Organizowanie wizyt studyjnych w celu zaobserwowania dobrych praktyk	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy

PRIORYTET ZADANIOWY

RODZINY Z DZIEĆMI

CEL STRATEGICZNY

Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu rodziny.

CELE OPERACYJNE

- wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo -wychowawczych,
- promocja idei integracji i solidarności międzypokoleniowej,
- tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku rodzinnego,
- tworzenie systemu pomocy rodzinom wielodzietnym

PROBLEM

Niska aktywność rodzin w zaspokajaniu własnych potrzeb, rosnąca liczba rodzin, szczególnie wielodzietnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, bezradność w sprawach opiekuńczo -wychowawczych.

ZADANIA:

1. Diagnoza i monitorowanie warunków i jakości życia rodzin w gminie.
2. Organizowanie zajęć szkoleniowo -warsztatowych pogłębiających wiedzę rodziców na temat rozwoju dzieci i młodzieży.
3. Tworzenie i realizacja programów skierowanych do rodzin w kryzysie psychicznym, emocjonalnym i wychowawczym.
4. Budowanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.
5. Wzmacnianie potencjału tkwiącego w rodzinie poprzez działania mające na celu pogłębianie więzi wewnątrzrodzinnych.
6. Wspieranie działań służących propagowaniu idei pomocy w rodzinie, sprawiedliwego podziału zadań, zwłaszcza opieki nad potrzebującymi wsparcia.
7. Organizowanie/wspieranie otwartych, plenerowych imprez kulturalnych i sportowo -rekreacyjnych o charakterze rodzinnym i integracyjnym.
8. Opracowanie i realizacja programów szkoleń z zakresu planowania budżetu domowego skierowanego do rodzin wielodzietnych.
9. Preferencje w przyjmowaniu dzieci pochodzących z rodzin wielodzietnych na obozy, kolonie organizowane przez parafie, organizacje pozarządowe itp.
10. Inicjowania powstawania grup samopomocowych rodziców rodzin wielodzietnych.

L p.	Działania / zadania	Harmonogram realizacji	Nakłady	Wskaźniki osiągnięcia celu \ minimum realizacyjne	ODPOWIEDZIA LNA INSTYTUCJA
1.	Diagnoza i monitorowanie warunków i jakości życia rodzin w gminie.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Opracowanie raportu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Organizowanie zajęć szkoleniowo-warsztatowych pogłębiających wiedzę rodziców na temat rozwoju dzieci i młodzieży.	2007 - 2015	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji pozarządowych	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Oświata
3	Tworzenie i realizacja programów skierowanych do rodzin w kryzysie psychicznym, emocjonalnym i wychowawczym Budowanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.	2007 - 2015	Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
4	Wzmacnianie potencjału tkwiącego w rodzinie poprzez działania mające na celu pogłębianie więzi wewnątrzrodzinnych. Wspieranie działań służących propagowaniu idei pomocy w rodzinie, sprawiedliwego podziału zadań, zwłaszcza opieki nad potrzebującymi wsparcia.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, PCPR
6	Organizowanie/wspieranie otwartych, plenerowych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych o charakterze rodzinnym i integracyjnym.	2007 - 2015	Budżet państwa, budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe
7	Organizowanie/wspieranie otwartych, plenerowych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych o charakterze rodzinnym i integracyjnym.	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe, GOK, GOSiR
8	Opracowanie i realizacja programów szkoleń z zakresu planowania budżetu domowego skierowanego do rodzin	2007 - 2015	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Zwiększenie aktywności, poziomu samodzielności oraz	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

9	<p>wielodzietnych.</p> <p>Preferencje w przyjmowaniu dzieci pochodzących z rodzin wielodzietnych na obozy, kolonie organizowane przez parafie, organizacje pozarządowe itp.</p>	2007 - 2015	Budżet gminy	<p>kompetencji wychowawczych rodziców</p> <p>Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin</p>	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
10	Inicjowania powstawania grup samopomocowych rodziców rodzin wielodzietnych.	2007 - 2015	Bezinwestycyjne	Powstanie i działanie grup samopomocowych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

PRIORYTET ZADANIOWY II

OSOBY STARSZE

CEL STRATEGICZNY

Tworzenie warunków życia na godnym poziomie. Wspieranie integracji osób starszych ze społecznością lokalną.

CELE OPERACYJNE

- Tworzenie warunków do wymiany doświadczeń między osobami starszymi, a młodszym pokoleniem.
- Inicjowanie i wspieranie aktywności osób starszych.
- Propagowanie współpracy pomiędzy organizacjami skupiającymi osoby starsze.

PROBLEM

Marginalizacja osób starszych w społeczeństwie, brak motywacji do aktywności. Zahamowania przed konfrontacją z młodszym pokoleniem.

ZADANIA

1. Organizowanie różnych form aktywności osób starszych, dostosowanych do ich potrzeb i możliwości.
2. Wspieranie przedsięwzięć przybliżających osobom starszym kulturę wysoką (kino, teatr, filharmonia).
3. Zwiększenie oferty na spędzanie wolnego czasu w miejscu zamieszkania. Organizowanie spotkań, pokazów, prezentacji, wystaw itp. skierowanych do osób starszych.
4. Wspieranie liderów wśród osób starszych.
5. Promowanie działań łączących pokolenia, wymianę doświadczeń oraz wiedzy.
6. Likwidowanie barier architektonicznych oraz psychicznych, uniemożliwiających osobom starszym prowadzenie aktywnego życia.
7. Dbanie o właściwe wychowanie młodego pokolenia, w świadomości szacunku dla wartości wyznawanych przez osoby starsze.
8. Uczestnictwo dzieci i młodzieży w spotkaniach okolicznościowych dla osób starszych.

9. Niesienie pomocy osobom starszym, zwłaszcza samotnym i odrzuconym przez rodziny.
10. Organizowanie wolontariatu młodzieży dla osób starszych, szczególnie tych, którzy mają problemy z poruszaniem się.
11. Informowanie ludzi starszych o formach pomocy ze strony PFRON-u, z których mogą korzystać.
12. Wydawanie biuletynu informacyjnego dotyczącego nowych zasad prawnych ważnych dla osób starszych. Kolportaż poprzez organizacje społeczne.
13. Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego osób starszych.

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1.	Organizowanie różnych form aktywności osób starszych, dostosowanych do ich potrzeb i możliwości	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, sponsorzy, budżet gminy	Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla starszych	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK, GOSiR, szkoły
2.	Wspieranie przedsięwzięć przybliżających osobom starszym kulturę wysoką (kino, teatr, filharmonia)	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, sponsorzy, budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK
3.	Zwiększenie oferty na spędzanie wolnego czasu w miejscu zamieszkania. Organizowanie spotkań, pokazów, prezentacji, wystaw itp. skierowanych do osób starszych	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, sponsorzy, budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK, Koła Gospodyń Wiejskich
4.	Wspieranie liderów wśród osób starszych	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, budżet gminy	Zwiększenie liczby liderów	Organizacje pozarządowe, urząd gminy
5.	Promowanie działań łączących pokolenia, wymianę doświadczeń oraz wiedzy	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, budżet gminy	Ulotki, foldery	Organizacje pozarządowe, urząd gminy
6.	Likwidowanie barier architektonicznych oraz psychicznych, uniemożliwiających osobom starszym prowadzenie aktywnego życia	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, sponsorzy, budżet gminy	Wykonanie podjazdów dla niepełnosprawnych, przystosowanie sanitariatów, miejsc parkingowych itp.	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK, GZK,
7.	Dbanie o właściwe wychowanie młodego pokolenia w świadomości szacunku dla wartości wyznawanych przez osoby starsze	2007 - 2015	bezinwestycyjnie	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, szkoły, urząd gminy

8.	Uczestnictwo dzieci i młodzieży w spotkaniach okolicznościowych dla osób starszych	2007 - 2015	sponsorzy,	Zwiększenie liczby młodych na spotkaniach dla osób starszych	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK, szkoły
9.	Niesienie pomocy osobom starszym, zwłaszcza samotnym i odrzuconym przez rodziny	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, sponsorzy, budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOPS
10.	Organizowanie wolontariatu młodzieży dla osób starszych, szczególnie tych, którzy mają problemy z poruszaniem się	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, sponsorzy, budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOPS
11.	Informowanie ludzi starszych o formach pomocy ze strony PFRON-u, z których mogą korzystać	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, sponsorzy, budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOPS
12.	Wydawanie biuletynu informacyjnego dotyczącego nowych zasad prawnych ważnych dla osób starszych. Kolportaż poprzez organizacje społeczne	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, sponsorzy, budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOPS, GOK
13.	Wspieranie różnych form twórczości i ruchu artystycznego osób starszych	2007 - 2015	Fundusze pomocowe, sponsorzy, budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Organizacje pozarządowe, urząd gminy, GOK, GOSiR

PROBLEM SPOŁECZNY

BEZROBOCIE

CEL STRATEGICZNY:

Promowanie zatrudnienia i przedsiębiorczości.

CE OPERACYJNE:

- tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy
- zmniejszenie poziomu i społecznych skutków bezrobocia w gminie

PROBLEM:

Wysokie bezrobocie, niski poziom wykształcenia mieszkańców gminy, mała aktywność zawodowa.

ZADANIA:

1. Opracowanie i regularne aktualizowanie przez samorząd gminnego „Przewodnika dla osoby rozpoczynającej działalność gospodarczą”.
2. Organizacja corocznych konkursów na najlepsze przedsiębiorstwo oraz najlepszy produkt gminy z nadawaniem tytułu przez wójta gminy.
3. Organizacja szkoleń i doradztwa dotyczącego zakładania własnego biznesu.
4. Wprowadzenie ulg w opłatach za wpis do ewidencji działalności gospodarczej dla osób, które wcześniej były bezrobotne.
5. Wspieranie wprowadzania do gimnazjum i szkoły podstawowej autorskich programów z zakresu kształtowania cech przedsiębiorczych realizowanych w formie różnorodnych zabaw, konkursów, gier symulacyjnych i warsztatów.
6. Monitorowanie wykształcenia i kwalifikacji młodych ludzi z terenu gminy.
7. Propagowanie działań opierających się na wolontariacie.
8. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania umów pomiędzy młodymi mieszkańcami gminy a pracodawcami – zdobywanie doświadczenia zawodowego.
9. Organizowanie pracy i edukacji osób młodocianych np. przy współpracy z Domem Kultury we Frysztaku.

10. Wspieranie kobiet w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, np. poprzez współfinansowanie systemu opieki na dzieckiem, organizacji pomocy domowej etc.
11. Organizacja spotkań integracyjnych i motywacyjnych dla kobiet z pracodawcami i kobietami-przedsiębiorcami oraz prowadzenie warsztatów aktywizujących.
12. Systematyczne badanie potrzeb szkoleniowych osób bezrobotnych.
13. Wdrażanie umów w zakresie szkoleń pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy, bezrobotnym i pracodawcą jako efektywnej formy współpracy, umożliwiającej zaspokojenie potrzeb osób poszukujących pracy oraz firm poszukujących odpowiednio przeszkolonego pracownika.
14. Organizacja kierunkowych kursów zawodowych (w tym z zakresu rolnictwa ekologicznego)
15. Organizacja we współpracy z pracodawcami prac krótkoterminowych (np. na zastępstwo, wolontariat) dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, bezrobotnych i poszukujących pracy.
16. Organizacja warsztatów i szkoleń aktywizujących dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
17. Realizacja programu prac społecznie użytecznych.

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ODPOWIEDZIALNA INSTYTUCJA
1.	Opracowanie i regularne aktualizowanie przez samorząd gminnego „Przewodnika dla osoby rozpoczynającej działalność gospodarczą”.	2007-2015	Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy organizacje otoczenia biznesu, pracodawcy i organizacje pracodawców
2.	Organizacja corocznych konkursów na najlepsze przedsiębiorstwo oraz najlepszy produkt gminy z nadawaniem tytułu przez wójta gminy.	2007-2015	Budżet gminy, sponsorzy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy
3	Organizacja szkoleń i doradztwa dotyczącego zakładania własnego biznesu.	Działania w miarę zidentyfikowanych potrzeb	Budżet gminy, Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Realizacja zadania	Urząd Gminy, PUP, przedsiębiorcy i organizacje przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, Urząd Skarbowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych
4	Wprowadzenie ulg w opłatach za wpis do ewidencji działalności gospodarczej dla osób, które wcześniej były bezrobotne	Działania w miarę zidentyfikowanych potrzeb	Budżet gminy	Liczba osób rozpoczynających działalność	Urząd Gminy
5	Wspieranie wprowadzania do gimnazjum i szkoły podstawowej autorskich programów z zakresu kształtowania cech przedsiębiorczych realizowanych w formie różnorodnych zabaw, konkursów, gier symulacyjnych i warsztatów.	2007-2015	Budżet gminy, sponsorzy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Powiatowy Urząd Pracy, pracodawcy i organizacje pracodawców
6	Monitorowanie wykształcenia	2007-2015	Budżet gminy	Opracowanie raportu	Urząd Gminy,

7	i kwalifikacji młodych ludzi z terenu gminy. Propagowanie działań opierających się na wolontariacie	2007-2015	Środki zewnętrzne	Wzrost liczby wolontariuszy	PUP, pracodawcy i organizacje pracodawców Urząd Gminy, PUP, przedsiębiorcy, OPS
8	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania umów pomiędzy młodymi mieszkańcami gminy a pracodawcami – zdobywanie doświadczenia zawodowego.	2007-2015	Fundusz pracy, fundusze pomocowe	Liczba zawartych umów	Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Gminy
9	Organizowanie pracy i edukacji osób młodocianych np. przy współpracy z OHP.	Działania w miarę zidentyfikowanych możliwości	Środki własne przedsiębiorców, Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba osób podejmujących pracę i kontynuujących edukację	PUP, przedsiębiorcy, Ośrodek Pomocy Społecznej
10	Wspieranie kobiet w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, np. poprzez współfinansowanie systemu opieki na dzieckiem, organizacji pomocy domowej etc.	2007-2015	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba zatrudnionych kobiet	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje kobiece, organizacje pozarządowe
11	Organizacja spotkań integracyjnych i motywacyjnych dla kobiet z pracodawcami i kobietami-przedsiębiorcami oraz prowadzenie warsztatów aktywizujących.	2007-2015	Fundusz Pracy, Fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy Powiatowy Urząd Pracy, pracodawcy i organizacje pracodawców, organizacje kobiece, Ośrodek Pomocy Społecznej
12	Systematyczne badanie potrzeb szkoleniowych osób bezrobotnych.	2007-2015	Fundusz Pracy, Fundusze pomocowe, Budżet Gminy	Opracowywanie raportów	Urząd Gminy, PUP, firmy szkoleniowe, pracodawcy
13	Wdrażanie umów w zakresie szkoleń pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy, bezrobotnym i pracodawcą jako	2007-2015	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba zawartych i zrealizowanych umów	Urząd Gminy Powiatowy Urząd Pracy

14	<p>efektywnej formy współpracy, umożliwiającej zaspokojenie potrzeb osób poszukujących pracy oraz firm poszukujących odpowiednio przeszkolonego pracownika.</p> <p>Organizacja kierunkowych kursów zawodowych.</p>	2007-2015	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba uczestników kursów	PUP Urząd Gminy, jednostki szkoleniowe, pracodawcy
15	<p>Organizacja we współpracy z pracodawcami prac krótkoterminowych (np. na zastępstwo, wolontariat) dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, bezrobotnych i poszukujących pracy.</p>	Działania w miarę zidentyfikowanych potrzeb	Fundusz Pracy, Fundusze pomocowe	Liczba osób podejmujących prace	Powiatowy Urząd Pracy
16	<p>Organizacja warsztatów i szkoleń aktywizujących dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p>	Działania w miarę zidentyfikowanych potrzeb	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba uczestników warsztatów	Ośrodek Pomocy Społecznej, pracodawcy i organizacje pracodawców
17	<p>Realizacja programu prac społecznie użytecznych.</p>	2007-2015	Fundusz Pracy Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodek Pomocy Społecznej

12. PROCES AKTUALIZACJI STRATEGII

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, lecz w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Pamiętać jednak należy, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków strategii.

Ze względu na zmieniające się - czasem trudne do przewidzenia - uwarunkowania zarówno wewnątrz gminy, jak i w jej otoczeniu, modyfikacjom poddaje się zapisy w części operacyjnej strategii.

Przewiduje się dwie procedury aktualizacji dokumentu:

- Standardowa – strategia będzie minimum raz w roku poddawana przeglądowi oraz aktualizacji w oparciu o raport koordynatora strategii i opinie Zespołu Koordynującego. Koordynator będzie odpowiedzialny za przygotowanie dokumentów dotyczących zmian w Strategii. Po akceptacji przez Zespół Koordynujący oraz Wójta przedłożone zostaną do akceptacji przez Radę Gminy i przyjęte uchwałą.
- Pilna – w uzasadnionych przypadkach możliwe będzie wprowadzenie zmian na wniosek Koordynatora Strategii lub Zespołu Koordynującego szybką ścieżką decyzyjną na podstawie zarządzenia Wójta.

Do podmiotów zarządzających powyższą Strategią należą:

1. Rada Gminy
 1. pełni nadzór nad realizacją Strategii,
 2. przy tworzeniu budżetu uwzględnia roczne plany realizacji,
 3. uchwała zmiany w Strategii.
2. Wójt Gminy – podejmuje decyzje realizacyjne jak również przygotowuje materiały informacyjne oraz decyzyjne dla Rady Gminy.
3. Koordynator Strategii – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
 1. organizuje prace Zespołu Koordynującego,
 2. określa wskaźniki realizacji dla celów szczegółowych,
 3. gromadzi dane związane z realizacją Strategii,

4. prowadzi bazę danych, jak również wymianę informacji o programach realizujących cele Strategii,
 5. monitoruje stan realizacji Strategii,
 6. opracowuje okresowe i całosciowe raporty o stanie realizacji Strategii.
- 4.** Zespół Koordynujący – kontynuuje prace grupy przygotowujące Strategię w uspołecznionym procesie. Opiniuje i przyjmuje roczne plany Strategii.
- 5.** Koordynatorzy celów Strategicznych oraz Zespoły zadaniowe
1. opracowują i wdrażają programy, jak również projekty zebrane w roczny plan Strategii.
 2. zbierają i analizują informacje o podejmowanych zadaniach, działaniach i projektach.
 3. uzyskują informacje zwrotne od Beneficjentów Ostatecznych poszczególnych działań.
 4. sporządzają okresowe sprawozdania cząstkowe z realizacji poszczególnych zadań.

13. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1: **Proponowane źródła finansowania.**

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Frysztak na lata 2007 – 2015 stanowi podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, które są podejmowane w celu poprawienia negatywnych zjawisk występujących w obrębie danej społeczności.

Rozważając możliwość finansowania planowanych do realizacji działań należy wziąć pod uwagę szczegółowe zapisy bieżącego okresu programowania tj.:

I. Podział środków UE na programy operacyjne w latach 2007-2013

Program operacyjny
Regionalne Programy Operacyjne (16)
1. PO Infrastruktura i Środowisko
2. PO Kapitał Ludzki
3. PO Innowacyjna Gospodarka
4. PO Rozwój Polski Wschodniej
5. PO Europejskiej Współpracy Terytorialnej
6. PO Pomoc Techniczna

II. Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

Priorytet I. Zatrudnienie i integracja społeczna

1.1 WSPARCIE SYSTEMOWE INSTYTUCJI RYNKU PRACY

1.2 WSPARCIE SYSTEMOWE INSTYTUCJI POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

1.3 OGÓLNOPOLSKIE PROGRAMY INTEGRACJI I AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ

Poddziałanie 1.3.1 Projekty na rzecz społeczności romskiej – projekty konkursowe

Poddziałanie 1.3.2 Projekty na rzecz promocji równych szans kobiet i mężczyzn oraz godzenia życia zawodowego i rodzinnego – projekty konkursowe

Poddziałanie 1.3.3 OHP - projekty systemowe

Poddziałanie 1.3.4 Centralny Zarząd Służby Więziennej - projekty systemowe

Poddziałanie 1.3.5 Ministerstwo Sprawiedliwości - projekty systemowe

Poddziałanie 1.3.6 PFRON - projekty systemowe

Poddziałanie 1.3.7 Projekty skierowane do pracowników migrujących – projekty systemowe

Priorytet II. Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa zdrowia osób pracujących

Rozwój kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach

- Ponadregionalne (w co najmniej 2 województwach) zamknięte projekty szkoleń (ogólnych i specjalistycznych) i doradztwa dla przedsiębiorców (lub grup przedsiębiorców) przygotowane w oparciu o indywidualne strategie rozwoju firm.
- Ogólnopolskie (w co najmniej 5 województwach) otwarte projekty szkoleń (ogólnych i specjalistycznych) i doradztwa dla przedsiębiorców oraz pracowników przedsiębiorstw
- Studia podyplomowe dla przedsiębiorców oraz pracowników przedsiębiorstw

Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty

3.1. MODERNIZACJA SYSTEMU ZARZĄDZANIA I NADZORU W OŚWIACIE

- Poddziałanie 3.1.1 Tworzenie warunków i narzędzi do monitorowania, ewaluacji i badań systemu oświaty - projekty systemowe
- Poddziałanie 3.1.2 Modernizacja systemu nadzoru pedagogicznego – projekty systemowe

3.2 ROZWÓJ SYSTEMU EGZAMINÓW ZEWNĘTRZNYCH

3.3 POPRAWA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA

- Poddziałanie 3.3.1 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli - projekty systemowe
- Poddziałanie 3.3.2 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli - projekty konkursowe
- Poddziałanie 3.3.3 Modernizacja treści i metod kształcenia - projekty systemowe
- Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia – projekty konkursowe

3.4 OTWARTOŚĆ SYSTEMU EDUKACJI W KONTEKŚCIE UCZENIA SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

- Poddziałanie 3.4.1 Opracowanie i wdrożenie Krajowego Systemu Kwalifikacji – projekty systemowe
- Poddziałanie 3.4.2 Upowszechnienie uczenia się przez całe życie – projekty systemowe
- Poddziałanie 3.4.3 Upowszechnienie uczenia się przez całe życie – projekty konkursowe

Priorytet IV. Szkolnictwo wyższe i nauka

4.1 WZMOCNIENIE I ROZWÓJ POTENCJAŁU DYDAKTYCZNEGO UCZELNI ORAZ ZWIEKSZENIE LICZBY ABSOLWNTÓW KIERUNKÓW O KLUCZOWYM ZNACZENIU DLA GOSPODARKI OPARTEJ NA WIEDZY

- Poddziałanie 4.1.1 Wzmocnienie potencjału dydaktycznego uczelni - projekty konkursowe
- Poddziałanie 4.1.2 Zwiększenie liczby absolwentów kierunków o kluczowym znaczeniu dla gospodarki opartej na wiedzy – projekty systemowe

- Poddziałanie 4.1.3 Wzmocnienie systemowych narzędzi zarządzania szkolnictwem wyższym – projekty systemowe

ROZWÓJ KWALIFIKACJI KADR SYSTEMU B+R I WZROST ŚWIADOMOŚCI ROLI NAUKI W ROZWOJU GOSPODARCZYM

Priorytet V. Dobre rządzenie

5.1 WZMOCNIENIE POTENCJAŁU ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ – projekty systemowe

5.2 WZMOCNIENIE POTENCJAŁU ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ

- Poddziałanie 5.2.1 Modernizacja zarządzania w administracji samorządowej - projekty konkursowe
- Poddziałanie 5.2.2 Systemowe wsparcie funkcjonowania administracji samorządowej – projekty systemowe

Poddziałanie 5.2.3 Podnoszenie kompetencji kadr służb publicznych – projekty konkursowe

5.3 WSPARCIE NA RZECZ REALIZACJI STRATEGII LIZBOŃSKIEJ

5.4 ROZWÓJ POTENCJAŁU TRZECIEGO SEKTORA

- Poddziałanie 5.4.1 Wsparcie systemowe dla trzeciego sektora – projekty systemowe
- Poddziałanie 5.4.2 Rozwój dialogu obywatelskiego – projekty konkursowe

5.5 ROZWÓJ DIALOGU SPOŁECZNEGO

- Poddziałanie 5.5.1 Wsparcie systemowe dla dialogu społecznego – projekty systemowe
- Poddziałanie 5.5.2 Wzmocnienie uczestników dialogu społecznego – projekty konkursowe

Priorytet VI. Rynek pracy otwarty dla wszystkich

6.1 POPRAWA DOSTĘPU DO ZATRUDNIENIA ORAZ WSPIERANIE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ W REGIONIE

- Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy - projekty konkursowe
- Poddziałanie 6.1.2 Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie - projekty konkursowe wyłącznie dla powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy
- Poddziałanie 6.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych - projekty systemowe

6.2 WSPARCIE ORAZ PROMOCJA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I SAMOZATRUDNIENIA

6. INICJATYWY LOKALNE NA RZECZ PODNOSZENIA POZIOMU

Priorytet VII. Promocja integracji społecznej**7.1 ROZWÓJ I UPOWSZECHNIENIE AKTYWNEJ INTEGRACJI**

- Poddziałanie 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej - projekty systemowe
- Poddziałanie 7.1.2 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie – projekty systemowe
- Poddziałanie 7.1.3 Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej – projekty systemowe

7.2 PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU I WZMOCNIENIE SEKTORA EKONOMII SPOŁECZNEJ

- Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - projekty konkursowe
- Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej – projekty konkursowe

Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej

Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

7.3. INICJATYWY LOKALNE NA RZECZ AKTYWNEJ INTEGRACJI**Priorytet VIII. Regionalne kadry gospodarki****8.1 ROZWÓJ PRACOWNIKÓW I PRZEDSIĘBIORSTW W REGIONIE**

Poddziałanie 8.1.1 Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw – projekty konkursowe

Poddziałanie 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie – projekty konkursowe

Poddziałanie 8.1.3 Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności – projekty konkursowe realizowane przez partnerów społecznych

Poddziałanie 8.1.4 Przewidywanie zmiany gospodarczej – projekty systemowe

8.2 TRANSFER WIEDZY

Poddziałanie 8.2.1 Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw – projekty konkursowe

Poddziałanie 8.2.2 Regionalne Strategie Innowacji – projekty systemowe

Priorytet IX. Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach**9.1 WYRÓWNYWANIE SZANS EDUKACYJNYCH I ZAPEWNIENIE WYSOKIEJ**

JAKOŚCI USŁUG EDUKACYJNYCH ŚWIADCZONYCH W SYSTEMIE OŚWIATY

• Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej - projekty konkursowe

• Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych – projekty konkursowe

• Poddziałanie 9.1.3 Pomoc stypendialna dla uczniów szczególnie

• uzdolnionych – projekty systemowe

9.2 PODNIESIENIE ATRAKCYJNOŚCI I JAKOŚCI SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO

9.3 UPOWSZECHNIENIE FORMALNEGO KSZTAŁCENIA USTAWICZNEGO

9.4 WYSOKO WYKWALIFIKOWANE KADRY SYSTEMU OŚWIATY

9. ODDOLNE INICJATYWY EDUKACYJNE NA OBSZARACH WIEJSKICH

OŚWIATA:

Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej

Typy projektów:

- tworzenie ośrodków wychowania przedszkolnego (w tym również realizacja alternatywnych form wychowania przedszkolnego) na obszarach i w środowiskach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej (w szczególności na obszarach wiejskich)
- wsparcie istniejących przedszkoli przyczyniające się do zwiększonego uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym np. dłuższe godziny pracy
- przedszkoli, uruchomienie dodatkowego naboru dzieci, zatrudnienie personelu
- opracowanie i realizacja kampanii informacyjnych promujących edukację przedszkolną

Grupy docelowe:

- dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat)
- rodzice dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat)
- istniejące przedszkola

Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych

Typy projektów:

Programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszanie dysproporcji

w ich osiągnięciach edukacyjnych oraz podnoszenie jakości procesu kształcenia, w szczególności obejmujące:

- dodatkowe zajęcia dydaktyczno - wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia
- doradztwo i opiekę pedagogiczno – psychologiczną dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty (np. wsparcie dla uczniów z obszarów wiejskich, wsparcie dla uczniów niepełnosprawnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, programy prewencyjne, przeciwdziałanie patologiom społecznym)
- programy skierowane do dzieci i młodzieży, które znajdują się poza systemem szkolnictwa podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego (przedwcześnie opuszczający system szkolnictwa) umożliwiające ukończenie danego etapu kształcenia oraz kontynuację nauki
- dodatkowe zajęcia (pozalekcyjne i pozaszkolne) dla uczniów ukierunkowane na rozwój kompetencji kluczowych, ze szczególnym uwzględnieniem ICT, języków obcych, przedsiębiorczości, nauk przyrodniczo – matematycznych rozszerzanie oferty szkół o zagadnienia związane z poradnictwem i doradztwem edukacyjno - zawodowym, informowaniem uczniów o korzyściach płynących z wyboru danej ścieżki edukacyjnej oraz możliwościach dalszego kształcenia w kontekście uwarunkowań lokalnego i regionalnego rynku pracy (szkolne ośrodki kariery)
- wdrożenie nowych, innowacyjnych form nauczania i oceniania cechujących się wyższą skutecznością niż formy tradycyjne
- wdrażanie programów i narzędzi efektywnego zarządzania placówką oświatową przyczyniających się do poprawy jakości nauczania

II. Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2013:

Infrastruktura pomocy społecznej

Celem działania jest budowa i modernizacja bazy placówek pomocy społecznej, wsparcie tworzenia przedszkoli oraz innych form opieki i wychowania przedszkolnego, dostosowanie ich ilości oraz jakości świadczonych usług do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej oraz wsparcie tworzenia i odnawiania istniejącej bazy tzw. „budownictwa socjalnego” przez gminy.

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego,

- publiczne oraz niepubliczne podmioty prowadzące działalność z zakresu pomocy społecznej, w szczególności organizacje pozarządowe.

Infrastruktura ochrony zdrowia

Celem działania jest poprawa bezpieczeństwa zdrowotnego ludności poprzez zwiększenie dostępności podstawowej opieki zdrowotnej, zwłaszcza na terenach wiejskich, zapewnienie usług medycznych na wysokim poziomie oraz ich dostosowanie do zmieniających się potrzeb społecznych poprzez m.in.:

- modernizację i rozbudowę obiektów związanych z infrastrukturą ochrony zdrowia, w celu dostosowania ich do obecnych standardów oraz warunków koniecznych do spełnienia w związku z zakupem i instalacją nowego sprzętu medycznego (stworzenie odpowiedniej bazy opieki medycznej oraz pełniejsze wykorzystanie zasobów przyrodoleczniczych i lecznictwa sanatoryjnego w ośrodkach uzdrowiskowych),
- poprawę jakości wyposażenia w sprzęt i aparaturę medyczną,
- podniesienie standardów systemu ratownictwa medycznego, w tym rozwój powietrznego transportu medycznego i wyposażenie służb ratownictwa medycznego w sprzęt specjalistyczny,
- podniesienie standardów i poprawa dostępu do wysokospecjalistycznych usług medycznych,

Infrastruktura oświatowa i szkolnictwa wyższego

Celem działania jest zwiększenie dostępności i powszechności szkolnictwa każdego szczebla na wysokim poziomie dla wszystkich mieszkańców województwa, w tym w szczególności dla dzieci i młodzieży z terenów wiejskich, poprzez:

- racjonalizację i optymalizację sieci szkolnej, budowę, rozbudowę, modernizację istniejących obiektów dydaktycznych oraz odpowiednie wyposażenie bazy edukacyjnej, w tym sportowej, adekwatnie do stawianych przed nią zadań (m.in. pracowni komputerowych, bibliotek i obiektów służących prowadzeniu działalności dydaktycznej).
- adaptację bazy edukacyjno-sportowej do kształcenia integracyjnego
- wyposażenie bazy dydaktycznej szkół każdego szczebla w nowoczesny sprzęt techniczno-dydaktyczny, a zwłaszcza szkół zawodowych i technicznych służące praktycznej nauce zawodu
- tworzenie i rozbudowa i modernizacja informatycznych centrów edukacyjnych oraz regionalnych placówek służących kształceniu ustawicznemu, w tym budowa, rozbudowa,

adaptacja pomieszczeń, wyposażenie ich w sprzęt techniczno-dydaktyczny oraz ich uruchamianie

- modernizację i wyposażenie w nowoczesny sprzęt techniczno-dydaktyczny oraz technologie informatyczne istniejących oraz nowotworzonych placówek służących kształceniu ustawicznemu, w tym: centrów kształcenia ustawicznego, centrów kształcenia praktycznego, placówek kształcenia i doskonalenia zawodowego, placówek doskonalenia nauczycieli, bibliotek publicznych i pedagogicznych.

Inwestycje w kulturę

Celem działania jest:

- wzrost znaczenia instytucji kultury jako czynnika wpływającego na dywersyfikację i zwiększe niezatrudnienia, poziom życia mieszkańców, rozwój społeczno-gospodarczy,
- promocja działalności i aktywności kulturalnej,
- ochrona dziedzictwa kulturowego, w tym wykorzystanie obiektów zabytkowych w celu realizacji funkcji kulturalnych, związanych ze służbą zdrowia, turystyką, administracją, usługami
- zwiększenie dostępności do obiektów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

Działanie będzie realizowane poprzez m.in.:

- ochronę, rewitalizację, konserwację, renowację, rewaloryzację, zachowanie, modernizację, adaptację zabytkowych obiektów oraz miejsc pamięci narodowej o wysokiej wartości historycznej, a także placówek kultury,
- ochronę dziedzictwa kulturowego ruchomego poprzez jego konserwację i digitalizację.
- budowę, rozbudowę, remonty i wyposażanie obiektów kultury (m.in. muzea, biblioteki, domy kultury).
- cykliczne organizowanie kameralnych i masowych imprez kulturalnych z wykorzystaniem tychże obiektów, tak by na stałe zafunkcjonowały w świadomości mieszkańców regionu przy równoczesnym ciągłym i intensywnym promowaniu Podkarpacia z jego atrakcjami w kraju i za granicą, w tym rozwój i promocję lokalnych i regionalnych produktów turystyki kulturowej i przyrodniczej.
- organizację kampanii promocyjnych oraz informacyjnych na temat obiektów i obszarów o szczególnym znaczeniu kulturowym i przyrodniczym (np. centra i punkty informacji kulturalnej),
- zachowanie, ochronę, rewitalizację oraz zabezpieczenie przed zagrożeniami obiektów dziedzictwa przyrodniczego, w szczególności parków narodowych, parków

krajobrazowych, rezerwatów przyrody, pomników przyrody, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000

Beneficjenci:

- jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, porozumienia, stowarzyszenia, a także podległe im jednostki
- publiczne oraz niepubliczne instytucje kultury i sztuki,
- organizacje pozarządowe

Infrastruktura turystyczna i sportowa

Celem działania jest:

- lepsze wykorzystanie walorów turystyczno – przyrodniczych regionu, a także poprawa ilościowa oraz jakościowa infrastruktury turystyczno – sportowej poprzez rozwój, modernizację i wyposażanie obiektów infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej (centra informacji, bazy noclegowe i obiekty gastronomiczne, boiska, hale sportowe, otwarte tereny rekreacji i wypoczynku, stadiony sportowe, baseny, szlaki turystyczne, lotniska sportowe)
- rekreacyjne, ścieżki dydaktyczno-krajoznawcze, ścieżki rowerowe, wyciągi narciarskie z zapleczem wypoczynkowym i gastronomicznym, ośrodki turystycznouzdrawiskowe,
- atrakcyjne i sprawnie działające gospodarstwa turystyczne i inna infrastruktura turystyczna, sportowa i rekreacyjna);
- aktywna promocja województwa (targi, konferencje, publikacje, reklama

KULTURA:

Programy Wspólnotowe:

- Program Kultura 2007-2013,
- 7 Program Ramowy,
- Program LLP,
- Młodzież w działaniu,
- Media 2007.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłoszone w 2008 roku:

1. Promocja twórczości

2. Rozwój infrastruktury kultury i szkolnictwa artystycznego
3. Edukacja kulturalna i upowszechnianie kultury
4. Fryderyk Chopin
5. Rozwój inicjatyw lokalnych
6. Promocja kultury polskiej za granicą
7. Promocja czytelnictwa
8. Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
9. Patriotyzm jutra
10. Znaki czasu
11. Dziedzictwo kulturowe
12. Herbert

Terminy naboru wniosków w 2008 r.(nie dotyczy programów stypendialnych): do dnia 31 maja

Informacje na stronie www.mk.gov.pl/po

Ważne źródła informacji:

- www.mrr.gov.pl
- www.efs.gov.pl
- www.wup-rzeszow.pl
- www.podkarpackie.pl
- www.wrota.podkarpackie.pl

Załącznik nr 2: **Harmonogram pracy nad aktualizacją Strategii.**

DATA	OPIS DZIAŁAŃ
17.11.2008	Spotkanie organizacyjno – informacyjne. Wyłonienie poszczególnych Zespołów Zadaniowych.
19.11.2008	Spotkanie Koordynatora Strategii z członkami poszczególnych Zespołów Zadaniowych oraz Koordynatorami celów operacyjnych.
20.11.2008 – 30.11.2008	Praca w Zespołach Zadaniowych – analiza potrzeb, zakresu koniecznych zmian oraz aktualizacja Strategii.
01.12.2008	Spotkanie organizacyjno – informacyjne w celu uzgodnienia zmian i ostatecznego kształtu dokumentu.
02.12.2008 – 15.12.2008	Wprowadzanie zmian do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
15.12.2008	Ustalenie ostatecznej wersji Strategii.
16.12.2008 – 19.12.2008	Końcowe poprawki redakcyjne.

Załącznik nr 3: – Wzór planu działania

PLAN DZIAŁANIA NA 2008 ROK**1. Adres gminy**

Województwo	Podkarpackie
Miejscowość	Frysztak
Ulica	Ks. Wojciecha Blajera
Nr domu	20
Nr lokalu	-
Kod pocztowy	38-130 Frysztak

2. Osoba do kontaktów roboczych z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej

Imię	Gabriela
Nazwisko	Włodyka
Stanowisko	Specjalista ds. funduszy pomocowych
Nr telefonu	(017) 277-71-10
Nr faksu	(017) 277-79-20
Adres poczty e-mail	ug@frysztak.pl funduszepomocowe@frysztak.pl

3. Ogólny opis zaplanowanych usług społecznych (ok. 500 znaków)**1. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu całej gminy w celu wyrównywania szans rozwojowych poprzez:**

a) rozwój świetlic środowiskowych „Centrum Pomocy Dzieciom”, usługi psychologiczne, pedagogiczne, doradcy zawodowego, zajęcia w ramach kół zainteresowań- plastyczne, muzyczne, itp.

b) programy zapewniające równy dostęp wszystkim młodym mieszkańcom gminy do aktywnych form spędzania wolnego czasu poprzez różnorodne zajęcia np. zajęcia sportowe a także zajęcia zorganizowane w okresie wakacji i ferii,

c) organizowanie przedsięwzięć wspierających i przybliżających dzieciom i młodzieży kulturę wysoką oraz uspołecznienie przez sztukę m.in. wyjazdy do kina, teatru, zajęcia artystyczne.

2. Organizacja usług dla rodzin wspomagających aktywność lokalną, propagowanie zdrowego stylu życia wśród jak najszerszego grona odbiorców, zapewniających szeroki i powszechny dostęp dla rodzin, dzieci i młodzieży oraz osób starszych poprzez:

a) przygotowanie i zorganizowanie różnorodnych form usług integracyjnych dla dzieci, młodzieży, osób starszych - imprezy okolicznościowe np: festyny wiejskie w połączeniu z wystawami rękodzielnictwa miejscowej ludności jak również zabawą taneczną przy regionalnych zespołach muzycznych a także z regionalnymi posiłkami wykonywanymi m.in. przez tutejsze Koła Gospodyń Wiejskich,

b) zorganizowanie systemu pomocy rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych i zagrożonych marginalizacją społeczną,

Gmina Frysztak boryka się z problemami, które przeżywają rodziny. Są to ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność w sprawowaniu opieki nad dziećmi, alkoholizm, dlatego pomoc tym rodzinom jest bardzo konieczna.

3. Usługi dla osób starszych, samotnych oraz chorych

a) zaplanowanie czasu wolnego dla osób starszych w celu zapewnienia powszechnego dostępu do opieki i zwiększenia aktywności osób starszych w ramach równych szans dla wszystkich

mieszkańców poprzez:

-warsztaty - „mistrz – uczeń”,

- wspieranie różnych form twórczości osób starszych,

b) zorganizowanie pomocy i opieki społecznej dla osób starszych, samotnych oraz chorych poprzez:

- Klub Seniora,

- usługi rehabilitacyjne oraz poradnictwo,

-usługi opiekuńcze.

4.Szkolenia oraz wizyty studyjne

-wizyty studyjne w celu zaobserwowania dobrych praktyk,

-szkolenia odnośnie rozliczania projektów,

-szkolenia dla osób chcących pozyskiwać fundusze unijne dla zainteresowanych mieszkańców.

Planujemy również możliwość zaktualizowania planu działania w 4 kwartale 2008 roku realizacji Programu Integracji Społecznej

4. Czy planowane usługi są zgodne z zapisami w planach strategicznych gminy (w tym w strategii rozwiązywania problemów społecznych, jeśli istnieje)?

Planowane usługi są zgodne z zapisami w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Frysztak na lata 2007 - 2013

TAK

Proszę zacytować odpowiednie zapisy:

1. Dla działania 3.1.a.

Cel strategiczny : Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego opartego na wiedzy.

Cel operacyjny : Wyrównywanie szans rozwojowych.

Zadania: (Dzieci i młodzież)

1.Wczesna diagnoza uczniów z problemami w nauce połączona z tworzeniem grup edukacyjno- rozwojowych (7).

2. Rozwój świetlic środowiskowych - w każdej wsi (10).

3. Promocja prac młodych twórców (np. konkursy twórczości dziecięcej) (17).

4.Promocja/wspieranie form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, które sprzyjają rozwojowi zainteresowań i przeciwdziałają nudzie (18).

5.Przygotowanie corocznie oferty aktywnego spędzania ferii i wakacji (19).

6.Prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży (22).

7.Organizowanie warsztatów psychologicznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców z zakresu komunikacji, twórczego radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania problemów (23).

Dla działania 3.1.b.

Cel strategiczny: Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu.

Cel operacyjny : Profesjonalna profilaktyka .

Zadania: (Dzieci i młodzież)

1.Realizacja programów z zakresu edukacji zdrowotnej dla dzieci i młodzieży (4).

2.Wspieranie działań promujących zdrowy styl życia (5).

3. Realizacja programów promocji zdrowia dla uczniów – preferencja dla wad postawy, wzroku, uzależnień, prawidłowego żywienia (6).

4.Promocja/realizacja programów propagujących zasady bezpiecznego zachowania dzieci i młodzieży na ulicy/drodze, w domu, podczas zabawy, na wakacjach, w kontaktach

z innymi ludźmi (atrakcyjne zabawowo- konkursowe formy realizacji) (7).

Dla działania 3.1.c.

Cel strategiczny : Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego opartego na wiedzy.

Cel operacyjny : Wyrównywanie szans rozwojowych.

Zadania: (Dzieci i młodzież)

1. Organizowanie/wspieranie przedsięwzięć przybliżających dzieciom i młodzieży kulturę wysoką (teatr, filharmonia, klub interesującej książki itp.) (16).
2. Promocja prac młodych twórców (np. konkursy twórczości dziecięcej) (17).
3. Edukacja ekologiczna młodego pokolenia (20).

Dla działania 3.2.a

Cel strategiczny: Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego opartego na wiedzy.

Cel operacyjny: Dostępność bogatej oferty edukacyjnej.

Zadania: (Dzieci i młodzież)

1. Inicjowanie/organizowanie/promocja różnorodnych form działań sprzyjających kształtowaniu u dzieci i młodzieży postaw patriotycznych oraz poszanowania dla tradycji, historii oraz dorobku gminy i regionu (15).
2. Promocja prac młodych twórców (np. konkursy twórczości dziecięcej) (17).
3. Promocja/wspieranie form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, które sprzyjają rozwojowi zainteresowań i przeciwdziałają nudzie (18).

Zadania: (Osoby starsze)

1. Promocja kształcenia ustawicznego - przygotowanie i realizacja oferty edukacyjnej dla osób starszych (1).
2. Organizowanie pokazów /konkursów umiejętności zawodowych seniorów (2).
3. Organizowanie imprez kulturalnych dla osób starszych i wspólnie dla wszystkich grup wiekowych (4).

Cel strategiczny: Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu.

Cel operacyjny: Profesjonalna profilaktyka.

Zadania: (Osoby starsze)

1. Rozwój integracji międzypokoleniowej (regularne kontakty osób starszych z młodszym pokoleniem jako jedna z najbardziej efektywnych form integracji społecznej. Osoby starsze posiadające dużą wiedzę i doświadczenie życiowe mogą być ważnym partnerem, a ich wskazówki cennym drogowskazem na ścieżce życiowej młodych ludzi – prowadzenie zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży przez emerytowanych nauczycieli, organizowanie i uczestnictwo dzieci i młodzieży w spotkaniach okolicznościowych dla osób starszych) (6).

Dla działania 3.2. b

Cel strategiczny: Tworzenie warunków sprzyjających umocnieniu rodziny

Cel operacyjny: 1. Wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych

2. Tworzenie systemu pomocy rodzinom wielodzietnym

Zadania:

1. Organizowanie zajęć szkoleniowo – warsztatowych pogłębiających wiedzę rodziców na temat rozwoju dzieci i młodzieży (2).
2. Tworzenie i realizacja programów skierowanych do rodzin w kryzysie psychicznym, emocjonalnym i wychowawczym (3).

Cel strategiczny: Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności

Cel operacyjny : Wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem i marginalizacją społeczną.

Zadania;

1. Budowanie systemu oparcia społecznego dla rodzin żyjących w ubóstwie (10).

Cel strategiczny: Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu.

Cel operacyjny: Profesjonalna profilaktyka.

Zadania: (Dzieci i młodzież)

1. Monitorowanie problemów uzależnień (alkohol, nikotyna, narkotyki) wśród dzieci i młodzieży (9).
2. Ochrona dzieci i młodzieży przed uzależnieniami w rodzinie (11).
3. Podejmowanie działań sprzyjających budowaniu tolerancji u dzieci i młodzieży wobec niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej rówieśników (15).

Dla działania 3.3.a.

Cel strategiczny: Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego opartego na wiedzy.

Cel operacyjny: Wyrównywanie szans rozwojowych.

Zadania: (Osoby starsze).

1. Organizowanie pokazów/ konkursów umiejętności zawodowych seniorów (2).
2. Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego osób starszych (3).
3. Organizowanie imprez kulturalnych dla osób starszych i wspólnie dla wszystkich grup wiekowych (4).

Dla działania 3.3.b.

Cel strategiczny: Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu

Cel operacyjny: Profesjonalna profilaktyka

Zadania:

1. Organizowanie zajęć gimnastycznych dla osób starszych (1).

Cel strategiczny: Profesjonalna pomoc społeczna wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności

Cel operacyjny: Rozwijanie systemu wsparcia na rzecz osób starszych

Zadania:

1. Dążenie do pełniejszego zaspokajania potrzeb usługowych osób starszych (2).
2. Utworzenie Klubu Seniora (3).
3. Inicjowanie powstania i wspieranie rozwoju grup samopomocowych osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin (4).
4. Prowadzenie poradnictwa dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin np. pomoc w pozyskiwaniu środków PFRON, ułatwienie kontaktu z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych itp. (5).

Zaplanowane działania w niniejszym Planie Działania obejmują swym zakresem czerwiec 2008 – grudzień 2008 z zaplanowanym wydatkowaniem finansowym do 1/3 kwoty przyznanej alokowanej kwoty

NIE

Jeśli nie, proszę o wyjaśnienie rozbieżności

Działania zapisane w pkt. 3.4. - „ Szkolenia oraz wizyty studyjne” nie znajdują odzwierciedlenia w strategii rozwiązywania problemów dla gminy Frysztak na lata 2007 – 2013, dlatego planujemy zaktualizowanie tego dokumentu wypracowując brakujące elementy podczas społeczności lokalnej

4. Prognozowany harmonogram realizacji Planu Działania

Główne etapy realizacji Planu Działania	ROK 2008				ROK 2009			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Kwartaly								

Zaplanowanie działań i przygotowanie Planu Działania		x						
Przeprowadzenie procedury konkursowej i negocjacji oraz wybór usługodawców		x	x	x	x	x	x	x
Realizacja planu działania			x	x	x	x	x	x
Monitoring i ewaluacja działań			x	x	x	x	x	x
Końcowa ocena i przygotowanie sprawozdań				x				x
Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu całej gminy w celu wyrównywania szans rozwojowych		x	x	x	x	x	x	x
Organizacja usług dla rodzin		x	x	x	x		x	x
Usługi dla osób starszych, samotnych oraz chorych		x	x	x	x	x	x	x
Szkolenia oraz wizyty studyjne			x		x		x	

5. Plan zapotrzebowania na środki finansowe

Rodzaje usług zgodnie z podziałem w punkcie 3, np.:	Kwota (w złotych)	% kwoty objętej Planem Działania
Usługi dla osób starszych	32.000	18,39
Usługi dla dzieci i młodzieży	84.000	48,28
Usługi dla rodzin	32.000	18,39
Usługi łączone (np.: dla dzieci, młodzieży, rodzin i osób starszych)	16.000	9,19
Wsparcie szkoleniowe (szkolenia, warsztaty, wizyty studyjne, itp) – do 10% alokacji	10.000	5,75
Razem 2008 rok	174.000	100% kwoty objętej Planem Działania

Podział kwot	Kwota	
	zł	%
Kwota objęta Planem Działania	174.000	33,17
Kwota pozostająca nadal w dyspozycji gminy	350.572,05	66,83
RAZEM	524.572,05	100% kwoty alokowanej na gminę

Kwota w rozbiću na kwartały*	ROK 2008				ROK 2009				RAZEM
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	
Kwartały									
Kwota (w złotych)		58.000	68.000	48.000	100.000	110.000	90.000	50.572,05	524.572,05

* - szczególowe dane dotyczące planowanych wydatków w rozbiću na poszczególne miesiące będą przekazywane zgodnie z rozdziałem 3 Podręcznika Realizacji PIS

6. Oświadczam, że informacje zawarte w niniejszym opisie usług społecznych są zgodne z prawdą. Wyrażam zgodę na udostępnienie niniejszego planu innym instytucjom oraz ekspertom dokonującym ewaluacji i oceny.

Imię i nazwisko osoby uprawnionej	mgr inż. Jan Ziarnik
Stanowisko	Wójt Gminy Frysztak
Miejsce i data	Frysztak, dnia 18.03.2008 r.
Podpis i pieczęć osoby uprawnionej	

7. Weryfikacja planu (WYPEŁNIA ROPS / KONSULTANT REGIONALNY):

Czy wszystkie pola zostały właściwie wypełnione przez gminę?	
Czy prognozowany koszt działań jest zgodny z kwotą alokowaną na daną gminę?	
Czy zakres planowanych usług jest zgodny z zapisami w planach strategicznych gminy, w tym w szczególności w strategii rozwiązywania problemów społecznych?	
PODPIS:	DATA:.....

ZADANIA UJĘTE W PLANIE DZIAŁANIA NA ROK 2008 ZOSTAŁY W PEŁNI ZREALIZOWANE.